

Boris Jovanović Kastel
MEDITERANSKI INDIGO

MEDIJA LINK

Biblioteka *Mediterraneo*

Boris Jovanović Kastel
MEDITERANSKI INDIGO

Izdavač
Medija link
Podgorica

Urednik
Momir M. Marković

Pogovor
Duško Novaković

Slika na naslovnoj strani
Željko Đurović,
Some new angels – Portrait of Alchemist
oil on canvas, 195x162

BORIS JOVANOVIĆ KASTEL

**MEDITERANSKI
INDIGO**
(izbor iz poezije)

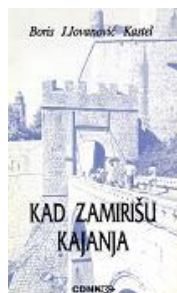
MEDIJA LINK
Podgorica, 2008.

*Nijesam tražio samo Mediteran istorije.
Tražio sam, isto tako, samog sebe.
Ostao sam neodlučan godinama i
godinama pred Mediteranom.*

Fernan Brodel

FORTE MARE

Iz Herceg Novog

Milokrvni grade, šapućem s Kanli kule,
da li su me puste barbakane čule?
Mole me agave i pergole trule
da ne idem domu već da s njima umrem.

Nad kaletom svakom lencun se vijori,
starinske kuće ćeramida krije,
golost jedne žene moj povratak broji,
s ponistre je gledam, riječ prošlosti sijem.

Četinarska korta opi me bez vina,
ne znam da postojim, zanimemih od plima,
pijanosti davnoj Herceg Stjepan ide
i kamenjem dragim pozlaćuje hride.

Nemam drugog brata osim tebe, Novi,
više nijesmo skupa i srce me boli,
prva si mi ljubav i posljednja želja,
makija i mogranj, balatura vela.

1993.

SUSRET U BUKTINJI

Stani silni vjetre, pismo za te imam,
no u njemu nijesu mastilo i slova
već golema želja da ponovo svijam
samotnjačka lica oko svoga stola.

Eh, najdraži moji, ištem vas od suše,
osjećam vam djela u Vlahovom prahu,
na dubravi drevnoj skupiće se duše,
česmine i strofe plivaće u dahu.

Oprosti mi, divo, što zauvijek idem,
previše si draga da me ljubav prođe,
shvati da me zovu, hoće da me vide,
ostavljam ti majku i cetinjsko groblje.

Buntovnica budi, s lomače me digni,
stradunske plemiće pogledom opčini,
ne daj im da odu, muzikom ih stigni,
reci da postojim negdje u modrini.

1993.

POSLJEDNJA ŽELJA

Kada mu ruke počnu trnut noću,
i nestanu boemska veselja,
osjetiće s vjetrom jezivu samoću
iz koje svjetluca posljednja želja.

Zlati vilin karnevalski veo
i ribarske mreže što je sa njom pleo,
moli je svom krvlju dječakoga krika
da mu vrati život, bljesak Dubrovnika.

Preklinje je sirotinjskom kožom,
vedrim nebom i olujom božjom,
hortenzijom suvom i muzejskim zrakom,
borama hridina i staračkim mrakom.

Pjesnikova ispuni se molba,
pred njega stade krasna Izolda
i pronese ga kroz atrijum cijeli,
upisa zavjet na mermer bijeli.

Pjesnik utihnu i napusti divu,
umoren od svega sagnu se na rivu,
pa cjeliva kamen sa Bokara,
djevojku od voska što rane otvara.

Sve ga ponte i tvrđave ljube,
čuju se u dvoru patricijske trube,
trubadur stari s mandolinom hita
da zasvira i za nju ga pita.

Eno ga ne nebu i božanski Ivan,
gleda ovo more i Koločep divan.
Toj djevojci prvoj vraćaju ga sada,
među njene usne i zidine grada.

1991.

TRI KĆERI

Želio bih, bože, da tri kćeri imam,
da se zovu Ena, Darija i Dina,
radovat se neću nemirnome sinu
jer će moje rime popiti u vinu.

Dina bi me šetala Stradunom,
cjelivala ruke usnom punom,
zagrijala kosti galebovim runom,
nagradila kipove lovorovom krunom.

Ena bi pjesme svirala na harfi,
vratila me moru gdje su duži sati,
ne bih joj dao da za morem plače
već da nađe novo u korijenu drače.

Darija bi proroke darivala zlatom
i suvih smokava prepunim pjatom,
našla bi me poslije mnogo zima
u mantiji crnoj i zraku od dima.

1992.

DUBROVNIČE, PRODAO TE NE BIH

Za njene grudi prepune mlijeka
i dukate stare što ih nosi rijeka,
za usne gospoja od jagoda lednih –
Dubrovniče, prodao te ne bih.

Ni za golu bedru sjeverne vile
dao ne bih skalinade žive,
za nebesa rajska od oblaka vedrih
Dubrovniče, bože, prodao te ne bih.

Za dječaćke božićne kolače
i tajnu što za morem plače,
za gospine freske od slikara bijednih,
Dubrovniče, rano, prodao te ne bih.

Za pjesnika što o tebi piše
i njegovo pero puno južne kiše,
za sunce proljeća u vlasima sijedim,
Dubrovniče tugo, prodao te ne bih.

Za krvave stope od trčanja tebi
i preslatke prste maslinovih berbi,
za uskršnje čaše od bevandi žednih,
Dubrovniče, sudbino, prodao te ne bih.

SVETOPIS

Karnevalsko slavlje i božićne ode
što joj se u kosi kroz čarčiju rode,
predvorja djetinjstva i valove modre
daću himerama kad se sa mnom srode.

Divu sa bokalom voskom išaranu,
liriku iz drače, mladost naboranu,
parastosnu svijeću, usnu zadrhtalu,
darivaću njenom golom ramenu.

Nerodnu zemlju što izusti mene
i noći ljubavi lažno proslavljene.
Karnevalske halje rivom nenošene,
vratite muzeju kada se pokrene.

Samo vam ne mogu ostaviti Stradun,
zrele maraske što ih sveci krađu
i njima boje nebeski pastel,
njene gole grudi i trebinjski Kastel.

1994.

NE MISLIM O TEBI

Svanuće vidici od pučina tkani
isto kao noći koje za nas znaju,
dok se ilinsko grožđe od osa brani –
ne mislim o tebi već o starom kraju.

Sve je tamo pusto, zaraslo i suvo,
živ je možda starac da zakiti snaju,
dok treperi sa mnom ovo doba gluvo –
ne mislim o tebi već o starom kraju.

Čempresima ovim što kraj mene ćute
želim miomiris i da vječno traju,
dok se u daljini tužbalice slute –
ne mislim o tebi već o starom kraju.

Pjesnikove grudi krase srca lavlja
koja zvone u paklu i rajju,
dok se kucam s munjom za buduća zdravlja –
ne mislim o tebi već o starom kraju.

Na drevnom trgu izbrojasmu salve,
paganski kipovi dolaze na slavu,
dok im ljubim ruke od vulkanske lave –
ne mislim o tebi već o starom kraju.

TRIPTIH POSTOJANJA

Za porođaj balade sa juga.
Za susret s Dučićevom dušom.
Za smokvin mliječak i žedne pčele.
Za bogatog bega i šare ćilima.
Za sokake istorijskog eha.
Za sitan novac iz đedovog dlana.
Za prosjaka pored rimske česme.
Za miris uzorane nјive.
Za zmije leutarskih drača.
Za kišnicu iz čatrnje plitke.
Za gospodu magarce iz polja.
Za trešnjinu koru sa jednih usana.
Za kremene kule iz starog grada.
Za odsjaj mramora Arslanagić mosta.
Za pukle mogranje i ruke od zemlje.
Za sunčanu boju zovine.
Za trudnicu uzidanu u Kastel.
Za kamenjar iza kuće rodne.
Za masline čuvane gostima.
Za krik hitnut preko brda.
Vrijedilo se roditi.

Za Vlahove freske od starina.
Za bljesak dubrovačkog mora.
Za Minčetu i njene lavirinte.
Za galeba što sunce prostrijeli.
Za stoljetne kapije gospara.
Za Lovrijenac i trn ruže.
Za palacin gdje se razboljeh.
Za šetnje sa Dživovom sjenkom.
Za rogač iz njegove bašče.
Za kneževe žene bez grudnjaka.
Za riblju kožu konavoskih djeva.
Za statue u ogledalu.
Za stope u kaldrmi skamenjene.
Za krv čempresa ispod nokta.
Za maskenbal gdje bijah Posejdon.
Vrijedilo je živjeti.

Za zvizdan jedne Gore.
Za vile iz sunčanih brda.
Za vijence planina u bubrezima.
Za drenjine pored iskopanih kuća.
Za nevjestu pijanu od bilja.
Za orla sa barjaka gospodara.
Za malteški krst sa starčeve kape.
Za liječenje bora novembarskom rosom.
Za zmajeve iz katunskih stijena.
Za zubun boginje Ozane.
Za eho budvanskih zvona.
Za bokeljske pjace i svilu.
Za mimoze što mijenjaju baklje.
Za kurjački zub ispunjen srebrom.
Za horde pobijeđene ljepotom Duklje.
Za uljane slike vučedolske slave.
Za žensku nošnju izvezenu himnom.
Za ostrošku milost i čudesa sveca.
Za vino iz prosutih vena.
Za mramornog lava što more čuva.
Za koralni lančić u dojkama gospe.
Za spaljene knjige i bure Jadrana.
Za uskršnja jaja i damar poslanice.
Za Njegošev potpis na lovcenskoj magli.
Za bure koje varvare lede.
Vrijedilo je umrijet
da bi živio.

1995.

KNJEGINJA DESISLAVA I PET PJESAMA

Zainteresovan za sudbinu starih dokumenata, posebno onih iz renesansne i barokne zaostavštine, prije nepunih sedam godina u prašini dubrovačkog arhiva našao sam, sasvim slučajno, dragocjen pergament koji predskazuje slabljenje državne moći Duklje. U odjeljku pod rednim brojem 03/12-1767/MNE nalazili su se takođe spisi po kojima Balšići i Crnojevići, naše slavne dinastije došle na prijesto nakon Vojislavljevića, potvrđuju povlastice Dubrovčanima, iskazujući im time trajno prijateljstvo. Obzirom da dokumenti takve sadržine nijesu bili nepoznati, znatiželju sam usmjerio na, meni neznanu, povelju kojom posljednja dukljanska kraljica Desislava, supruga ratnika i prilično prevrtljivog suverena Mihaila Bodinovog, vidjevši da joj vlast izmiče kontroli, 1189. godine ustupa dubrovačkoj opštini dva svoja broda. Zabilješke govore da je u grad došla u pratnji vlastele, među kojom se nalazio i sam arhiepiskop barski Grgur. Dio teksta povelje glasi: *U Hristovo ime. Godine gospodnjega utjelovljenja 1189. mjeseca avgusta o Stjepanu dne kod grada Dubrovnika pred svjedocima niže zabilježenim, Ja knjeginja Desislava, velikog kneza Mihaila žena, budući bezbijedna, od svoje volje otpuštam svoj galijun i sagiteju ukupnoj opštini dubrovačkoj određujući da (...) budu u mome imanju, ali u službi opštine Dubrovčana idući brodovi...(...). Uslijed ove odredbe ukupna opština dubrovačka zvonjenjem zvona, skupivši se na sastanak primi brodove. Sporazum je potpisan u*

salonu gradske vijećnice pred kojom se okupio narod kako bi blagodario kraljici. Nedugo zatim, glavni balkon prekrile su dvije svezane zastave:

dubrovačka, žute podloge na kojoj se nalazio elipsoidni grb sa nekoliko blago zaobljenih plavetno-crvenih pruga i rumena, dukljanska, sa velikim zrakastim suncem podijeljenim na četiri dijela. Prva dva zauzimali su Vladimirov krst i antički mač a druga - šestokraka i koza u skoku.

Knjeginja Desislava pojavila se u čipkanoj odori kroz koju su se mogle jasno vidjeti figure istetoviranih zmija pod strčecim dojnama. Kroz plač, iz svojih napućenih usana (kao da se šminkala mjesečinom) obratila se narodu: *In Hristi nomini. Velikodušna gospodo i žitelji vječnoga grada. Jedina svijetla luko na našim pomračenim obalama. Pred nasiljem sjevernih vojski, koji svoju zemlju i moj maleni narod žele pokoriti, prinuđena sam iskoristiti vašu daleko znanu susretljivost da sačuvam svoj i živote vjerne mi vlastele. Zbog vaše brige i pažnje, ovoga puta nemam blaga da se zahvalim što vi, časna gospodo, nijeste od mene ni tražili. Ali koliko je to moguće uzvratiti, ako je moguće sa nečim uporediti vaše dobročinstvo prema susjedima i prijateljima, želja mi je da vašoj slobodnoj opštini ustupim dva svoja najbolja broda na korišćenje u odbrani od gusara. (Isprekidano jeca...).* Nadajući se u božju pravdu, koja će zaustaviti pohode raških osvajača ka mojoj zemlji i mužu, blagosiljam vaše uzvišeno držanje i to što mi pribježište dadoste.

Uz kraće prekide, rijetko posjećujući gradove Italije, ostatak života provela je u Dubrovniku, u najljepšoj palati koju je za nju odabralo gradsko vijeće. Zna se pouzdano da je odbila veliki broj imućnih prosaca.

Iako su preko poklisara u grad dolazile kontroverzne vijesti o smrti njenog muža, o njegovim porazima i zarobljeništvu, uprkos glasinama da se pred Nemanjinim plaćenicima i vazalima sklonio u barsku tvrđavu i tamo oženio nekom normanskom udovicom koja ga je nagovarala da odbjegu u Bari ili na Siciliju, Desislava je ostala vjerna svadbenoj zakletvi prije jedne decenije. Trajala je tiho, živeći povučeno u svijetu svoje nenametljive ali izazovne otmjenosti. Nekoliko puta ukazivana joj je čast da, umjesto providura, otvori ljetnji karneval i zimske viteške igre. Dešavalo se da slikari i ikonopisci sa Mljeta, isprovocirani diskretnim erotizmom kraljice, samo njenim portretima (ali i aktovima?) ispune galeriju. Iako vrlo skupe, slike su kupovali vlastelini i kraljevi iz cijelog Sredozemlja. Koliki je ugled imala, pokazuju primjeri počasnih gostovanja na balovima gdje su dolazile princeze tada vodećih evropskih zemalja. U prilog tome ide i podatak da je jedanput u ime dubrovačke delegacije pregovarala sa Vizantijom oko krupnih teritorijalnih pitanja. Ipak, zadnjih godina bila je podložna intrigama dvora tako da je za jedan dio vlastele važila za raskalašnu i razvratnu gospođu koja je u svoje odaje pozivala vrlo uticajne plemiće ne bi li je nekim tajnim vezama doveli do Bodina.

Umrla je u mirišljavom salonu sa položenom glavom na instrumentu sličnom današnjem klaviru.

Sluškinja koja je našla tvrdila je da se pod stolnjakom nalazilo pet pjesama istog datuma. Vjerovati je da ih je knjeginja pisala brzo i to u noći kada je predosjetila dolazak bjeline smrti. Postojala je i šesta pjesma

posvećena *voljenom muškarcu* (valjda Bodinu ili se varam) ali je nađena izgužvana i djelimično zapaljena. Sve da je stihove poklonila nekom dubrovačkom vlastelinu sa kojim se, možda, prijateljski sastajala, njihovu enigmu nikada nećemo razotkriti.

Sahranjena je na groblju dubrovačke aristokratije u prisustvu pet hiljada građana i tadašnjeg noblesa. Bilo je i ljudi iz Duklje koji su još uvijek daleko nadmoćnijem Nemanji pružali otpor. Zvona su dva dana zvonila bez prestanka a zvonici, prozori, svjetionici i brodovi bili prekriveni zastavama njene izgubljene zemlje. Novije pomorske enciklopedije pišu da je brojnost Desislavinog posljednjeg ispraćaja nadmašila samo sahrana glasovitog pjesnika *Dubravke* Dživa Gundulića. Na nadgrobnoj ploči sa uklesanim suncem zapisano je: *Dubrovačko plemstvo roda staroga i slavnoga, zakleto crkvi i našem Isusu Kristu, u znak zahvalnosti, podiže ovaj kamen Gospi (ili Gospoји, ne razaznaje se dobro) Desislavi, napaćenoј kralјici Diocleје.*

Nošen slutnjama, u zabravljenim podrumima podsvijesti, jedne martovske večeri 1995. godine pronašao sam svih pet knjeginjinih pjesama koje su, iako vidno oštećene i nagrižene kutnjacima memle i zaboravom, odavale otmjeni krik ženske tragedije.

ČETVRTA PJESMA

Moja zemlja govori
jezikom paljevine i krvi,
odišu znojem konja
dvornice pune
zapjenušanih osvajača
za koje je romanski mozaik
ogledalo đavola.
Danas se Hristu ožiljak memorije rašiva
zbog tvog udesa.
Lažni su sveci ako te ne vaskrsnu,
sumnjivi arheolozi što ti rebra zaobilaze,
pjesnici bez poema
o tvojoj biografiji - skribomani.
O, bože, naši će sinovi
vijoriti neznane simbole
i ratnici pod tuđom himnom ginuti,
proroci postati samoubice
bježanjem u prošlost,
djevice zatrudnjivati beznađem
čiji će tromi svatovi po tebi gaziti
i nagađati da li si ikada postojala,
Dukljo, boginjo bez struka.

PETA PJESMA

Sjedim za stolom od slonove kosti,
na plitici liker od samoće,
orasi i čašica otrova.

Na meni je

- oprosti Mihailo, ako si živ –
prozirna haljina od persijske svile
i koža miriše na morski jod.

Oči se sklapaju, čujem rominjanje salpi.
Čela hladnijeg od dukljanskog mraza
šapućem zavjet tiše od glasa maslačka
iz polja gdje si me nosio.

Znaš, u utrobi sam kamene školjke
koju si često pohodio
kupujući brodove i prestiž.

Na Stradunu gdje primadone otvaraju
festival skidanjem grudnjaka u zvonjavi
talasa, vole me
i slave plotunima.

Ljudi stare krvi i njihove dame
su bili kod mene, a ima i dvorjana
koji kleveću našu ljubav.

U gradu zaključane istorije
samo se nevidljivost osvete vidi.

Pored svih krstarenja, udvarača i balova
u normanskom rodu
ipak, dragi moj, tugujem i jecam.

Istina, ljubavim sa sjenkom lune
i zatvaram škure sa kojih
lišajeve bude serenade laskavaca.
Ne znam da li više pišem svjesna
ali, svejedno, znam da nijesi ponizan
pred demonima.
Zaslovi se u pjenu biblijskog pjeska.
Neću se vratiti ornamentu kamena
svjesna da ćemo u ljetopisima
moćnika biti nitkovi i izdajnici
a mnogi naši potomci tako će misliti.
Pristajem, dragi, ovdje dogovoriti se
sa smrću u čijoj vječnosti će opstati
kraljevstvo nego se tamo
gdje progonitelji u bazilikama vežu marvu
vratiti.
Ljubavi, dolazi vrijeme kad će naši
valovi bespovratno i unatrag
otići porazu,
neki lutati svijetom
i od umora se u so pretvoriti.
Sviće dan kad ćemo
srce istorije vući
po sječivu stijena
i zvati se dalekim.
Zato umirem pred morem
i ovaj ti zavjet potpisujem solju.

Tvoja vjerna comitissa Desislava

PSALTERION

Iz Kotora

U predahu bitke, kao isposnici,
preci čojane kože pred kapijama
čekaju jutro.
U ljevici žene zavežljaj za pazar,
desnica stiska dječaka u opancima.
Kad robu razmjene ili prodaju
žure serpentinama natrag
da osvajač ne priđe Cetinju.
Imaju li vremena oslušnuti dom,
groblja i heraldiku izrođenih,
galebova bal, poj klavira
ili zadah biblioteke gdje mletački
spisi o njima govore.
Zbunjeni, napuštaju grad
nesvjesni zagonetki zvona
koja ih, umjesto boga, dozivaju.
Bio si nedodirljiv
kao Ozanin skok u pučinu istorije.
Danas nakon vjekova
pustolov u cipelama
od krokodilske kože
izgovara tihost palacina.
Ali sada, ti si drugačiji, odan
većini koja ne pominje klesare,
misionare duždeva, gradsku muziku.
U početku, ti otmjen,

ja nerođen i prost.
Prognan, ne vjerujem poveljama istosti
jer ravnopravan s ostalima ne postojiš.
Nema simetrije kalendara,
bili sa krstom, lavom ili zvijezdom.
Nećemo se susresti kako željesmo,
biti savremenici, rastajati se,
ti vječnosti, ja brdima.
Ipak, čudni smo jedan drugom
odvojeni kao fitilj i plam voštanice.
Vrijeme otkrićima služi,
prilazim ti s mora, poguren i umorniji
od Tripunove sjene, ne znajući
da sam vosak u čojanoj koži
odavno izlizane brojanice za tobom.

1997.

PJEŠČANI DIPTIHON

I

Za gradnju crkve ne zove
klesare, ikonopisce i mecene.
Ne očekuje hodočasnike i popove,
hor i orgulje još manje.
Ovaj hram nema
zvonik, ikone i oltar,
ne poznaje golgotu
i skrušeno čekanje bogorodice iz štale.
Čak nije na jednom mjestu,
godina gradnje je nepoznata,
kanoni hrišćanstva za njega nijesu
ni bajka ni istina.
Tek ih, predaka radi, poštuje.
Bogomolja zbog koje je kamenovan,
proglašen ludakom i jeretikom
bokal je morske vode
sa skeletom ribe
postavljen na hrid.

II

Šizmatik ne vjeruje Hristu,
mrtav je.

Mediteran je religija živih,
molitva valova sveštenika,
pustinja mudrog tamjana,
krvotok od pranja grijehova zamućen.

Bezgrešni imaju čast:

zaplove,

naide bura,

potonu

i žive zaređeni kraj sidra

(sličnom krstu) u mulju –

paleći svijeće od rebara planktona.

Hrišćani imaju svetu knjigu.

Mediteran ne, ali

dok gaziš obalom

tragovi ispisuju testament.

Ne okrećeš se, ne čitaš pjeskopis,

do smrti živiš u neizvjesnosti

a pred tobom

more otvoreno i jasno.

MORSKI PSALM

More je neprijatelj
a mislimo bog rasplinut na fresci.
O njemu pišeš, kuneš ga i tražiš.
Čekaš brod sa barjakom identiteta
nesvjestan da je trofej rtova.
Staneš, plima izdiše,
vazduh nagriza kazaljke
koje pretiču stvarnost.
Gledaš mrtve raspete na sidru.
More, prokletstvo kome vjerujem,
varka je očiju i nije modro:
tek posjekotina na licu
ili pjena sa usta
(kada te otrovanog nađu u slijepoj ulici)
dokazuju ga.
Posljednji talas nećeš doživjeti.
More će ispratiti budućnost.
Laže te, noćima budi
vodeći rat sa ehom potonule crkve.
Tješiš ga, uspavljuješ mandolinom
dok talasom po pijesku dopisuješ
rodoslov oronuloj domovini.
More romori vječnošću,
izaziva karcinom nostalgije
i moraš ga smatrati neprijateljem,
kao i sebe.

LATINSKA KNJIGA MRTVIH

Korača portunom.

Pod magijom sunca, na pragu katedrale,
sjedi žena sa knjigom.

Na korici utisnuto:

Latinska knjiga mrtvih.

Prosjak naslonjen uz kantun svira violu,
u šeširu nevažeći novac iz vremena Venecije.

Nad obrvom kipa prepoznaje
još nezaliječeni ožiljak.

Neznan kao ovom gradu zapadna urbanost,
pravopis sjevernog vjetra ili snijeg,
korača dalje.

Ljudi sijeku čemprese, praveći krstače.

Indigo plime čuva pokušaje osvajača

da grad približe svakodnevicu,
pamti i gospara koji se odrekao
kćeri vjerne Vizantincu.

Na kamenoj galiji poruka:

Zar nijesi u knjizi?

Dira potiljak i mjesecu okreće leđa.

Na pragu katedrale sjedi kostur sa knjigom.

Omot otkriva rečenicu:

Latinska knjiga mrtvih.

Otvora je, lista i čita biografiju
filozofa sa hiljadu istina, prepoznaje
sluge, lovce na ideje, kurtizane,

plagijatore, ribare i svece.
U knjizi beskrajnoj ime luke
gdje će umrijeti i pjesma latinskog naslova.
Njegov portret pola vijeka stariji.
Odlazi južnom stranom, ćutljiv i sijed.
More zamiče za brdo, galebovi uznemireni.
Zaboravlja vječnost primorskog dana
dok ga vrh čempresa zasjenjuje.

P. S.

Pjesma je pisana na trgu primorskog grada kome ne znam ime, godinu rođenja i sveca zaštitnika. Nemoguće je otkriti čiji je, da li je u istoriji bio razaran i kojoj zemlji pripada. Siguran sam samo da iz puškarnice bedema vidim sredozemnu pučinu. Možda je ovaj grad jedini, Grad mediteranskih gradova sa vječnošću kao svakodnevicom. Tu život prokockaš za jedno popodne ili tren koliko treba talasu da se vrati obali iz prosidbe školjki. Zato, ne ulazite u mediteranske gradove, budite što dalje, odlazite i živite sa potomcima u gradovima na kontinentu. Za vječnost svakodnevice saznaćete iz muzejskih inkunabula ili sna. Ipak, kada se probudite, ne provjeravajte san, već godine i boju kose u ogledalu. Istovremeno, izbrojite čemprese u okolnim brdima ako ih više ima. Kao što rekoh, pjesma je pisana na trgu jednog mediteranskog grada, ali ne znam kojeg jer nijesam uspio da otkrijem njegovo ime. Jedino ovo tajanstvo dnevnog starenja i *Latinska knjiga mrtvih* ostaju izvjesni.

DVA JEZIKA

Neuk je, iz inata,
ne govori strane jezike,
iznevjeri posao konzula
stoljećima prije njegovog rođenja.
Ipak, učen je,
dva jezika zna:
maternji, što je danas nerazumljivo,
i morski, nepodoban, pun arhaizama.
Ostale,
ako ima vremena i cilja,
valja učiti
da se jurišnici i branioci razumiju,
jezici kompasa okrenu jugu,
njegov narod uvjere gdje je.

1997.

POROK NADANJA

Stan je odisao barokom.
Na bilijarskom stolu otisci poraza.
Polomljene čaše ogledaju san.
Na polici knjige za koje je vjerovao
da nijesu napisane čuvaju ženska pisma.
Pomisli da će Beatrice upamtiti sadržaj
i kočijom poslati Danteu
ili će Delija priznati Tibulu
da ima kameno srce.
Godine prođoše bez ijednog pisma.
Počeo je presrijetati kočije, pišući sebi
uz njen lažirani potpis.
Ni takva dolazila nijesu.
Prosu vino da svjestan dočeka pismo.
U palati preko puta čuju se zdravice.
Beatrice i Delija davno su posijedile,
knjige ih sve manje pamte,
same od sebe se ljušte, postaju prah –
a pisma još nema.
Stan je odisao znojem prijatelja u crnom.
Pitao se, žaleći što neće saznati,
možda je pismo po njima poslala.

SAMOĆA

Samoća te ophrvala krišom
misleći da sebe u pučini gleda,
eho njenog muka srodiće se s kišom
što mozaik boginja obnažuje sprijeda.

I opet uzimaš pero i papire,
pokorno te čeka pisaća mašina,
cijepaš prosječne pjesme i satire
nadražen kašljem duvanskog dima.

Tako svake ure bez gosta i brata
u memljivoj sobi zamračenih škura,
na klimavom stolu uz prastari sahat
vidaš rukopise od najezde crva.

Samoća je tvoja gluvlja od odore
manastirske porte jezive praznine,
tamo miševi sa freskama zборе
a iz tvog ćoška ni pauk da zine.

Ponekad čuješ kad maestral lipa
povija muzikom što učmalost tjera,
na moru ribari dozivaju sipe
i rivom klapa pečalbara pjeva.

U ovoj tmuši ne čuju se vjetri
i smeta ti svjetlost sa duginih pruga,
uvijek isto društvo: Dante, Ungareti
zna da si zatočenik juga.

On te vjerno čeka, doziva i traži
od epskih planina do mora,
misli da si plemić što sa pratnjom slazi
da isprosi divu iz antičkog hora.

Tako zaboravljen od ljudske prostote
godinama čamiš u jutarnjoj noći,
sričeš katrene i južne fusnote
pišući posmrtnu knjigu o samoći.

LIČILA JE NA NJU

U hladu palminom gdje tišina pirka
stajala je žena što u more gleda,
raskošna bijaše ko bokeljska svirka,
skamenih se, stadoh, ličila je tebi.

Nosila je, isto, šešir od metlaša,
kože gipke optočene uljem,
rekao bih da je s mora, naša
diva jer su zbog nje otvarali škure.

Imaše i ona mladeže na čelu
što, ko straža, bdiju nad očima živim
spremnim da ispune rimsku arenu
svečanu, kad se cezar s bogovima miri.

Na pustom trgu kipovi se krste,
polumrtvi starci od sunca se lede,
svi se klanjaju i ljube joj prste
ali ipak je samo ličila na tebe.

GOSPAROVA KLETVA

*Radnja se odvija u Dubrovniku, 32 godine nakon Dživovog odlaska
kada su talasi držali počasnu stražu nad grobom, poplinovoši grad*

Zadah ljetnje kiše trgom vonja
poput trule dunje sa ormana,
pijana povorka silazi sa konja
da isprosi kćer staroga gospara.

Ko očinji vid jedinicu svoju
čuvao bješe od razvratnih žena,
nije je dao ni plemićkom soju
za vreću zlatnika i piratskog plijena.

U dvorcu renesansnog stila
(čije balustrade gledahu na Vlaha)
uz plamičak lune čitala bi Dživa
moleći gospu dok joj splasne daha.

Kad jezik zvonika izgovori ponoć
pred ogledalo pozlaćenog rama
stala bi stidljivo uz opreza pomoć
skidajući korset čipkani od lana.

Odjednom zrcalo naciknu od strasti
netaknutih dojki i tankog struka,
češljajući mirno uvijene vlasi
željela je ljubav kao prosjak kruha.

Jecajući, gospar je preklinje i kleči
da pridošle prosce sa kapija vrati,
u molitvi Hristu srce mu se gnječi
jer u pučku kuću ne smije je dati.

Mlađana gospoja trgnu se od oca
spuštajući pogled pred gosparom
i posta žena sitnoga trgovca
bez kućnog grba sa krilatim lavom.

Nakon petnaest zima vidješe mladića
zakrpljene nošnje i žuljavih šaka
kako u porti s voštanicom priča
tražeći oprost od starčevog praha.

Bura sječivom odrubi kandelu
kao da usliši gosparovu kletvu:
plasa vrelog voska na oči mu prijenu,
sad je slijepi prosjak što luta po svijetu.

Po džardinu korov, brodovi u skitnji,
sirotinja gradska palatom tumara,
samo će mastilo paukovih niti
svjedočit prokletstvo staroga gospara.

ŠKOLJKE*

*Dvoije providne ruke drže purpurnu školjku
iz koje su nekadašnji narodi izvlačili moju krv.*

A. Breton

More nas baca na dno
među sidra, galije roblja i
insignije na kosturima koji
učiše plemiće incestu.
Nedostojni gena vremena
pod vlašću varvara sudbenici.
Dok nas struje odnose utrobi pijeska
dodirujemo amajliju kraljice
sa zubom meduze umjesto dragulja.
Vidimo mrak -
jače od identiteta sija.
Dahtanje boginje na rimskom mozaiku
sa jeguljom među bedrima
izazov je čulima
klonulim pred sopstvom.
Strani smo tenoru maestrala
kojeg i morski konjići odgonetaju -
ne i mi, sve do komešanja pučine
i nanosa školjki vjerenica.
Slijedimo ih, postaćemo robovi dna
bez nade da saznamo jesmo li
školjke,
očajnici sa školjkama umjesto srca
ili slijepi bezdomnici

u potrazi za očima darovanim školjkama
koje navode huku dubina
da osvetu iščekivanja,
masakre uma
ne gledamo.

*6. oktobar 1997. na obali Crne Gore pred izvršenje njenog
samoubistva ili novog rođenja skokom u sopstveno more

LINIJA ŽIVOTA

I

Na dlanu bez života,
putanja talasa konačna
nestaje u pijesku
gdje tragove zaboravih.
Tražiti nekog s linijom na dlanu
ili zaboraviti da Hristovu
prekidoše čavlima,
našu sječivom svakodnevice?
Ne.

Vraćam se obali,
svjetionik posmatra brodolom
pored spruda sa kojeg zvono
hrama imenuje nestale ideale.
Vjerujem talasima vidovnjacima –
pučine, mozga, krvotoka.
Nema razlike,
konačni su
i pijesku žrtvovani.

II

Linija života
Jakvintina bora je
duža od ožiljka
na licu, dlanu, tabanima.
Tragovi u pijesku, mahanje
i grčevi sa lica je otkriše
a mislio sam da
lutanja, rastanke i bol
ne poznajemo.
Liniju bivstva
produžiće samo dolazak
Jakvinte koji je nemoguć.
Još od njene golgote
ovdje se misao ne mijenja,
pijesak u satu skamenjen...

KONAVOSKI DVORI

Terezi Kesoviji

Pagani da shvate istoriju vašu
bili bi branioci južnoga oltara,
molili bi svece što s fasada mašu
da na glas čitaju povelje gospara.

Šta za njih znači dekolte kontese,
grbovi nad voltom i lozine žile,
oni i ne znaju zaputit do česme
gdje pučke usne nikad nijesu pile.

Hladni atrijum prepun je portreta
biskupa, pjesnika, dužda, kapetana...
U gostinskoj sobi svi se prije svjetla
skupljaju uz karte označenih strana.

Brnistra se plete kao mudra zmija
oko balustrade, altana i škura,
iz kipa pred dvorom ornament klija
ko laskavi jezik noćnog trubadura.

Kad toranj objavi mjesečevu uru
i gospoja zadigne haljinu do struka,
pod čipkom na bedri spazićeš gravuru
Gospodina grada u opsadi Grka.

Sa naciklog lava krilo ne opada
iako je dušmane nanosilo more,
čelo za štit gulim kao da se nadam
da će mi lobanju uzidat u dvore.

Zna li, Tereza, ikona u koži,
konavoska zvijezda iz utrobe plave
da sam joj krišom u baroknoj loži
ukrao sjenku za stas katedrale.

Čuvaj je, Vlaho, ko Dživovu Niku,
sutonom osvjetli iskrzale svodove,
neka se ogledne u freskinom liku,
kada u svijet naumi ukrasi joj brodove.

Vrijeme je maskota na podiju strave,
jezivom čeliku prkosi starina:
ne otvaraj prozor kad čuješ gitare –
možda je krvnik mjesto Con Sordina.

Tada se osami u san horizonta,
obriši suze kaduljom i nađi
kameni reljef iz prvog života
gdje pjevaš dukljanskoj kraljici na lađi.

MORSKE KNJIGE

Gori biblioteka morskih knjiga.
Na piromane ne sumnjaju,
knjige su jeftina osveta za njih.
Umišljeni pjesnici češu brade i piju rakiju
zadovoljni, kako i ne bi, u biblioteci
svojih nijesu imali.
Vino, što razlikuje pjesnike od mastiljara,
stvara im mučninu.
Odlaze pored policije koja traži
krivca dok biblioteka dogorijeva.
Prolazim pored zgarišta
noseći knjigu na poklon muzeju.
Ista, darovana biblioteci,
sada je pepeo bez otpora pučine.
Katren o vatri u prstenu princeze Ksenije
dokaz da je knjiga piroman.
Zatvorske novine već pišu o gradnji
nove biblioteke za podobne knjige.
Južne nijesu dobrodošle.
Šaljem koverat bez potpisa
sa pjesmom o Neronovom spaljivanju Rima.
Podmićujem zatvorenike da naruče
knjige juga, u samici otvaram
biblioteku morskih knjiga
i čekam novine sa vijestima iz
Nove biblioteke...

25. maj 1997.

ANATOMIJA SREDOZEMNOG DANA

Sada možeš da čuješ more, rekla mi je majka i naslonila školjku na moje uho. Šta sam uopšte znao o moru, tada na kontinentu, a ipak sam bio spreman da čujem more i istovremeno, zatvorenih očiju, da ga vidim.

J. Becker

U vozu za neizvjesnost - tišina.
Čitala je magazin o modi
i, kratko pogledavši kroz prozor,
pitala ga, da li je posjetio gradić
Nerudinog rođenja, zna li stihove
pjesme *Visine Maću Pićua* i jezik
kojim je pisana u originalu.
Nastavila je o pustolovima,
ljubavima Gilgameša, Odiseju..
Prekinuo je učtivo, skinuo sandale
i pokazao izlizane tabane,
kompas bez kazaljki.
Za kraj upita, da li je vjernik.
Iz džepa je izvadio školjku sa
žala domovine i krst od palminog
drveta sa raspetim Posejdomom.
Shvatila je da rodoslovu pagana
ne pripada i prećuta pitanje
o ispucalom licu, ožiljcima, znoju.
Slutila je bure, avgustovsku zvijezdu
i mahnite progonitelje htijenja.

Žalila ga je, bezgrešnog.
U vozu za neizvjesnost – muk.
Žena je otvorila prozor
upitavši za nasukani kriptogram
mora što se naziralo.
Bio je to pogrešan put.
Moru nije smio,
na palminom krstiću vidjelo
bi oca, polise u bijesu poplavilo
a saputnica arheolog željela je
izučiti anatomiju sredozemnog dana
u kojoj je zamisliti spokoj
više od bajke.
Život na kopnu, pod obalama,
ponovni odlazak u sansaru, smrt,
povratak ravnodušju –
bilo bi zaboravljeno trajanje.
Odlučio je i prije odluke
lutati pustinjama i sa asketima
u hramu iz vjetra
spoznati fijuk kraja,
prezreti tragikomičnost
i gledati lešinare
čiji letovi jedino još nijesu uzaludni.

Na Malu Gospojinu 1997.

KAŽIPRST

Odsjekao je kažiprst,
polegao ga u šupljinu bedema
u čijim su se topovima galebovi gnijezdili.
Nije osjećao bol, samo jezu i krv.
Odlazio je misleći na Epeusa
kao da je gubitak prsta zavjet.
Sjetio se i zemlje čija starost
je privlačila varvare, sanjare
i Mediteran a danas je uvjeravaju
kako je svoje postojanje sanjala.
Nasmijao se kisjelo, čuo prasak
poraženog talasa na grebenu, more
zapjenušano nakon obračuna
sa glasom i krik korala na samrti.
Danas, potišten i star, dolazi
da osmotri bedem.
Na njemu kažiprst skamenjen,
okrenut ka moru.
Pokazuje li sudbinu
prijeteći hordama, olujama i zaboravu.
Možda će ispasti, srušiti bedem,
ostati na sljepoočnici zemlje
da je zamisli ili sakriti se u pijesku
ne vjerujući nam.

1997.

FILISTARI I SKLAD BUDUĆNOSTI

U maslinjacima rođeni
bez prava na tajne da bi more opravdali.
Hitaju dalekostima u pratnji
nagih žena kojima haljine faraonovih
naložnica obećaše za vjenčanje.
Sijedi, izmoreni, naizgled nestvarni
vraćaju se jedva pamteći
apsurd nostalgije i luke Sredozemlja
neznane kalendaru. Ne zaboravljaju
brodove bez kotvi ili službenicu
muzeja što porodi kip imperatora,
portilane bez biografije...
Kreću početku postajući
masline po čijoj koži urezaše obećanje.
Iscrpljeni incestom s talasima,
pod plamičkom sutona
po stablima rezbare spasenje
svjesni da više ne pripadaju ljudima.
Masline su pred vojskom neumoljivih.
Stigao je kraj, arka se s tonućem pomirila.
U maslinjaku drvosječe,
a očekivali su porođaje, plovidbe u svijet.
Znajući da su ovdje i zamisao pustolova
prognali, more se udavilo
da ne služi povratku filistara.
Gordi i znojavi, s grančicom masline,
jahali su kličući skladu budućnosti.

MORSKI SVJEDOK

Odlazimo, more preliva dok.
Stoljeća skitnji i povratak su tu.
Gledamo grebene gradskih zidina,
vrh katedrale, mauzolej, ostavu harpuna.
Izbušenu svilu boje ruja sa malteškim
krstom, kao igračku, vali šamaraju,
ubijajući dosadu.
Zaronimo i napišimo u mulju pomen
kosturima oko manastira, zastavama,
kraljevima, kosturu otvorenog srca.
Okolo plivaju brodovi u flašama,
Bodinove povelje, kape trubadura,
lente Lucije Crnogorke, Đurđev testament,
Darinkina ljubavna pisma, kape sa
prinčevim monogramom, klavir mise,
trobojke sa petokrakom, ogrtač
horovođe sa liturgije, ramazanske sure
i šuplje stablo od hiljadu godina.
Na dasci ljulja se galeb, ranjen,
skoro klonuo, bez krila -
jedini branilac ničega.
Spasimo ga! Ko će pred jugom i Hristom
pamtiti, svjedočiti nas, potopljeni muzej,
slavu i ništavilo.

Epilog

Pjesma je napisana na rivi jednog grada u Italiji odakle se, po vedrom danu, vide arhipelazi brda i zvonici jedne potopljene zemlje s druge strane Jadrana. Na pitanje, kako se nekada zvala ta zemlja, jedan polupijani prolaznik, žvačući živu sipu, odgovori:

Svete ti Barbare, zar ne znaš. Prekrsti se, zvala se Montenegro, ali nije to zemlja već muzej iz bajke koga je progutala voda iz boce. Koliko znam iz dedovog predanja, a on pamti vašu princezu i našu milosrdnu kraljicu, bocu su otvorili neki zli ljudi, potkupivši ključare muzeja.

Ostaje mi san. Doploviću do mjesta gdje su bedemi postali rtovi a svjetionici i vrhovi katedrala bitve i skočiti u more sa vezanim kamenom oko vrata. Uprkos smrti, tako ću vidjeti svoju zemlju, njene kaštelane, brđane, svece i biblioteku proročkih knjiga iz kojih ispadaju kosti galeba.

Vidjeću smrt i sačuvati san, ne znajući da li je galeb bez krila ikada poletio ili su kosti njegove. Galeb traži bemzjerje pučine ali ne može bez luke. Ona mu je odmor i skrovište za mlade, zar ne.

1997.

NAPULJSKA

Pratio sam je čitav sat
ulicama Napulja. Sjećam se pjace,
portuna starog grada, rive bez šetača.
Slijedio sam je bosonogu
prozirne suknje i bluze bez grudnjaka.
Kao da me je osjećala,
okrenula se i ženski lukavo,
iako sa satom oko ruke, pogledala toranj.
Pomišljao sam -
zaustaviti je, predstaviti se,
reći da sam pjesnik iz zemlje Montenegro
i bez ustručavanja ljubav joj izjaviti.
Ili, možda, pokloniti joj knjigu,
ponuditi šetnju do katedrale
i probuditi se u potkrovlju
garsonjere zakupljene za noć.
Ćutao sam, izgubio hrabrost
i pogledao u toranj podneva.
Nijesam je pitao ništa.
Dodirnuti je, ni pomislio.
Čak ni njenu sjenku,
nalik polovini violine,
koju je svirao slijepac preko puta.
Otišla je kao da je znala ko sam,
iz koje zemlje -
gdje svi žmure a slijepci naslućuju kraj.

GENERACIJE

Za manjinu zauvijek
Himenes

Ovdje mornari spaljuju brodove,
pišu dnevnik bezbojnih godina,
vjeruju lučkim gatarama,
kob bure ne osjećaju.
Ovdje komšinica zategne grudi
i u kratkoj suknjici, pod sjajem
lampiona, zadovolji pijanca.
Figure od voska sanjaju druge zemlje
da im se talenat ne skameni.
Odlaze znajući da s dostojanstvom
i prokletstvom statua nijesu rođeni.
Generacije, slobodne na putu unazad
stoje uz more, glume, nazdravljaju tvrđavama
čija trulež prezire njihovo pamćenje.
Suše se naranče, gromovi upozoravaju,
hridi koje me opjaniše i isjekoš
ne zavode bezdušne.
I golubovi, borci na pločniku za
mrvicu hljeba, svjesni su cilja.
Ne predajem se dok je ptica i dječaka
koji u pučinu porivaju brodiće od papira.
Slute osjeke razuma šaljući hartiju
da osamljeni upišu zablude većine.

6. jul 1997.

BONACA

Pred tobom jedna žena kleči
čekajući glas.
Usliši molitve
umotanoj u slanu maramu
i ne srdi se ako ti suzama
poremeti mir.
Bonaco, modrico i besnu,
pod blistavom spavaćicom
kriješ brodolome, dvornice kostiju,
sidra, znamenja moreplovaca,
luke na atlasu ženskih bedara.
Uđi na prstima kad je sanjiva,
reci da joj torzo od korala gradiš.
Prećuti da si nepoželjna
obali što tragom bestraga odjekuje,
ljudima svjesnosti mjesečara,
školjkama sa okom galeba
umjesto bisera
i rtu Neptunove fizionomije.
Ovo more pred tobom
drugačiji huk ne poznaje
ili ga pretvori u so.

ZABRANJENA

Ona se davno vinula suncu
a ono slavi ili spaljuje.
Tjeraju da je zaboravi
a ne može jer sunce još izlazi
nad peraškom Gospom
gdje u samici
okružen vjetrom panihide,
burama i ključarima,
čuje spaljivanje orla
na piru trgovaca.
Preživljava grizući nokte
i pije razblaženu mokraću.
Ribljim skeletom u zidove
urezuje rodoslove
gospara i hajduka prekinutih žila.
Izvini svetice crnogorna,
čita i pamti te -
zabranjeni zavjetu korica pješčanih.

ISTINA

Vrijeme je lažnih pjesnika,
zavodnika i profeta, umišljenih
arheologa koji preziru Dokleu,
govornika po kojima smo izmišljeni.
Doba je Justicije sa terazijama
bez simetrije, otužnih historičara,
trgova gdje poslušni recituju iz trbuha,
vijek je muzeja svoje heraldike i amfora.
Sviću samozvane države,
štampaju leksikone bez našeg glasa,
igraju na daskama bez heroja.
Preduge su godine
komičnih pustolova, popova,
izmišljenih kipova i žena
bez ugraviranog poskoka na dojki.
Vrijeme je lažnog vremena.
Sve ostalo je istina,
ako je ima.

PRIČINJENJA

Gradove festivala,
kamelije u enciklopediji smrti,
grobove pobjednika pod slavlukom
pobijeđenih, povijest u šaci nekropole,
mahovine što razdiru arene,
gravire pjesnika na garevini svijeta,
trombonjere u vražijoj noći,
paučinu u znamenju aristokratije,
naranče u dekolteu Itake,
žene što Lauru bezuspješno glume,
preparirane hrtove mletačkih vladara,
vjerenice udavljene žitom pričešća,
muzikante preklane violinskim ključem,
đevojku dok maše rupcem i prati u rat,
/povratak, mač iz njenih usta isukan/
ognjišta mora i sjeme kamena,
eho pijanstva i dom, golomeđe zavičaja
nad morem Boke, galebov krik
iz porođaja školjke, progonstvo iz kože...
U očima su i ušima.
Ne vidim i ne čujem.
Postojim li
ili sam pričinjenje mrtvih.

TRAG ODISEJA

Otvora grobnicu.
Nalazi svoje tijelo
i mač u desnici.
Predvorjem bacaju novčiće.
Sito je na krovu.
Povici prosaca bude mrtve.
Šta ako su njeni?
Zar je zaboravila Odisejev trag.
Oluja ga prenu.
Okrvavljen mač u desnici bljeska.
Pade pored sebe i začu šapat:
Zna ona i čeka te –
dok ćudi smrti odbolujemo.

1998.

KNJIGE

Bura je srušila stanare biblioteke,
uskomešala impresume, naslove, kurzive,
premjestila posvete, imena i tiraže.
Seferis posta Sernuda,
Kvazimodo dobi Kavafijevu krštenicu.
Izmiješanih slova i poluprazne
knjige pijane u vremenu sklada ironije.
Nestaju čirevi tvrđava, humke jedrenjaka,
trune bršljan na suvomeđama,
rukopisi od đuladi predvode ratove,
soneti na resici soli začutali,
uzdišu skriptorije podmorja.
O bože, umiru fratri, otočka gospoda
i zmije iz galebovog gnijezdilišta.
Ostaje prokletstvo u religiji literature.
To posmrče Sredozemlja skuplja ostavštinu,
osvetnički dolazi, sveti se pjesnicima Juga
što mu očeve u knjige zaključaše.
Mastilo, modrice i more -
zajednička im je domovina.
Sve beskrajno plavo i duboko.
Ako im nije rod, neka ih ne nađe!

PRIVID

Sa ljudima se mimoilazio oko vječnih
pitanja, tražio Don Kihota i vadio meteore
sa dna mora da astrologiju obogati.

Sa virovima komponovao postanje,
stare Helene sklanjao od budućeg,
u legijama zaradio rane, varvare
očima sjekao i širio carstva.

Na smotri Neron mu ruku pružio,
ženama i zvanjem darivao.

Sa ljudima se bratio i u mutnom lovio,
za trpezom dubrovačkog kneza slavio
rođendan, palio more zbog razvratnih
sobarica sa maskama plemkinja i čak
do Limba, na konjima krilatim, silazio.

Sa ljudima se kartao, volio i trpio,
jadranskom solju se sladili, u antikvarnici
raskamenio lava sa kotorskog grba
koji ga pozdravi od prethodnog sebe.

Sa ljudima kakve sve žene ostavljao.

Ljubili, brodili, trajali...

Ljude ne doživje.

PONOVLJENE DUKLJE

Dolazi propast Pomorja i Duklje,
fossilna vlastela sve dublje se kopa,
za vratom nam vise zašiljene kuke
sjevernog demona iz uvrelog kotla.

Po oltaru mokri sa domaćim psima
što za šaku soli odriču se svoga –
tuđinska popijevka njihova je himna
dok lome ploču kraljičinog groba.

Što znače čoporu terme i palate,
ornament spleten kao mnoštvo zmija,
kamene dojke što se mirno klate
na robinji iz koje mahovina klija.

Svirepa horda s kožom preko struka
pljačka, siluje i rikom se žesti,
kad stane kadenca luninog trenutka
svoje će potomstvo međusobno jesti.

Kako priznati da je među njima
predaka naših nekada bilo,
znaju li Sloveni nagutani dima
da sam se postidjen sam od sebe krio.

Nema više varvara s koščatom kamom
u rukama današnjih puške i bazuke,
nama je suđeno, unaprijed znamo
da ćemo živjeti ponovljene Duklje.

MEDITERANSKA AGENDA

DAN DRUGI

A ako jednog dana moje more/zaboravi na stid i oprez/i raširi svoje vode,/te otvori svoje dubine kao da otvara/stranice ogromne kutije/kako bi zapanjenosti iznijelo/duboke svoje arhive.

A. Porpeta

More nemirno, slijedi misao o sopstvu,
sjetio se vajnih buntovnika i bješe bonaca.
Idući alejom četinara, razmišlja o progonstvu,
lijeku dostojanstva i more odgovara plimom.
Nudi voće ljubavnici, grize joj uvo,
čita Petrarkine sonete.
Njene grudi, starije smokvine rođake,
prekrštene noge i poziv za šetnju
tjeraju na vjernost
u bezdan hitnutu.
Gromovi nad pučinom bičuju tišinu,
prekidaju molitvu.
Vino niz grlo silazi,
more ga osjekom oponaša.
Puls ljubavnice – opstanak.
Dok razmišlja o pravednosti
more tone bezglasno.
Nepomiren sa sobom, trči
gazeći rimske štitove, sidra, rogove,
slovenske dronjke, testamente vagabunda.
Vodena utroba bez vode - bezmjerna.

Postaje jedini svjedok
vidovite pučine,
ni karijatide mu neće vjerovati.
More nestalo, bože...
Slijedi misao o nama
sadašnjim i budućim.

DAN ČETVRTI

Igra kompasa ne poznaje prostor
tražen danima.
Busola sa obala zemlje
čije vrleti priželjkuje
more plovidbe ignoriše:
šta će joj pustolov da oplakuje,
može je opijenu razbuditi
dok mitove drugih boluje.
Brodu daje ime
nenađene zemlje u vjenčanici snijega,
korotnu je ne prepozna.
Na kontinentima, školjima i nebesima
za nju mjesta nema.
Brod u njenu čast potapa
da živi u legendi i sjećanju arheologa.
Kad sve prođe,
zemlje, arhipelazi i gradovi nestanu,
okeani presuše,
otkriju nove civilizacije i ugase duh –
kompasi

dalekog skeleta pustolova
i tražene zemlje će se razumjeti
i pored skamenjenih kazaljki
prepoznati.

DAN PETI

Pitaš, kako te zavede smrt.
To ni ženama latinske krvi
što promuklim dijalektom
na Andromahu podsjećaše
uspjelo nije.
Čuvao dostojanstvo
ravnodušan na njihovu harizmu
i punogradost tvrđu od tvojih krša.
Znale su, mudrice,
mjesto potonuća Risna, proricati
usud iz pjene šuštećeg vina
čiju tajnu si vjekovima čuvao.
Izazov istorije privlačniji je
od čipke na košulji zmije
nad plećima Laokona i sinova
a ti svoj, u nadi na izdisaju
i dalje vjeruješ eureki.
Možda baš večeras pred olujom,
noćnom morom lađa, među narančama
u đardinima aristokratije, pitao bi se –
kako zatočenika konoba i arhiva
zarobi smrt. A zaboravljaš:

gledao si more, amfore s prahom jutra
umjesto vina, slušao svjetlucanje plaveti,
valova bariton, osjeku mastila za ljetopis
grijeхова prema sebi
i zanesen -
zaboravio na kucanje
sopstvenog srca.

DAN DESETI

Nakon liturgije dan sablasan,
miševi komade fosila odnose
u rupe, utopija je stići sjenku.
U crkvenim knjigama zapisaše kraj.
Njegov prah vjetar
u lobanju ribe nanese.
Iz praznih očiju curiće u more.
Sluti misao hroničara
da će nas žaliti neko dalek
kome morska tužbalica nije sestra.
Ni južni dnevnicu na pergamentu
koga gospoda globalisti sa kopljem
kičme i očima ukradenim slijepim miševima
listaju da saznaju
sve o nama i Mediteranu
iako čitati ne znaju.
Neće ga, nesrećnici, spaliti,
misliće da je svitak kože
za korićenje atlasa njihovog trijumfa

ili zavoj za rane.
Dok žive krvariće
solju iz njegove luke posute.

DAN ZAVRŠNI

Na obali kamena noga ostavljena muzeju.
Do talasa silazi na štakama,
iz zidina viri lijeva ruka -
brod odlaska iz čula vremena pokazuje.
Ljevak je, pismo ostaje nepotpisano.
U boci srce pluta
na smrt i rađanje ravnodušno.
Nijema zvona o blagdanima
čekaju maestrane da ih razgovore.
Ne izgovaraju molitvu
zbog odlaska iz plemena, bez izvinjenja.
Ruše se makadami za očevinu,
odjek u školjkama boli,
pjesma trubadura obnaženoj kaluđerici
zaglušena i podsjeća na posmrtni marš.
Serpentinama kreće gluv.
Umjesto lijeka u prahu za otvorene
rane ima izmrvljen kamen.
Pred vijećnicom, na karijatidi
srasla ljudska koža sačmom
probijena, glas zabluda osta bez pergamenta.
Iz mora izvađena meduza
krvlju oživljena a on malokrvan.

Flauta djevojke uzidane u konobu
udara o pločnik,
zna da mu jedno rebro nedostaje.
Nije maratonac pod vjetrenjačama,
po ekstremitetima, organima,
čulima i krvnoj grupi,
naciji, konfesiji i genetici –
sredozeman je
ako ta vjeroispovijest postoji!
I eno, iz mediteranskog indiga
njegove kože
otpisane luke izranjaju.

MONOLOZI GOSPODARICE KOSARE

Dokumentarno-fiktivni manuskript o tragediji jedne dinastije ili hod po duhovnim obalama i sjećanjima gospodarice i, tada, monahinje Kosare koja je kroz nekoliko stihova, prepisanim iz snova, ispričala tragičnu sudbinu dukljanskog vladara Vladimira i njegove zemlje. Ova nevidljiva i bolna komunikacija sa njom predstavlja svojevrsni vid proricanja prošlosti. Na sebe preuzimam odgovornost ako je neka Kosarina meditacija, molitva ili emocija u stihu nešto drugačije, a prilagođeno vremenu iznesena. Izvinite, ali razumjećete moju ulogu jer ni sam više ne znam da li sam se probudio iz tog sna. Vama savjetujem da pjesme ne čitate dva puta. Zbog čega to kažem, bolje ne provjeravajte!

PRVI MONOLOG GOSPODARICE KOSARE

Sjećam se tog jutra.
U vlažnoj tamnici miševi grizu
odoru oćevog taoca bez nade.
Bio si malaksao, ųedni isposnik
bez zemlje i kralj od smrti
kao jedine ųelje iznevjeren
a tako je iskrena sa svima.
Ne zaboravljam tren izmijenjenih uloga:
ti slobodan pogledom odati se,
ja zatoćenica besane ljubavi.
Od straųara se skrivajmo,
parfem se noćima miješao sa znojem
a otac, o boųe, mislio je da sam u crkvi
ili ućim jezik munja da spoznam sudbinu,
korim ih ųto osvijetliše talase
koji mi nagoj oblikovaše tijelo.
Mislio je, moųda, da u polusnu razmišljam
o udaji za velikaša na glasu, po njegovoj volji.
Kako od njega traųiti da pobijedi sebe,
ugled stavi na doboš i preųivi
ako me zli dvorjani proglaase bludnicom.
Ipak, pred mojim molitvama
osta nijem i pokoran
iako je mnoga carstva za dan pokorio.
Pamtim svadbenu raskoš,
zakletvu na krstu i pristanak u luku gdje
vjerovaše da si poginuo.

Nakon vatrometa i zdravica, u salon sa freskom
Gospoda unio si me na rukama
i sa balkona pokazao planine pod snijegom
a sa prozora ljutito more
i galiju po meni nazvanu.
Proživjesmo godine krhkog mira,
ploveći bez osjećaja vremena.
Ono se pod krilom galeba grijalo.
Volio si, znam, svečanosti na citadeli,
uz harfu slušati rimske pjesme o melanholiji.
Plesovi sa pohlepnim damama
otkrivali su lažnu ravnodušnost,
lov sa gospodom iz svijeta činio te sretnim
iako nikome od njih nijesi vjerovao
sem, kako si pred oltarom govorio,
Bogu, Doklei i mojoj niskosti.
I kobna vremena upamtismo.
Učismo narod vjeri i kada je
gladan i hordama pritisnut
samo u tebe vjerovao.
Na štitovima i prsima vojnika,
po tvojoj želji, bio je moj profil.
Pogibje noćnim morama svjedočih,
mač u prsima donosio je nesanicu.
Jutrima sam usamljena, ne budeći sluge,
lutala dvorom i na onom prozoru ka moru
palila svijeće za vojsku, Dokleu i tebe.
Maestral vidovnjak gasio bi ih.
Sjaj zvijezda sam gledala a njihov

nestanak vodio me do ikone Spasitelja.
Svi smo te izdali, ne znajući to:
Bog
(nije nadživio kaluđere sa zlatnim krstom)
Doklea
(preudala se i promijenila ime)
i ja
(nemoćna, u mantiji ćutim i molim se).
Molitvu ne posvećujem tebi
jer sveci ne umiru. Njom prizivam smrt.
Jedino dušmani ne iznevjeriše.
Prokletstvo što ih stiže nije mi utjeha.
Posljednji izdisaj pravde će, kao i mi,
biti zaboravljen i tragedija biće
bezazlena epizoda na duši potomstva,
ako ga bude.
Nestajemo, voljeni, bezgrešni
i od boga izdani, znajući da će crkveni
pacovi u noći ropca
tvoju fresku izglodati,
mantiju uzeti za barjak i izmetom
naša imena sa hrisovulja prekriti.
Iako služismo bogu i domovini
bićemo stranci, neznani ovoj pučini.
Postojaćemo samo u košmarima dželata.
Oni će kaveze s pacovima
i poslije nas otvarati...

*(Kosara se isplaka, jecajući uđe u crkvu svete Marije
i nastavi monolog)*

DRUGI KOSARIN MONOLOG

Nekada probudismo Duklju
da granice i njene bajke branimo.
Danas pod njom, iz skeleta
naših ni sjeme masline ne klija.
Nekada, mi pustinjaci,
bez baklji put opstanka nađosmo.
Danas u plamu dogorijevamo.
Nekada s morem srodismo se,
gledasmo sa brda pjenušanja,
ratove struja i sidrenje sunca u nama.
Danas u bonaci nestajemo.
Imasmo krv ratnika, isposnika i pjesnika.
Danas njom testament
bez nasljednika potpisujemo.
Svijasmo i grobove uz gnijezda orlova.
Danas ih ni kataklizme pronaći ne mogu
iako su skiptrom u atlasima obilježeni.
Nekada slobodom i naivnošću
plijenismo antologičare mitova.
Sada sopstvenim oreolom sputani
ni mašti proroka ne pripadamo.

*(Kosara nasloni glavu na Vladimirov sarkofag i u tami ispusti
napućenu dušu)*

PERGAMENT VLASTELINKE JELENE BUJOVIĆ

Riječ je o dokumentu koji govori o jednom malom i istorijski zaboravljenom događaju iz Perasta, grada čuvenog po starinama i znamenitim kapetanima. Ovaj moljcima oštećen i zubom vremena nagrižen spis obavezuje da se ogradim od iznošenja apsolutne istine. Uz priličan rizik poetskog revidiranja teme podložne zloupotrebama, ipak počinjem.

Dakle, radnja spisa prati sudbinu palate Bujović i životna raskršća njene gospodarice Jelene. Buduća Jelena Bujović, u stvari, je Fata, natprirodno zgodna kćer trebinjskog age Balagića koju je zbog političkih potresa i ustaničkih akcija u Hercegovini morao poslati na čuvanje Peraštaninu Krstu Zmajeviću. No, ubrzo je planula ljubav između nje i peraškog vlastelina Vicka Bujovića koji ju je ubrzo odveo u Dubrovnik gdje mu je rodila dva vanbračna sina. Kako su u ondašnjem, religijskim dogmama opterećenom Dubrovniku, a zbog *necrkvenog vezivanja i nekrštenog poroda*, sve više gubili podršku vlasti, Vicko se vratio u Perast i oženio Fatom. Priče spletkaroša i intrige pratile su ih neprekidno, u Dubrovniku i Perastu. Čak i ugledni vlastelini iz kuće Zmajevića nikada nijesu oprostili crkvom ozakonjen brak sa djevojkom *muhamedanske vjere* bez obzira na njen pristanak da uzme hrišćansko ime i prezime. Govorili su sa grčem na licu – *ali ne i dušu*. Što toj krvoločnoj družini sa dvora nije uspjelo, dovršio je neki anonimni sudija iz porodice

Štukanovića. Potplaćen, sačekao je Vicka u mraku na kraju rive i usmrtio ga ubodom noža u leđa. Priča se da je, saznavši sa muževu smrt, raskošna i izazovna Jelena, kao ljubiteljka starih vina, otišla u luksuzni salon palate, obukla najljepšu haljinu dobijenu na dar od nekog plemića iz Venecije i, u ime neopisive ljubavi za njim, popila zatrovano vino. Nakon pola vijeka od ovog užasnog događaja, jedan bogataš iz Ankone koji je zakupio palatu Bujović, našao je u srebrnom ćupu, gdje je Jelena ili Fata, svejedno, čuvala nakit, pergament sa njenom ispoviješću. On govori o nedoumicama, odanosti, čulnosti, ljubavi i raskošnoj smrti ove interesantne gospođe. Pod uslovom da lupa dovoljno uveličava nejasan rukopis, čini se da je pjesmu pisanu već izlizanim latinskim kurzivom naslovila kao *Kolaži života i raskošne smrti ili testament zaboravu*. Svaki dio ove poeme podudaran sa Jeleninom versifikacijom krajnje je slučajan ili nemoguć. No, možda se varam gledajući njen portret u zlatnom ramu kako me zbog nedostojne interpretacije misli i osjećanja proklinje ili se prećutno slaže. Uprkos svemu, uzimam kristalnu čašu i sipam, možda upravo zatrovano, vino nazdravljajući joj. U inat neznavenoj svjetini i sujeti istorije što je prećutaše.

KOLAŽI ŽIVOTA I RASKOŠNE SMRTI ILI TESTAMENT ZABORAVU

Buktali su ustanci, upadali hajduci,
rat dolazio brže

od planinskih potoka s jeseni.

Ocu se, suzna, ne okrenuh,
mahnuti mu i poljubiti ruku -
ne stigoh.

Posla me da umjesto baruta
ruzmarine mirišem, gledam pučinu
tuđim suncem se osunčam.

Sjećam se Perasta, umora i žeđi,
griže savjesti u noći
kad pjenušavo more mori groznicom.

Gore u liticama, zemlji Karadagu,
graktali su orlovi

i jače od vjetra zavijali vuci
pred zlo predskazanje.

Nisam im vjerovala, u inat,

kao bogati gosti,
polugole plesačice

u očevom hanu

i prosjaci pod zidinama.

* * *

Na balu kod Zmajevića
bio si plemenit i gord.

Poljubio si mi ruku
i pozvao na ples,
pred morem pričao o susretu Petrarke
i Laure u crkvi svete Klare
u Avinjonu na Veliki petak.
Već sjutradan krstarili smo do
ostrva sveti Đorđe,
molili za najbliže,
mislili na ljubav,
palili povjetarcem
ugašeno cvijeće
i usnama grijao mi vrat.
Pod čempresima,
u tihosti juga,
pomislio si da sam Lisistrata.
Nedjeljom smo često pristajali
u dubrovačku luku
na karneval
i kod kneza u operi
razjarivali zavidne.
Pred noć jahali
do crnogorske granice,
čitali filosofiju oblačine
i brali hajdučku travu
za rane, ako zatreba.
Ubrzo se prozvah tvojom,
moj portret, poklon našeg kuma
Tripa Kokolje, u galeriji svijetli.

* * *

Znam, klevetali su nas bezdušni,
ubjeđivali da sam te vjerom nedostojna.
Promijeni život, običaje i haljine,
ali ne i dušu, govorili su.
Nudiše mi, izvini što ti ovo govorim,
dubrovački gospari i bogatuni
sav novac, ljubav i ugled,
palače na Hvaru, voćnjake u Konavljju,
putovanja, brodove na Malti,
šaputajući uz šampanjac –
okreni mu leđa i ptičijeg mlijeka imaćeš.
Prezrela sam ih, kleti se neću
ni tebi ni bogu, a on mi je svjedok.
Ne ostavljam te ni sad
kad krvnici opijeni zlatnicima
gospara i peraške *braće*
dođoše ti glave na rivi
gdje prvi put zaplesasmo.
Sada ću, ako ćeš mi oprostiti,
obući prozirnu haljinu iz Venecije
i zaigrati pred ogledalom
da smo opet dvoje i ne ljuti se
što ću iz podruma
bocun vina donijeti,
ispijati ga i sa balkona prezreti ološ
što će se klanjati,
zvati milostiva
i hrabriti me.

* * *

Gubim dah, smrt dolazi,
sanjam život...
Počinjem vjerovati predskazanju
orlova i ptica,
iako ih ne čujem oni su tu.
Neću ih udostojiti prisustva,
zavešću smrt,
vrijeme zla u brdima i lukama
njihovo je.
Ni prezir mrtvih ne zaslužuju.
Ne odlazim zbog njih.
Reći će prljavi jezici
da skončah od grijeha.
Biću zaboravljena od istorije i budućnosti
za što se i molih pred Kuranom i Biblijom.
Predskazanje vukova i ptica,
zlo i nesreća
da me pamte -
bilo bi moje drugo umiranje,
ideal mediokriteta,
izdaja časti
a to ne želim...

TAJNI STIHOVI JELENE SAVOJSKE

Ljeta 1998, u Državnom arhivu na Cetinju nijesam stigao integralno sagledati pojedine segmente iz života kraljevskog para Savoja-Petrović, od njihovog bračnog života, preko posjeta evropskim dvorovima do kasnijeg izgnanstva i Emanuelove smrti. Brak između princeze Jelene i Vitorija Emanuela, uprkos početnim političkim kompromisima, počivao je na iskrenoj ljubavi i poštovanju. I kralj i kraljica bili su odani idealima humanosti.

Vratimo se tom misterioznom pismu koje su, nakon njihovog vjenčanja, golubovi pismonoše sa Kvirinala donijeli na Cetinje. Tu postoji više međusobno suprotstavljenih verzija. Po jednoj, pismo/pjesma bila je namijenjena knjazu sa ciljem da preinači odluku i vrati Jelenu kući. Druga mogućnost krila je nezadovoljstvo crnogorskih oficira *majušnim* italijanskim princom. U narodu, sve solucije imale su svečarski, politički i špekulativan karakter.

Pošto sam pročitao neojedene cjeline dokumenta, uprkos većini oštećenih, došao sam do zaključka da ni jedna od verzija pjesme nije tačna. Stari Cetinjani pričali su da postoji 112 njenih kombinacija jer je 88 golubova palo u Jadransko more od iznemoglosti. Znači li to da ni jedna ptica, poletjela tog jesenjeg dana sa terase na rimskoj katedrali, nije nosila isto pismo. Ipak, nećemo ovdje tretirati istorijsku kombinatoriku. Obzirom da je, javnosti nepoznata, Jelenina pjesma bila pokrivena slojem prašine, pokušaću, koliko je to moguće, vjerno prenijeti i, na

mjestima gdje je oštećena, dopuniti njen formalni i poetski izgled.

Napominjem da sam pjesmu ukrao iz cetinjskog arhiva i kasnije spalio. Ovi stihovi ostaju jedino svjedočanstvo o unutrašnjim virovima i raskošnom tragizmu jedne žene rođene da postane kraljicom najljepše zemlje mediteranskog svijeta koji je, valjda, jedina sudbina njenih sunarodnika.

TAJNI STIHOVI CRNOGORSKE PRINCEZE

20. oktobar 1896. Rim

U jutru rimskom
svečanu muziku harfi,
sem okupljenih zvanica,
čuje Mediteran
i stražari koji preda mnom ne dišu.
Iz daljina dopiru topovske salve
dok ime kraljice u nebesa urezuju.
Uglađeni kardinal varljivo svet
ali poštujem ga
iako zastave sa očevim inicijalima
tjeraju da se predomislim
u zadnji čas. Nijesam proročica
ali čudan je krvotok danas u meni
kao more iz kojeg će
brodolom rodoslova u boci
isplivati kao nagrada.
Znam, ova zvona nijesu kotorska
i ne osjećam žmarce pod kožom.

U prstenu prinčeve majke
ne gori baklja i ne šušti vino
kao u mindušama mojih sestara.
Kralj, šta bi pomislio Petar Cetinjski,
nema rupu od fišeka na ogrtaču.
Na zidu muževog salona
okačen preparirani orao
kojim se hvali krunisanim glavama.
Naša ptica je heuhvatljiva
i oca umornog
ratovima južnijim vodi.
U katedrali počinje služba.
Boga danas zanemaruju,
orgulje prate refren hora –
Ave Marija, Ave Jelena, Ave Montenegro.
Odlazim sama pred grčki oltar
u predgrađu Rima.
Molitvu nikad završenu,
skamenjenu suzu, školjku
sa budućih obala domovine
i poruku izvezenu na
skvašenoj maramici ostavljam:
Zbogom moja zemljo,
pobjegni u iskon, muzej i legendu.
Drugačiju će te
i fosil sjutrašnjeg dana nadživjeti.

SVETI PETAR CETINJSKI, DOSANJANI MEDITERAN I SUZE VRIJEDNE STOLJEĆA

Pjesma govori o prvom, istina kratkom, vjenčanju Crne Gore sa morem kada je vojska Svetog Petra Cetinjskog zauzela Budvu uprkos vojnoj nadmoći i brojnosti venecijanskih branitelja. Bio je to 6. jun 1797. godine. Tako se jedna stara zemlja nakon cijele vječnosti prirodno vjenčala sa morem. Nekoliko crnogorskih oficira sklopilo je venecijanski barjak sa krilatim lavom. U prisustvu Svetog Petra i mletačkog generala ispaljeno je deset počasnih plotuna. Ako ovdje simboli imaju značaj, onda deset plotuna i deset vjekova Crne Gore bez Budve nije u domenu slučajnog. Ubrzo, nakon francusko-austrijskog sporazuma o podjeli teritorija, u grad je ušao austrijski general Rukavina kome je svetac i ratnik morao predati ključeve Budve i sa svojim vojnicama teška srca povući se u brda. Vladika je gradom upravljao svega nekoliko mjeseci te 1797. godine. Naredna pjesma dopisuje njegov monolog izrečen sebi u bradu. Bio je posljednji čovjek koji je napustio grad, idući iza svoje vojske u crna brda. To je bio jedan od potresnijih rastanaka koji Sredozemlje pamti.

MONOLOG NAD MOREM

Ovaj grad pred morem
dugo smo proklinjali
ljubomorni što nije naš,
karnevale nazivali jeresom,
gospođe u korsetima kurvama,
na eho katedrala i muziku mise
zatvarali uši, gore u nahijama.
Ovaj grad dugo smo болоvali,
osjećali svojim i kada manastir
gubismo na kratko.
Ovog ljeta pucnjem u vazduh
označio sam početak igara,
vlastelinke u čipkanim rašama
plesale su, pjevale barkarole
i učile naše mitove slične antičkim.
Neka mi bog oprost
zbog jedne sam kockao
a drugoj poklonio amajliju,
s trećom razgovarao na latinskom
i gledao joj svjetlucave noge
pri odlasku.
U nedjelju sam bio kum
mom barjaktaru i Mlečanki
gospodske loze.
Ali, da li će više zlatari
kovati prstenje sa grbom moje zemlje...
U palati narod je blagosiljao i kudilo,

diplomate nazdravljali,
kasnije klevetali u pismima konzulima.
Balkoni su gledali na more.
Šum talasa pomiješan
sudbinom i francuskim konjakom
slao je besanicu.
U luci zarobljen jedrenjak Venecije
ukrašen našim zastavama
usidrio misli.
Na trgu me pozdravljaju i ljube ruke.
Kartografi doniješe mape
uz duboki naklon.
Sada su pod muzejskim staklom,
jedrenjak u boci. Dođe ura moćnih.
Penjem se brdima, sporije od svih,
osvrćem na vojnike znojave i nijeme,
ne od umora i žeđi.
Dogovor silnika prezirem.
Zbog njih ne padaju suze.
Plaše me ovaj grad i more.
Bojim se da će nas
kao đevojka dalekog vjerenika
zaboraviti
iako mlade školjke nacikle povratkom
pokrih pijeskom i bacih na luku.
Školjke žive vijek,
dočekaju zavjete i pravdu
sem ako more presuši
i gradovi nestanu.

LAMENT NAD DUBROVNIKOM*

Sa okolnih brda zjenicama zvijeri
prljaju azur kamenog gospara,
kašalj oružja i čelik bezvijerni
kristalni zrak, ko baldahin, para.

Hiljadu ljeta prijetile ti guje,
varvari sa istoka i božije volje,
ali sve opsade, kuge i oluje
zaboravljaš noćas pred čoporom vojne.

Praskaju granate mozaikom trga
gdje Gundulić davno upoznao Niku.
Zvono katedrale zaglušeno mrda
vapijući spas ali njega niotkud.

Ruše dvore, zidine, česmu sa pjacete.
U Minčeti gnijezdo mudrosti, ptica
pusto, i živi i mrtvi su, Vlaho sa lunete
na misi, preziru smrt zarasloga lica.

Spodobe opite od tuđega epa
strasno povlače prst na obaraču,
krvari portal, peristil ... i golub je meta
repom Tanatosa ka riznici kraču.

Dječak za kantunom snajperom uhvaćen,
na pločnik padoše krst i misal iz ruke,
možda sam to u djetinjstvo vraćen
da sa Gradom trpim prometejske muke.

Vrele kupijerte, grb sa vrata
muzeja razoreni, trudnice u podrumu:
u groblje ode gradski knez sa platna
da braniocu u barut pretvori svoju urnu.

Noćas čast, vjeruj, plakati postaje
kad se i gospa skrila podno Srđa,
neka moja suza nad obručom kane
da od nje gvožđe topništva zarđa.

Ako ovi dani od sudbine hude
nikada više ne dođu kraju:
sakrij se, Grade, u školjku kraj Budve,
oni je, sigurno, otvorit ne znaju.

Ali kad ti dođu pognutih glava,
za oprost ubrzo donesu ti ruže –
otvori im kapije, to je tvoja slava,
ne daj da im se potomci skamenjeni bude.

** Ovu poemu (zapisanu 1993) nakon duže potrage našao sam, sakrivenu, u starom očevom koferu. On ju je, mudro, sakrio od mene i javnosti zbog ondašnjih ratnih tenzija. Čudno, sve korekcije, dopune i stilske zaokrete, pjesma nije dozvoljavala kao da je posjedovala neku iscjeliteljsku auru. Kad je tako, neka živi kako je i nastala. Valjda su takvi i ideali, ali da ne naslućujem zlo...*

TAROT*

*I ljubav mi je na morima
i pregor mi je na morima.*

S. Dž. Pers

Riba skamenjene ikre
što se praćaknu, hridi prosvjetljenja,
između logosa i kraja istorije
moreuzi, alge za toples Kirki,
u modricu preobražen akvatorij
i groblje brodova,
karneval drogiran solju i amfore udovice –
odsudni tarot igraju.
Suvišno je učestvovati,
blagoslov imaju –
jedini moji prevodioci i biografi
na palimpsestu sutona
nad morima nekad gaženim
što, kao krvnika, gaze me
da se konačno poistovjetimo.

**Pjesma je napisana jednog prolječnog popodneva u nikad pronađenom
Agruvijumu. Datum je neuhvatljiv jer sveci sa fresaka bijahu odbjegli.
Godina je, valjda, 3047. mjerena od dana samoubistva boga amfora.*

SREDOZEMNI MUZEJI

Riječi nikad izgovorene
vi ćete prevesti u šiframa,
odati drugačijim potomcima
Ozirisa, Eneje i Peruna.
Misao iz polemike sa virovima,
opskurnu i plahu,
Bahusovim snovima neznanu -
uzećete iz naslijeđene memorije,
pokloniti svjetini na uvid.
Sjećanje na vas -
jedina je budućnost odmetanja juga
u flaši ispletenoj munjama
sa glave na raspeću mene morelikog.

2000.

NOĆAS

Montenegro,
napukli naru od hiljadu zrna
za sok sablastima
i deci odrođenoj iscijeđen.

Montenegro,
crna koro kornjače
od zvijeri pustinje zaobiđene.

Montenegro,
sudbino munje u koži litice
što buncanje neotriježnjenih krvvari.

Noćas se ni gromovi
od krikova ljudi u živim
spomenicima Riplija ne čuju.

Montenegro,
u ovoj noći vječnoj
sopstvenim mislima si nedoumica,
dalekost bez prsta boga
da te opomene i izdigne
a i sa njim svejedno ti je.

Montenegro, noćas...

POVJERENJE

Ni moru više ne vjerujem,
niti mu se molim.
Pred njima nije se povuklo
u akvarijum Petra Orseola.
Na raspamećenost šuti.
Samo šumi i svjetluca,
svira kolu bez kolovođe,
stogodom krugu
i bahanalije sa lovcénskom vilom
osvjetljava.

NUDISTKINJA

Na pijesku leži
zamišljena i naga.
Kleopatrine grijeha okajava.
Ruku raširenih (dva
kompasa za tri života i sjever)
kožu uljem masline
moje krvne grupe maže.
Nad koljenom tetoviran
brod povratka,
na globusu dojke
rđa sidro.
Dodirnuh ga starost da procijenim.
Na pijesku anonimnog grada
ležimo usidreni, čekamo plimu -
pokrov i zastavu na tjelesima
od inkvizicije svijesti odbjeglih
a brod
jedara šivenih Arijadninim koncem
čekaće nekog naivnijeg.

PALMA

U noći prvog dana ljeta
iz Muzeja južnih muzeja
ukrali su Neptunovo koplje,
slomili palmu
iz drvoreda bez kraja.
Drugo je jutro ljeta,
čovjek je postao
beskičmenjak
i vratio se dubinama.

RIMSKI NOKTURNO

Filozofi sjedi na se dižu kame,
raskoš galerija sa jezom se miješa.
Zažmuri pred tronom i ispruži dlane
da sretnoš vučicu sa večernjeg plesa.

Zamucaše retori, pade zlatna kruna,
grudnjakom patricije zaikri se britva,
to oni drobe zidove kantuna
gdje šetala u togama svita.

Mir starine gori na lomači strave,
kupole od neba očekuju nadu.
Eno, vidi bljesak sa zapadne strane,
caričina niska rasu se po gradu.

Sa Kvirinala stropoštaše orla,
bahanalije i svemoć imperije ostaše
za drame, Agripina brodi niz valova polja
bogu u nevinost sina da ubijedi mase.

Ništa se više spasiti ne može,
Ares i Neptun već su statue
u podrumu varvara gdje gliste se množe.
Evo ih, sa sječivom, na žalima Butue.

Zaustavite divlje horde za neki čas,
preci moji, iako Rim izgorje do temelja –
neka bar jedan preživjeli pas
zareži na njih, ispuni se Enejina želja.

MEDITERANSKI HEKSATEUH

Pred Vama je odlomak iz reda beskrajnih pjesama koje se početkom svakog vijeka nastavlja u dopisivanjem stihova i potom se prenose u muzej jednog grada što tone. Sistematski arhivirane, pjesme je zabranjeno čitati na glas, s tim što se ne preporučuje ni njihovo prepričavanje jer slušalac počinje ubijati djevojke, stavljajući ih na pramac brodova. Zanimljivo, ističe samo njihov pupak, po Fernanu Brodelu, pupak svijeta, uvojen da tim spašava Sredozemlje.

V

Tone Sredozemlje umorno od
nošenja skiptra, slijepo od vatrometa
i zarobljeno pod staklenim
zvonom kolekcionara.

Tone i Salona,
Dioklecijanovi bazeni za odaliske
i palata ljubavnice podno Vezuva
dok istaknutog pupka pleše
i zavodi gojazne vlasnike kompanija
spremne da za noć izbroje
basnoslovnih stotinu dolara,
prezru srebrne novčiće - sa likom
Justinijana, Jelene Helenske, Sulejmana II,
Konstantina, Bodina, Filipa, Medičijevih -
sa njene ogrlice
avarskim libidom iskidane.

VI

Sredozemlje,
tvojim morima atlas modrica širim.
Talasima ispiramo rane
neprijatelja i svetaca
perući lica ljubavnica
s maramama oko kukova.
Visovi u slomljenim kutnjacima odliježu.
Za gradove
kula svjetilja, arena,
minareta, zvonika,
bedema i pristaništa
kamenje
u bubrežima čuvam.

TALASI. VERZIJA SMRTI U VENECIJI

More udaljeno stotinu metara:
stoji i misli o stradanju
Paunda u pizanskom zatvoru.
More daleko pedeset metara:
stoji, uživa u šumu beskraja.
More daleko dvadeset metara,
povlači se, uzima školjke za uspomenu.
More daleko deset stopa:
usplahiren i bez glave bježi.
Paundove kantose, mozaik svih
vremena, alef, magiju susreta
kineskih careva i robijaša,
tajnu večeru renesansnih slikara
sa sobaricama iz hotela *Lav*,
pred vojskom talasa stavlja u drugi plan.
More pristiglo: prekriva ga.
Odlaziće i dolaziti svakog dana.
Dalji su nego ikada.
Mi bez prava na povratak
razumu, ispovijest i odgovore.
Ono na počinak.
Znao je to pjesnik, umrijevši pred morem.
Smrt, jedini božji dar i dvoboj,
njemu je ukazala čast.
Naspram sebe izabrao je besmrtnu atletu
kojima se molio, žrtvovao i palio svijeće –
talase.

IZ BRODSKOG DNEVNIKA

Dervišu Belom Selhanoviću

Okolo nas more mahnito.
U kapilarima minareta ključa,
na freskama - ogledalima nijemog,
pod tabanima od ćilibara
isjeklim serpentinama,
u naforama, poput povratka, fosilnim,
pri stolu konobe gdje sa
suncem našminkanim prostitutkama
vino pretvaraju u tintu
crtajući, na njihovim leđima,
lavirint bez izlaza.

Moru, dok hukom zadiže
haljine plesačica, poklanjamo
bižuteriju sa kremenih pjaca.
Povike drvosječa Tamnogorije
vezujemo mornarskim čvorom
za kamen i potapamo.
Bočica anestezije, spas
od svetaca epileptičara, pluta.
Skidamo prstenje žena vjernih zaboravu.

Praskom, more im atlas bradavica mijenja.
Bijesno, ne pita jesmo li
hodočasnici, apatridi, mjesečari

sve dok mu ručne časovnike
navijene u brdima
u znak bratimljenja ne poklonimo.

Na iznenađenje plesačica
i brucoša *Tezejevog instituta*
more zamrije, odbljeskom prekori
i oprosti nesvjesnim.
Bonaca svjetluca, kao kad očekuje
maskenbal kostura i tritona.
More još mirnije.
U nama njegova astma.
Liječimo je gorskim zrakom.
U školjki uha osvješćenje.
Na npercima plime i osjeke.
Prijatelji so za rane čuvaju.

Ako u povratku preživimo
honorarni patriotizam, potkupiće
nevine plesačice našminkane
otrovnom temperom boje rubina.
Nigdje matere, sestre i nerejida, prijatelju.
U nama more rekonvalescent,
ranjeno praskom upozorava.
Da kupimo nove satove
u zlatarama juga, južnijeg od nas,
kasno je...

jul 2002.

KRVNI PRITISAK

Krvni pritisak 125/80,
reče mu kardiolog juče.
More opsadira
Kotor, Dubrovnik, Veneciju, Solun.
Tonu neprimjetno.
Na svim trgovima stoji,
onom od Oružja, Vlahovom
punom skeleta golubova,
Svetog Marka i Apolonovom.
More hrli iskonu,
potapa gradove
da tajne zidina ne presele u pjesme,
nove misterije bola.
Tone jedna luka,
postoji iluzija sopstva,
nadolaze nesvjestica i smrt.
Krvni pritisak 90/90,
reče kardiolog i zapisa –
*neznanac bez mediteranskog pasoša
iz bolnice preseljen u brda.
Mrtvačnice na ostacima gradova.*

avgust 1999.

PSIHOLOGIJA KORALA*

Nagonom hordi razoriše podmorje.
Korale bez milosti vadiše na dok.
Neće nas parati vrhovima strijela
i tupim nožem jezika.
Kost i rđave metale zamijeniše
koralima naoštrenim bjesnilom.
Ognjem i mačem kad se osvete
i fanfarama proslave trijumf
gledaću nebesa i zvijezde padalice
kao da vatromet u slavu pobjede
nad krezubim ubijedeuim u kraj korala
oponašaju. Ne znaju da će me jutros
(bez povlačenja) prekriti more,
sakriti očnjak i nokat kažiprsta,
dva korala naslijeđena od majke
kad joj nimfe, bez srama,
grijehe povjeriše.
Još manje znaše ogavno odvažni
psihu i misao korala: oni se umnožavaju,
njihovim carstvima (bogom čuvanim) primiču
oštriji od kutnjaka i nokta
da atlase vrate i pred morem
odbjeglim u muzej, opravdaju.

**Faksimil pjesme Fernana Brodela koju, zbog smrti brže od poteza pera sa ugraviranim grbom Venecije, nije uspio potpisati. Original se nalazi u jednoj antikoarnici na Kipru.*

NAŠ MAČAK ŠKRGU DRUGI

Topliji od pijeska pustinje,
plaštom jeseni ogrnut spavaš i pratiš bure,
licemjerje lune i puls vulkana, pripravan na sve.
Od košmara otvoriš oči i
snoviđenja biraš po želji.
Glasove ukućana i otkucaje sata,
po intuiciji, ostavljaš zabludama.
Umivaš se, ponavljaš ritual golih
Egipćanki u termama poslije jahanja,
potrage za žednom sfigom
otisnutoj morima.
Noću oči, dva zlatna dugmeta
zakopčaje perverziju vijeka.
Ogrebotina ti je put proročanstva,
krvava međa juga gdje su galebovi
promukli od dozivanja sreće a sirene nose
tisovinu u grudnjacima ranjene mitomanijom.
Mjaukom predosjećaš sudare zvijezda,
glasom horovođi posuđenim oplakuješ
smrt i radost vjerniji od asketa.
Posljednja živa amajlijo.
Drijemaš na dojkama djevica
i odmotavaš klupko kosmograma.
S dostojanstvom viteza, uzdignutog repa
stojiš na pragu hrama da namnoženi astrolozi i
mesije sa tvojih pruga prepisuju budućnost
i poklone ti se, riješena zagonetko svijeta.

GRUDNJAK

Purpuran,
rastvorena školjka,
skinut i fijuknut
da sakuplja kišnicu
ako ožednimo,
kad slane vode igru promijene,
odgovore virovima mozga,
tirenska, egejska i jadranska so
nas se odreknu, ispune rane
i probude Kiklopa na Siciliji.
Sigurne luke u memoarima
nagonu odlučivanja ustupaju mjesto.
Njihovu nedostižnost čujemo,
prislanjamo uvo na pupak mandoline
što je nijema proročica
zaboravi na obali kao grudnjak
nakon praska sazviježđa,
upozorenja...

1999.

BRETELA*

Nesvjesno
pala joj bretela
lastike crne poput gora nada mnom.
Kapci mora ukočeni.
Školjke, galebovi, svijeće
bazilike i grebeni – voajeri.
Daleki vir zaleđen.
Ovaj puls, njegov rod, odani pratilac
zavisnik od krvotoka akvamarina
kao dijete od basni.
Bretela vraćena ramenu
otrijezni školjke, ptice,
grebene i vir
sem raspetnika na pijesku.
Ni ledeni talasi magnovenja,
uprkos grmljavini,
ne prenuše ga.

**Ženi koja je u pijesku tražila školjke za ogrlicu, misleći da se u posljednjoj, konačno izgubljenoj, nalazi svjetlost Prevalisa i geni pretka poginulog na strani rimske dinastije Flavijevaca protiv zapadnih Gota i Slovena.*

LIJEK U BOCI

Bolujemo od epilepsije samopoštovanja,
malignih ćelija identiteta, paralize
prstiju koji pokazuju krvave zjene.
Mozak smrskanih mogranja
u majčinom krilu mastilo za datum
posvećenja Erebu.
Odakle stogode volje za porazima.
Opijeni mazohizmom, idolima i žeđi
nomadi pogrbljeni lutaju pustarama
bez karavana i gradova.
Mislimo - lakovjerni -
iza devedesetih dina vidjećemo
žive vode oko Jerusalima i Cetinja.
Umjesto šoka munje, sirupa i koktela
opake bolesti spriječiti ne može
ni boca u majčinoj škrinji
napunjena morem
za lijek čuvana.

ČEKAJUĆI RT

Zimsko jutro.

Nazeblom rtu hod, toplotu kože
i misao na Kalipso prinosim.

Nadah se da će kao Odisej, ozdravljen
skitnjama, moru bez dvojnika doći.

U zidu tvrđave datum povratka,
podne zadaha istorije
istom moru privlači.

Dan iz tvrđave dvadeset godina
docni za jubilejom.

Kao antički heroj kad se pojavi,
ukotvi i odmori, vrati mi
korake, toplinu kože i Kalipso,
povjeriću mu tajni zadatak –
da pod crnim visovima
nasuka jedrenjak oceubica.

Ali u moru brdovite zemlje struje
i zemljotresi od straha zdrobiće ga,
slomiti koralni kuk i kičmu.

Vratiće se u ranama da mi od sebe,
za utjehu, ploču sa urnom epigrama
i skrovište pred hordama
sagradi.

KONAČNOST UTISKA

Kod Brindizija
u suvozidu pored obale
ostavio je pjesmu
groma gromova i čašicu mora
da Propercija zagluši pred Avgustom
kad se vrati iz lapidarija Napulja.
Ukrao *Gorski vijenac* kamenih korica
posvećen prahu toskanske kurtizane.
U bibliotekama Aleksandrije srijetao Osijana,
pili čaj i oplakivali Jejtisa.
Zapalio pješčanu knjigu
da nas pijesak ne dokrajči.
Sipinom kosti prerezao šaku
Jeleni Trojanskoj da se
- dok statua od soli postaje -
ne rukuje sa turistima.
Nepostojeće i neznane jezike,
govorili su, mislili mozgom
bankara, trgovaca i licemjera.
Razumio ih je.
U srušenoj luci
današnje varvare skrivene u muzeju
nije razumio -
govorili su i mislili naški.

SATOVI

Krila šizofrenih galebova
minut do dvanaest
više ne pokazuju.
Za slijepim brodovima,
bez osmih putnika,
očarani izlazom odoše bespovratno.
More se odvaja deltama u grudima.
Na tornjevima i kulama
ukrašenim bogotkanim zastavama
na pola koplja, minut do podne.
Nova iluzija neće doći, zadugo,
ni požuriti kad pučini bude potrebna
krvna grupa Citere, Ciceronove drage
sa objeda i prostitutke iz najvišeg društva –
za spas.
Mehanizmi satova od suze anđela
za oživjelom i opet skamenjenom
karijatidom ostadoše zardali-
da ih slijedimo.

PIROTEHNIKA

Pirotehnika mora
grije ratnika bez štita,
posljednju odbranu od skorog izivljavanja.
Sa nevjestom bordela, saputnicom
osvijetljenom bljeskom odbijenih talasa
drugu polovinu bića zaboravlja.
Gdje je spas, ključ za libido kapija,
bijeg od plime pragmatizma,
trgovine sobom?
Ukrašće joj dojku.
Bradavica je žig na propusnici
za utvrđeni polis najjužnijeg Juga.

2000.

PRIJATELJI

Kad plivati u plićaku nauče
poslije godinu, dvije ili pet,
otpuste kaiševe od piva i čvaraka,
iz leđa prijatelja pjesnika
počinju rasti krila lešinara.
Oni iz generacije (ali to i nijesu pjesnici)
prose honorar žigola dovoljan za
voćnu salatu na terasi elitnog hotela.
Oni stariji, laskavci po ugovoru,
balkanci iz večernjih škola, traže groblja
jedrenjaka i mumije naših kraljica
iako pred ogledalom znaju
da zaleđena lokva krije bižuteriju školjke.
Oni najstariji šarlatani, ugojeni epskim mastilom
i moralom, zbog svotice akademskog dodatka
raspituju se da li sam omiljen vlastima.
Eno ih pred vratima mjesne zajednice,
guraju se, u mozak ključaju
i čekaju da lokalni činovnik sa značkom
varenike na reveru, iz sefa izvadi novac
kako mu je s vrha naređeno.
Čovjek, valjda, sa njive ili štale došao
uzeti amove za magarce.
Ni doviđenja im ne reče, taj seoski
funkcioner, valjda nije imao
trunke kućnog vaspitanja ili se
njihovih krila na smrt uplašio.

BALKAN

Guja u njedrima kraljevih kćeri
pritajena umjesto talasa amajlije.
Pod šeširovom masline kukavičje jaje.
Sa mašnicom mita danajski dar.
Pandorina kutija, usta bezdanice.
Napojen pizmom trojanski konj.
Pupčana vrpca maćehe, pijavica
na srcu zidina domovine, dronjak
gubavca navučen na kožu ribljeg sjaja.
Poprište ratova i realnost bez pobjednika.
Vrzino kolo, moljac u bibliji Sredozemlja.
Crvotočina na molitveniku popa Dukljanina.
Otrov u mastici, suludi puls zvijezda.
Krtica u potpalublju dubrovačkih jedrilica.
Zaražena bjesnilom, pustinja bez oaze
i zbratimljenih pagana i Hrista.
Koščato koplje divljaka u vratu
gondole svetog Marka, bolest sudbine.
Kazneni san vidovnjaka, ustajali mulj
na mozaiku, glib na čizmi osvajača juga
poraženih tajnom, prašina u očima.
Staza do mora živim pijeskom posuta
da ostrvlja dozivanja ostanu daleka.
Ne prepoznavajmo se u vitražima bazilike,
umorni od lutanja, odbjegli od sjenki
obala u pješčanom satu skamenjenih.
Još plovimo i plovimo kopnima...

UČENICA MEDRESE

Od priče o bolima ljubavi, nema priče divnije
Hafez Širazi, *Gazel* 40

Duge odore od baldahina,
lica oštrijeg od riječi sultana,
očiju odlutalih dželalu.
Ustima đule
ispijaš limunadu i, ućtiva,
šalom od pogleda prikriivena,
plašiš se obala dlanova
od brodova zaobiđenih.
Željela si Carigrad, vidjeti spomenik
Milion od koga razdaljine po
Mediteranu mjeriše derviši.
Ne ustaj, ne idi, zastani,
molim te, bez nebeskih
figura sa svoda fildžana preda mnom,
kao bez kompasa, ploviti ne možeš.
Ko zna već koju kafu naručujem
da figure od toza
na plaže gdje nikada nijesi bila
navedu te.

17. jul 2004.
Sarajevo

SAN ISTORIJE. JAKVINTA.

Za Bodinovu pogibiju iznenada ču.
Uznemirena stiže na trg prepun
plemića iz kraljevina Mediterana,
građana u koroti, sveštenika svih crkava, sekti.
Grebući lice, oplakuje ljubav.
Rukama dignutim nebu
doziva kralja stranog porazu.
Grcajući prekida mu ime
zubima spodoba prerezano.
Zadihano tijelo miriše na parfem
od iscijedenih čempresa na rtu.
Bezizlazom osjećanja (s namjerom?)
cijepa dekolte dublji od mora u daljinama:
dvije planete progledale,
ranije na balovima pod haljinom
od čipke prikrivene.
Na lijevoj dojki,
Bodinu dražoj zbog blizine srca i zapada,
tetovirano ime grada spasitelja kraljice
željne slave, raskoši i bogatih udvarača.
Ne vjeruj provincijskim sanovnicima.
U snu ne jecaj, njeno smišljeno
ili bolno obnaživanje
pred svima - ima cilj.
Ponovljena povijest, ne i istorija,
samog te s kraljicom ostavlja.
Obuci je paučinom.

TEUTA ILI AUTOBIOGRAFIJA LJEPOTE

*Ljepota nije ideal nego stvarnost
do koje se ne treba uzdizati jer postoji.*

Bela Hamvaš

I (RASKOŠ ŽIVOTA)

Ljubavnica anatema,
mučenica od raspeća
i ponizne konačnosti neisprošena,
kraljica strasti sočnijih od bahanalija.
Kupala se u vinu i virovima zaliva
plivajući do bezdana loveći magiju.
Stavljala karmin rumeniji od pelerine
biskupa, sjenčila trepavice pepelom gradova,
disala fanfarama.

Balzamom borove smole mazala udove,
svetošću sjenke i lirikom puti
zarobljenike slala u san prije dželata.

Ljubavnici i otmjene spletke -
beznačajne skale do trona.

Zavjet bez milosti, ideal preko leševa -
ljepota ne opravdava ali oprašta.

U odori sa cirkonima, na smotri u luci
očima munje stvarala muk,
vojnici i čempresima žudnju,
zvonima u sumraku aritmiju.

II (RASKOŠ ODLASKA)

Vođeni bogovima i sječivom moći,
ojađenoj bezizlazom, dođoše joj glave,
razoriše mozaika sklad.

Spališe memoare raskalašne opatice,
zemlju, polise i groblja
imperatoru za rođendan nude.

Oteše joj sve,
ne i dostojanstvo požude
dok sa bedema, sama u sebi,
sa okom baklje u pupku
skače morskom herbarijumu
u zagrljaj da pomorci razaznaju
mjesto orkestra sirena,
obećanu zemlju slobode
što je jedino u moru beskrajna.

DVIJE IZGUBLJENE STRANICE IZ DNEVNIKA PRINCEZE MAFALDE

PRVA STRANICA

Očev amanet, jezivu molitvu na odlasku,
prkos majke iz stanca ne smijem prokockati
za šaku kućnog pritvora, slobodu pod prismotrom
bijednika u mantilima što i svoju sjenku, ako je
sumnjiva, privode gestapou moleći za oprost.
U ćeliji broj 32, zloglasni blok C - 4,
sa prostitutkama iz Beča, Varšave i Praga
smještena, izglednjela, u modricma,
od batina polusvjesna branim čast domovine.
Maloprije, dođoše mučitelji sa posljednjim
upozorenjem Musolinija da me, ako poslušam
savjest, čeka Mathauzen, svirepiji još, ni skelete,
kažu, ne ostavljaju u miru da strunu, bacaju ih psima
a grobnice nema ko da iskopa.
Smiješne li su, Isuse, ove rugobe u crnom
s mrtvačkom glavom na kapi.
Zadrigli klovnovi pašće ubrzo sa lopte,
posebno Himler što nudi da mu u zamjenu
za život budem naložnica.
Ne poznaje me, to ništavilo, šalje sa
fronta umobolne oficire na moje tijelo
još kraljevski čisto, kupano u termama
blizu Napulja, uljima plime i suncima
apatrida mazano na plažama Kalabrije
i onoj kraljičinoj, kod Miločera.
Jednome nada mnom, raskopčanom i pijanom,

odgrizoh uvo, drugome izgrebah lice
poput sestre za braćom ucviljene.

DRUGA STRANICA

10. mart 1945. g. (između 13.45 i 15 sati)

Početak je izbrisan pljuvačkom i krolju

... Odliežu hodnikom koraci dželata.
Zrake proljeća iz šupljine zida
druge oči su, fatamorgana davno viđena:
otac na krunisanju, zapjenušano more
kao onda kad majku pratismo u mramor;
Muž, ponizni licemjer i podlac,
kupljen da me uhodi i preda nitkovima.
Dok mi vezuju ruke, žicom stežu vrat
na putu do komore, neće čuti ni jauka
i bijes boga ako poslije svega postoji.
Zločinci na putu bestraga
ostaće bez podušja, plijen anonimnosti.
Lovorike iz riznice Savoja
biće melemi miomirisni i, eto, već čujem,
nakon gubilišta, maestral ubrzano diše,
zvonima na porođaju ublažuje bol,
akorde vriska zaboravljeni komponuju.
Evo počinju ispuštati gas, gušim se,
ove stihove ostaviću pod zavojem na rebrima...

**Posljednji dani boravka princeze Mafalde, kćeri italijanske kraljice Jelene Savojske, u zloglasnom nacističkom logoru Buhenvald gdje je izlagana neviđenoj torturi zbog odbijanja da svog oca, Vitorija Emanuela, prognanog kralja Italije, proglasi izdajnikom zemlje. I pored zvjerskih mučenja dostojanstveno je izdržala sve, bez suza i pokoravanja, prezivši tako smrt kako i priliči izdanku jedne slavne kraljevske loze. Jedna drevna egipatska poslovice kaže - *Izgovori moje ime i oživojećeš me.* Onda ova pjesma nije pisana uzalud.*

KRALJEVO PISMO IZABETI

Poslao sam konjanike svečanih štitova,
okupio hrtove sa tvojim šalom u zubima,
sokolove, poklisare i uhode,
bronzane lavove iz muzeja da luke čuvaju,
pisarima naredio da tvoje ime
na muralu zlatom borove smole ispišu,
prognao sveštenike što u tvoj odlazak
pred gospoda boga vjerovali,
otkinuo desnicu dvorkinji dok se tvojim
grudnjakom od pletene jare vezene talasima
dičila pred ogledalom, jednom lažljivom
kralju sa istoka koji je pričao da te je
gledao dok gola u plicaku, s ogrlicom,
slažeš školjke oko pupka i oponašaš vasiljenu -
spalio sam gradove i kćerku za udaju
u manastir unakaženog tijela poslao.
Sve to uradih zbog tebe, Izabeto.
Ako te nađem živu, u ropstvu ili upokojenu
nikad neću posumnjati u kosmos ljubavi.
Bićeš uvijek kraljica, majka naše djece
od zlih jezika uvjereni da su siročad
samotnija od ove šake mora iz zavičaja
kojim ti ovo pismo potpisuje

Tvoj Đurđe Crnojević
u Milanu 25. aprila 1514. ljeta Hristova

jul 2004.

DANTE

Snovidi prijatelju, živiš u podrumima
Firence pored stuba obmotanog zmijama,
oprezan pred odmazdom crnih ogrtača,
sniš u dubinama korseta Beatrice,
na trgu južnih gradova muze
i nijemi čitaju pjevanja o đavolu.
Zašto nas pakla ne udostojiš.
Misliš, prijatelju, da je inferno
naspram zabrane poimanja
bajka o apostolima za djevičanski san.

* * *

Za vas izgubljene na ognjištu predaka
konačnost krugova ne postoji,
takve i moj pakao prezire.
Vaš bezbroj krugova ima.
Katrene o njima nemoguće je pjevati
uz citru, mučenici su gluvi, nijemi, mutavi,
u mramor pretvoreni, sve je stalo.
Umorni od pogroma i bjesnila,
mučitelji u vama spavaju.
Spoznati ih, predvorje novog pakla je.
Upamtiš li sve što vidiš
- rebrolomce, njuškala, vakuum,
krvave ruke do lakata, jezike guja -
pripadaćeš paklu
ako preživiš.

RASTANAK OD MUZA

Premoren, treba mu tišina.
Kaliopine duge noge
kojim je gazila grožđe
u Njegoševom vrtu i ne pogleda.
Morao bi objedovati sa epskim spodobama.
Sa Kliom dogovara susret
nakon svjetlosne godine, kad karmu
osvijetle bakljama dozidaće mit,
u bocun prošeka staviti slijepe oči
da ugleda kako se istorija presvlači za dan.
U fosfornim brdima Talija
skuplja maske srasle s karakterom.

Pobjegni od sebe, preudaj Euridiku,
gospo Atropos, posljednjoj prijateljici
od riječi i mrtvom mačku, otpozdravi.
Razvalina dom, pijesak sa žala
u cipelama na prozoru
da natopljen zalutalom kišom
glumi obale a zavežljaj desetak talasa
(umjesto budilnika pred goniocima)
bude bar priviđenje mora.

EGO MORA

Naspram neznanih obala palacin.
Pored kamina,
uz portugalsko vino i kestenje,
ogrnuta bade mantilom, skoro pijana,
gutajući riječi priča o grčkom
brodovlasniku koji joj je nudio brak,
orgijama, poslatim krinovima,
ogrlici od pršljenova morskih zvijezda,
noćnom kupanju, ekstazi...
Ustajući baca ogrtač.
U ogledalu vidim bestidnicu
u pjenu rođenu, iz zategnute
kože ego mora isparava.
Prije nego je donijela tacnu sa bajaderama i
domine, otišao sam, bez pozdrava i ceduljice.
Put prelistavanja atlasa duži od iluzije.
Kockanje s egom mora - suicid.
Ona još čeka, neogrnuta, pred ogledalom.
Ove suze, znoj košmara u podne, mokraća -
od kojeg li su mora kapljice
kad su sva isparila, odbjela u mit
sem njenog što isparava -
ako je još gola pred ogledalom.

2003.

KOPNO

Tražio sam ga
u leksikonu stranih riječi
lišen želje da ga spoznam.
Miljama daleki
svetionici na sidrenje navode.
Nikad se ne upoznasmo
kopno i ja, ali ti znaš
ploviti se mora a živjeti ne.
Kad ono likuje gaz biva dublji.
Ako od potresa prska njegov bol,
od grčeva čvora, loma katarke
i trbušnog plesa Nerejevih kćeri
u potpalublju, ne čujem ga.
Sebi dovoljno, kopno ne traži nikoga.
Naše puteve i kataklizme razdvojiše.
Magnetna igla u plućima broda
ljušturu kopna zaobilazi
da kopnenu bolest, neizlječivu,
izbjegnem.

ENIGMA

U jutru jugovine kad obraze
rastegosmo za doboše
pirove pobjede nad sobom,
zavjetne pločice pomoraca
prodasmo u staro gvožđe –
neznani ribari sa lentama
iz brodica su iznosili
leševe riba na dok.
Neke su imale ljudske oči.
Majka me prepoznala u morskom psu,
krvnici podmuklog smiješka
vjerovaše da sam delfin otrovan konzervama,
pjesnici zakleti da sam pijavica
što amfori pije krv
a jedna žena dubokog dekoltea,
ne obazirući se na njih,
u dlan uze koktel francuskih mora
i zaključa palatu
da mora ne odlutaju,
škrge mi ostanu vlažne.

2003.

SABINJANKE

I

Čekaju naša poderana jedra
i jarbole ukrštene sa Scilama
i munjama utopije.
Plešu u čast trijumfa samospoznaje.
Gole grudi tvrđe od jaspisa čuvaju
da ruke skamenjene,
sa sabljama srasle, ožive.
Preslanih ramena za jezike nijeme.
Sa kukova odbacuju veo,
magmom vulkana pod pupkom
umiruju more, led izvjesnog otapaju.
Uljima mirisnim premazana
bedra pomamnih -
pergament pohvalama za hrabrost.
Tako misliš, naše Sabinjanke.

II

Spaziše da omašćenom zastavom
sa lavom brišemo žvale ali ne povjerovaše.
Umjesto mačeva iz korica izvlačimo jegulje,
poklanjamo im grudnjake iz bordela
ni u vodi isprane,
na tuđim jezicima, štucajući, ljubav im
saopštavamo, dlanove zlatnika

ne otvaramo za njihove dojke.
Svetice neprijatelja u lancima izmorene.
U sanducima ratnog plijena
flašice, lijek od agonije,
iz kojih jeftini alkohol isparava.
Čim vidješe druge lađe, svijetle i ukrašene,
iza brda u zbijeg pobjegoše
da ih u bordel pobjednika
ne uposlimo, platimo slobodu.
Takve nas upoznaše, iznevjerene Sabinjanke.

III

Orođeni s njima, gorštaci nad morem
postrojice pleme, povratiti
bratstvo sa Heliosom,
poraziti osvajače, kule od kostiju muza podići.
Obistiniće mitove prodane za maglu,
otisnuti se od zamki nadomak srca,
ostaviti naše grobove
posute solju sa ramena Sabinjanki
da svijetle, poput zvijezda stražara
nad Mediteranom i navode brodove
sa slomljenom kičmom nasljednika
umjesto jarbola.
Tako nam presudiše, ravnodušne Sabinjanke,
božice i grešnice na obalama
protjeranim sa atlasa svjetova
zbog nas, da ih ne nađemo.

SOKRAT I BRODOVI

Sa okom oblutka u šaci
slobodu pred ovim morem ne prepoznajem.
Bez klokotanja, otišlo je kao da je
ćutanjem poemu sažaljenja pjevalo.
Tražiti ga neću. Brodove, najodanije
sokolove i mezimce, odvezao sam
sa doka da budu skitnice i marinama se
nedostižnim, gdje Sokrat ispija vino, približe.
More ću uzaludno čekati,
utopiju na grudi litica raspeti kao religiju.
Možda na ovim brodovima
Sokrat sazove koktel, otvori galeriju
sa platnima autoportreta i pusti ih na slobodu.
Ako bi lutajući posjetili grob
na obali bezmornoj bili bi prokleti.
Zato, ne dolazite brodovi sa Sokratovom
bradom (zlatnim runom na pramcu).
Ne dolazite, ne spuštajte jedra na pola,
ovdje vas više niko u slobodu ne bi porinuo,
bili biste plijen lomače, muzeja, pirata...
Ne dolazite, Sokrata da vidjeste ne bi
vam vjerovali jer od njih počinje sve.
Slobodu kupuju klanjanjem trenutku
a vi ste, znajte, brodovi jarbola nepokornih.
Ne dolazite, iako ste mi najrođeniji,
lijeke od kolotečine i smrti, amajlija protiv
zaborava ali – preklinjem vas – ne dolazite.

JEŽ

jednoj striptizeti iz Venecije

Između tvojih bedara
sa dna mora izvađen
mali crni jež
nikad me neće ubosti u dlan.
Dok, neznana, igraš, on je
crna školjka akustičnih mora
za more u koferu premala.
Kad se svi voajeri sjete supruga,
u metropole zapada vrata,
ogrnuću te mantilom,
kao djevicu uzeti pod ruku.
Njihova mora postadoše bare,
ovo iz kofera, prolito po hotelskoj sobi,
dok se kupaš, bez ježa ne može.
Moru i strasti vrijeme klijenata daleko.
Zorom, dok se vraćaš u bar po zaradu,
povratak postaje granica uzaludnosti.
More iz kofera, bez ježa i školjki,
više me nije poznavalo
a novo nemam da ti ponudim.
Izvini mu se, otjeraj ga -
da me luke ne proglase morekradicom,
Hanibalom praznog kofera u pristaništu.

Venecija, januar 2003.

ZASTAVE PREDAJE

Za Veroniku Franko, venecijansku kurtizanu i pjesnikinju

Pod voštanicom lune
zmije dekoltea odvezuje,
iz punđe vadi Amorovu strijelu
da jedrenjake kraljeva za lagunu
vezuje što duže,
tijelom od živog pijeska
kupanim prošekom, na jastucima
punjenim morskom pjenom
namjere osvajača
pretvara u darove istorije.

* * *

Tirkizom potpaljuje lomače
živih statua i sestrinstva nimfi.
Živa, pred idolima i sveznajućom
prazninom, odaje zaključava
da joj od lencuna
posutog pokožicom naranči i lovorom,
smrtno bijelih,
zastave predaje ne razvijemo.

VENECIJA KOLUMBU

Znam, slavan si, Kolumbo, uz rame
kraljevima, zemlje daleke, gradovi
prvorodenčad tvoje ime, nesvjesni svega, nose.
Niti jedan trg, kanal, ćorsokak, hram,
potonula gondola, biblioteka, lav
kameni, ni maska sa buvljaka -
tvoje ime ovdje ne ponese.
Nekim novim suncem ugasi mi oči,
plovibama u neznano moje brodove usidri
u magli da ih ni jedna pučina, prestare,
ne želi za ljubavnike.
Od širine okeana dalji svijete.
Kolumbo, grešniče o moja mora i starost,
slavljen si
a ja ti ipak od sijedih vlasi
na koje mi izruči pahulje
pletom mrežu
da brodove-čudovišta
tvojih potomaka spriječim
da me sjutrašnju iznenade.

2004.

DALMACIJA

So iz suze oronule majke
mamila je ptice na trošne verande.
Trajnija od mora, čednija od bajke,
zborila si mitove romorom bevande.

U školjkama čuh instrumental muza
jedrih, palate odliježu žagorom kancona;
jecaju zvona, eno kanu i Gospina suza,
plotun maskaradi sprema antička Salona.

Brani me trozupcem što u ponoć blješti,
virove pozovi iz vina pagana,
vijenac od drijena i zmija ispleti
da osvojim djevu Dioklecijana.

Sutonom se budi ta nevjesta boga
dok se Neptun prikrada kroz školje;
čujem negdje plotun iz gosparskog roga,
to zove Ruđer, zvijezde otkrio je nove.

Ponovo se nađoh u utrobi Hvara,
miljama plovim, pelena mi drača;
vlastelinski prsten Marulić mi dava
da zasjenim sječivo varvarskog mača.

Vezenje lente za bal, majko, zaboravi.
Ne pitaj za žetvu, strankinju sa Otranta.
Neronovi vampiri su tamo, Vlahova freska krvari,
evo moje košulje za obloge, otvori Dalmaciji vrata.

MUZIKA NAPOLETANA

Jutrom dinasti Burboni odlaze u snove
pohotne, od šampanjca mamurna dvorana.
Kad jedrenjaci iz skitnje pod Vezuv uplove
iz ložnice čuje se – muzika napoletana.

Riječ u grlu staje od francuske flote,
lava je na prag bazilike stala.
U košmaru baruta, prirode... munja piše note
da masakre najavi – muzika napoletana.

Proroci govore o novoj Pompeji
kad će Oktavijan Avgust od rana
ognjenih zapomagati ko puk vascijeli
ali iz žara pucketaće – muzika napoletana.

Patricija strasna dekadencije prijesto
zauzela, o Alfonsu petom pjeva Glorijana.
Ako libido bude pepeo, plane li Sorento
iz škrge gitare odliježe – muzika napoletana.

Dok Napulj opstaje apostoli postoje
da otvore fešte gdje suvišni su Smetana
i Vivaldi, kad usnuli vulkan dođe po svoje
zadržaće ga, opiti – muzika napoletana.

SALVE

Kad kraljica Duklje iz svečeva grada
s očima baklji uplovi u marinu
kotorsku oslobođenu istočnjačkog ada,
topovske salve pojaće blagoslova rimu.

Kad zavodnici, pustolovi, kapetani
u povratku nakon skamenjene slave
minu verige, na tvrđavi vidjeće barjak razmotani,
vjerenicu što košuljom čisti topove za salve.

Kad soldati Napoleona sa rukavicama od snijega
pred katedralom objese duždevog lava,
na lentu jedara naslikaju zmijska legla,
iz topa čuće se za rekvijem salva.

Dok očevi saborci s titovkom na čelu
barutnom prepliću ruke, kolo bratstva vode,
komesar htje kundakom slomiti sviralu Orfeju
ali salva topa oduze mu noge.

Postajemo morski vukovi bez zuba,
mornari na kopnu što urinom zamućuju vale.
Uzalud prsata Eos, Erato, Navinova zublja
iako klepsidru nađemo u luci - zamuknuće salve.

ŽRTVENI JARAC I MORE

Begovićima,

Dunji, Daši, Tanani i Zoranu

Ravnica žutog i zelenog talasanja
našim koracima hrani se.
Portret uleglog cvijeća odgoneta Pana.
Mitovi u maslinama
ćudi prirode promijeniše.
Šetnja bez riječi vodi do krova
doma gdje, za sreću,
jarca hermafrodita žrtvovasmo.
U dimnjak usuh bocun vina
da se kremen i brod
u bilju nasukan
ne okameni tišinom
i zaludno čeka proskitana mora
iza rešetaka Vavilonske biblioteke.
Bez njih u njoj knjige
o nirvani prazne su.
Molim vas, vidite novo more.
Izrasta iz dimnjaka zbog nas
a mi se brže od ideala smanjujemo.

AKVAMARIN

Tražili su ga obilazeći plićake
(gdje ga ostavi sirena u kovčežiću)
da munje i morski azur
otuđe i antikvaru za sitniš prodaju.
Od vodolija dok ih žrtvovaše kopnu
čuše da posvećen i ljekovit krasi
krune papa, kraljeva, martira,
pomorci bez njega ne isplovjavaju,
mladenci ga prinose oltaru,
sujetni slikari, potomci Rubensa
i gojaznih dama, stavljaju pod jastuk
košmare da prebrode.
Dugo su tražili, po zvjerstvima čuveni,
prebirali olupine jedrilica, gazili peraja
mađioničara, lakeja, idola, svjesni pleonazama.
A samo da se, u mom memljivom sobičku,
osvrnuše na dno akvarijuma najmanjeg mora
od epilepsije liječenog.
I za toliko more njihovi vidici
uski su, uži od zjenice flaute.

NEPOSLATO PISMO VENECIJI

Dok tonu
čipkana istorija, fosili mudrosti
šminkani slavom, amfore, dojke
u mreži dlanova, maske jastva...
neosjetno se, sporije od Ikara,
uzdižem do ognja.
Sve će nas
udavljena nadživjeti
meduza s kanalima kose
što erosom vode kameni.
Nepokretan u podrumu palate
pismo nikako da joj pošaljem
a i - ko zna - prima li više
ljubavnu poštu od ranjenika
bez srca hitnutog na trg
gdje se
svakodnevica drevnog i gubavci
već odavno ne okupljaju.

2003.

DIVLJE NARANČE ILI MIT O HELENU

*Ispričala mi ga je, u kratkim crtama, mlada proročica
sa hiljadu i jednom bretelom na ramenima,
sada kustos zatvorenog muzeja u Delfima*

U vrtu divljih naranči
(što ih djevice sa malim grudima
stavljaju ispod dekoltea kad su svečanosti)
Pelej je mjesecima vrebao Tetidu,
najljepšu od pedeset kćeri boga Nereja
sa morima helenskim zbratimljenog.
Krila je tragove, lagala požudu,
u vatru, lava, guju, more i foku
pretvarala se da ga zavara.
Uporan, izmorio je i obljubio,
na pir i bogove pozvao.
Suton vjenčanja smrtnika i božice
zače Ahileja.
(Završivši priču dugo se preznojavala)
Ahilova peta u pustinji svijesti trag.
Na petu mi prijenula
kora izgnječenih naranči.
Kustoskinja, osunčana predvečerjem,
u lava se pretvara.
Da bih se ostvario vjerujem u mit.
Nad ovim danom, žrtvovanim prošlosti,
i snovima istorije, mjesečarstvom...
odnosim pobjedu.

KORMILO

Tražili su grob
sa krstačom okrenutoj
leđima grebena,
od torza masline, bez natpisa.
Sundéri su im se pripijali uz
butinu broda i šaputali ime obale,
srebrnasti grgeči navodili poput busole,
galeb altom upozoravao gdje da pristanu
ali ne razumješe ništa.
Prijatelji, ako vas ova riječ ne iskušava,
koliko puta ploviste uz obalu
na kojoj slomljeno kormilo leži
umjesto krstače a vi nastaviste potragu.

2003.

KARNEVAL

*Lagunarski sonoro
zalutaloj učesnici maskarade*

Toliko puta smo vodili ljubav,
sisali ostrige, žvakali papaju,
ostavljali jedno drugo, nakon
mjesec-dva vraćali se, praštali,
patetično plakali na ramenima,
rumenih obraza pjevali prijapeje,
kajali se i svadbeno prstenje od
porfira, pijeska i sedefa kupovali
u potopljenoj zlatari Verone
dok su iz mora izranjale frigidne
operske dive sa krilima nad pupkom.
Toliko puta smo razodijevali Taliju,
dopisivali karminom korala skice
gradova na partiturama Sredozemlja
iako se nikad ne upoznasmo, plesačice.
Ne čusmo jedno za drugo –
osma putnice na brodu karnevala
sa maskom na licu i među grudima.

KALENDAR

Mjeseci na italijanskom.
Bez datuma posvećenja Trojanskog konja,
Enejinih skitnji, Kolumbovog košmara,
kuge u Veneciji, požara u skriptoriju
Duždeve palate kad su plemkinje pozajmile
more za gašenje iz moje tek rođene knjige.
Kalendar, dani na italijanskom,
bez podneva kad Venecijanci i Petar Cetinjski
sa vilama u rovovima
odbraniše Dubrovnik od sebe.
U kalendar lišen datuma
dan rođenja upisan.
Odreknut sebe umnožavam se
u ogledalu papirusa od kojeg
boginja Klio šije grudnjak.

2003.

ŽIPON

Nosila je žipon
od šarenog platna
sa zmijama, zmajem i škorpijama.
Sem osjeke, dok je gazeći previjala
rane sirena, njene noge boje ćilibara
i mekoće saća
niko dodirnuo nije.
Život tolikih pomoraca, kardinala,
diplomata, lovaca na tune, patricija -
uzaludan bi.
Među bedrima masline sakriven
pružam grane do žipona
ali se kvrgave ubrzano suše.
Izlazim vidjeti sve noći dana.

MOREHODAC

Pred publikom hridina i potomaka
čitao je juče Vivaldija na glas
da ne izgori.

Sa bilježnicom što miriše na
cimet majčinih kolača, pod desnicom,
prolazi pored akrobata i gutača vatre
kroz portun ali uvijek vidi
lavirinte, palate, zazidane
kanale Serenisime, strasnije i življe od
druge, kompanijama žrtvovane.

Sve je iluzija, podvala paževa,
Potemkin blagosilja pastvu.

Samo jagodice prstiju
na dojkama Venecije
i bosonoge stope po kaldrmi mora
stvarne zauvijek ostaju.

2004.

MASKA, NOĆ SA DEMOSTENOM

Stavljam obrazinu Demostena,
nadvikujem se sa morem
da ga razbjesnim i protjeram,
od vodenog opijuma izliječim sopstvo,
ostanem sam
a ovo more pod kožom
otišlo bi za njim.
Tada ne bih imao nikog -
mater mudrosti, krstarenja porocima,
voajera u plavom mantilu
da me gleda kako kopljima
pagana probadam pijesak obala
da more bezvremeno
izroni.

2004.

RIBLJA KOST

Iskrcao se na pontu
posutu arheološkim česticama azura.

Sa buketom mirte u jednoj,
strukom ruzmarina u drugoj šaci
- darovima medicinskim sestrama
medne puti u bijelim uniformama –
otvara kapiju hirurgije.

Riblju kost što se širi i narasta,
sraslu u plućima da ih dozida
i ne pokušaše izvaditi.

*To je kost ribe u vašoj sjenci,
iz mora na putu za mit Etruraca potiče,
poželjno voditi ljubav udovicama vodenjaka –
pisalo je, ako dobro prevodim sa latinskog,
na otpusnoj listi.*

Sveti Vasilije Ostroški 2004.

STARO ORUŽJE

*More što ga u sebi nosimo,
do presićenja daha i zaključenja daha.*

S. Dž. Pers

Neprijatelji naoružani do zuba,
iz svakog vijeka pristigli,
nose antičke mačeve, štitove ukrašene
cirkonima, tu su i katapult, i
vidim koplja vitezova Balkana,
zmijski savijene sablje, buzdovane,
strijele od javorove šije, zapete puške,
borna kola, topništvo i rakete zemlja more.
Cijeli rod ratnika preda mnom
a ja, naoružan morem u flaši,
spreman da je otvorim i pustim brodić
u plićak da dušu negdje odnese i spasi.
Ali, zašto oholi ratnici od šake
mora pobjegoše glavom bez obzira.

4. jun 2004.

MOLJCI

majki Anđi

Proći će vrijeme moljaca,
 majko,
naše kapute obući ćemo
 hridima
da se od vatrenih pomisli ne smrznu
i sa rođenja košuljicu sačuvaju.
Biću nag, čistiji od rođenja,
novim morima se igrati,
prelivati ih iz šaka u knjige pijeska
dok im ne dosade obale
iskona pa me, za kaznu, uspavaju.
A, već senilni moljci
lutaće bezglavo ormanom
sa kojeg si dunje sklonila
svjesna da hridima obučenim
ne mogu doletjeti.

Ognjena Marija 2004.

EPISTOLA ISTORIČARU

*Nećemo, dakle, bez muke saznati kakva
stoarna istorijska ličnost može biti Mediteran.*

Fernan Brodel

Istoričar šuti slavu i hoda
po vodi, besani voajer Unutrašnjeg
mora, Francuz sa sjevera, profesor
istorije u Alžiru, legionar časti –
ponavljao je kako je, da bi spoznali
mozaike, majdane arhiva i mjerne
instrumente istorije Mediterana,
potrebno dvadeset života, više od mačke.
Sada, u podrumu biblioteke,
zaklonjen trepavicama njegovih
tomova na dlanu,
kredom, krhotinom Panteona i
uljanim štapićima Pompeje,
crtam mapu morskih puteva
od luka Jadrana do Aleksandrije.
Širim tapiseriju ukradenu flamanskom slikaru.
I, evo, čujte me proroci i pomorci,
izjednačio sam jednu jedinu noć
sa dvadeset života.
Neka istoričar bude milosrdan,
obuzda bijes i – ako može – raduje se,
nazdravi konjakom i oprost mi...

MEDITERANAC. SVEPRISUTNOST

Nedjeljom je prisustvovao misi,
svirao orgulje i pjevao *Ave Marija*.
Pošto bi svratio u tavernu da popije višnjak
pridruživao bi se litiji grčkih popova.
Nekoliko puta kretao je na hadžiluk
da se ne vrati sa komadom
Muhamedove brade u džepu.
O praznicima nosio sedefni krst,
uspomenu od papinog sekretara zbog priloga.
Sveprisutan, pušio je marihuanu, igrao
kanastu i poker sa gradskim djevicama bez zarade,
ali svakim dijeljenjem ostavljao ih bez haljina
da bi gole, na trgu, nastavile igru u čednost.
Posjedovao je kolekciju paganskih maski,
notne zapise robova sa piramida,
prozreo tajne persijske magije.
Citat omiljene Kavafijeve pjesme nije
prepisao do kraja na jedro broda na kom
je uhapšen i strofe ostadoše nezavršene.
Kažu da bezimen, oslovljavan kao Mediteranac,
u zatvoru nadomak Helsinkija,
spaja dlanove na ustima i koliko ga
grlo nosi zove brod da na jedru
ime i završni stih dopiše.
Mogu li njegova mora brodicu zanjihati?
Znojem i suzama pomognimo im...

BAKLJA

Imate sve što poželite, pečate nekoliko Udruženja, pamflete i fotografiju u novinama; prima vas čak sekretar ministarstva kulture, a za blagdane i savjetnik kao tribune našeg preporoda. Od vaše volje zavisi da li će sutra duvati bura ili rominjati kiša, ili će buknuti lava sa Lovćena; znate da će se komete nad planetom mimoići jer ste se za rasplet pobrinuli poemom recitovanoj kelnerici naslonjeni na šank; djeca vam poklanjaju bukete na priredbama; vaši honorari od ljutog patriotizma, čiji ste jamac, dovoljni su za obrok – dva na autobuskoj stanici uz pivo; vi ste Cezaru pisali govore, onaj Ciceron iz istorijskih čitanki izmišljen je da bi napakostio vašoj ekselenciji; knjige vam štampaju u kožnom povezu sa zlatotiskom; po potrebi imate mlađane muške pudlice dubokih drobova i piskavog laveža, poneku krezubu ljubavnicu i akademske knjižice sa abecedom na poledini da se u svečanim trenucima, dok potpisujete međudržavne ugovore o saradnji pisaca, prisjetite slova vašeg prezimena; imate ugled, televizije, novine, novinare kojima diktirate pitanja i plaćate kafu, otvorene račune u narodnim kuhinjama, usta puna žuči i pljuvačku na bradi, slike dva predsjednika u kancelarijama, nove štapove, šofere i nacionalne simbole na reverima .

Imate sve, ali na smrt se uplašite kada krenem da upalim baklju a vi se – znate i sami – u bilo kojoj boji svjetlosti nećete vidjeti.

HARPUN

otpis dvojniku

Vidio sam te
ali večeras uvrijedio si more
što jedra prošivena koncem plime
nijesi obukao umjesto košulje
za dvoboj sa njim.

Vidim te
ali moru dok, srdito, odlazi
moraš se izviniti, skinuti kapu,
da znaš da ne oprašta.

Čekaću te
ali morem hipnotisan
pod jaketom šiljate talase nosim
i uskoro ću te probosti harpunom
ako budeš tu.

Pođi nikamo, na kontinent,
mora tamo ni u ludilu ne zalaze
i bez uspjeha tražićeš me.

Spasi se...

OSTRVO. KRUŽNICA

u dosluhu sa Brehtom

U pustom selu na Kavkazu
dječak, predak dječaka, kredom
oko sebe kružnicu opisuje.
Dolazi u dronjcima predaka,
sidri se na otvorenom moru.
Krug se brzinom povjetarca širi
oko čamca dok kredu zamjenjuje
pjena, sijeda kosa talasa proroka.
Nevidljivi bedemi ostrva zaustavljaju
kopljanike u šinjelima dvorskih
revolucionara, kvazipjesnika, pajaca...
U jednom vrtiću dječak
spužvom iz Jadrana briše epilog
bajke o Trnovoju ružici, uzima kredu
da se zatvori u posvudašnji huk
što zaglušuje pokliče, globalni metež,
berze i molitve, sem jedne -
njemu znane.

sv. Pavle ispovjednik 2004.

SIPA

Sa sipom u naručju
iz mora izranjam nag,
škrge na vratu i rast peraja
od požude ne primjećujem.
Penjem sa na brod koji
oplovi neznane arhipelage.
Okružen mrežama i ljušturama koralala,
iz palube
pišem vjerenici o svakom otoku ponaosob,
nastanku, tabulama carstva, flori,
novčićima sa profilom imperatora
da pokrije bradavice u gradu
van granica maslina i palmi gdje me
već sjutradan očekivala uzalud.
Noć pred polazak, u posljednjem pismu
htjedoh joj izreći poštovanje i žaljenje,
moliti za oproštaj što se vjenčah sipom.
Dvije geografije tijela spoznasmu,
strast, vino i cigarete
u morskoj dami
otrovno mastilo pretvoriše u so.
Od obećanog pisma već bivšoj vjerenici
ostade samo bjelina hartije
a tinte od sipe u naručju više ni za lijeka.

MATROZ*

Kada sam postao šegrt
matrozu iz preminule luke svoja sam
sjećanja ispisao po sedefu zvona,
na dva jezika, latinskom i grčkom.
Kada sam doplovio i ime prekaljenog matroza
sa bezbroj šegrta u dnevniku stekao,
zvono je krstaricu pozdravilo na engleskom.
Kao morski jastreb bez zavičaja,
digao sam sidro, nije to bila moja luka
iako se porodični grob, pored ruševina
muzeja, nazirao.
Sjećanja na latinskom i grčkom
naći ću na groblju zvona
sa perajem sirene umjesto busole.
Ako je na putu žrtvuju novim moćnicima,
odsijeku poprsje i bedra,
među njenim plućima
vidjeću zvono, jedva živo srce
sa otkucajima u ritmu
himne budućem matrozu –
na italijanskom i grčkom,
maternjem.

* Ove stihove izdiktirao mi je sijedi matroz u maloj i zaboravljenoj luci pod crnogorskim brdima, čvrsto uvjeren da sam ja upravo njegovo oličenje prije nekih pola vijeka. Da to nije bio samo duboki sloj sna pokazuju i ovi stihovi osvanuli odjednom i nekim čudom u brodskoj bilježnici, ispisani mojim nečitkim rukopisom. Nevjerovatno, i pored svih nedoumica ni danas se ne mogu sjetiti trenutka kada sam pisao ovu pjesmu. Ako već toliko želi da ostane moja, neka je...

TRI ŠKOLJKE

U prvoj našli su prošlost –
so i ostatke majčine ikre.
Druga, iako su je jedva otvorili,
krila je kristal iz žuči dana
kojeg ni znojem nijesu
mogli otjerati iz biblioteke.
Treću, još zatvorenu, grimiza
astrologije punu, naći će u
pijesku gdje brodske
kosti stopala iskrcah.
Život na đinđuvi.
Već sjutra naga, s pigmentom
smole, tintom mora maskirana,
žena će školjke sa ogrlice
u kutiji za bižuteriju čuvati.
Koji sam to jug izabrao, on mene,
koje more na ožiljak nasukao
ako to nije isto, jedinstvo sebe.

ZAMAK

Od istorije pobjednika i cirkusa
zaobiđen, bratstvu devetog kruga stran,
iz zidina previsokim za kopita
varvara ispadaju zubi.

Bez katanca, kapija
sa otiscima prstiju Zevsovog plijena
zaključana buđi pamti budućnost.

Na tornju, iscijepana i blijeda,
zastava starice

zaključane u podrum muzeja
dok sinove uzalud doziva.

Zatvorenom, samom, imunom
zamku slobodu samoće
pokloni i ne dolazi!

Ali, dovoljno je da
posadiš krug tikava.

Korijenje će proći ispod zidina,
kamenje tornja obrušiti.

Tada ne pitaj zašto imaš padavicu.

LAZARON

Prišao je sav u ritama, mornarskoj majici na pruge izbušenoj žarom cigarete i na napuljskom dijalektu pitao - imam li prtljag da bi za napojnicu kupio parče marinade i marsalu. Čekao je, kako je govorio kroz zube žuće od meda, naredni četvrtak i brod za Đenovu odakle bi došao, njegovim kanalima, do Švajcarske da sa rođacima otvori predstavništvo *Roleks* satova. Za godinu, dvije, kad se obogati, otišao bi preko okeana, u Nevadu, gdje su ga već pozvali, doduše samo jedanput, majčini rođaci da stane na čelo moćne nevladine organizacije sa novcima Vlade koja pomaže razvoj demokratije na Mediteranu i zemljama tranzicije, onim balkanskim takođe. Dok je ispljuvavao duvan i čistio znojavo čelo reče - *Okean je, prijatelju, usmrtio Mediteran, zamisli, čak se i Musolinijeva unuka pomirila s tim, pružajući dlan prepun linija skitnji za milostinju. Umjesto novca, dao sam mu knjigu, sa posvetom - Pepeu Espositu, prijateljski, autor.* Možda će mu baš ta napojnica nedostajati za brodsku kartu, ako lazaron dalje od Vezuva ikada stigne, kao ni seobari od Mediterana. Saznavši da smo braća, htjedoh ga dozvati ali već se izgubio u osinjaku kala napuljskih. Od sitnine, namijenjene njemu, kupio sam urme, marinadu i čašu marsale - da me prepozna.

BESMRTNOST

Dugo će biti putovanje,
između lova na haringe i biblioteke,
kroz memlu muzeja, prašinu antikvarnica,
eho pisaće mašine i svježi miris knjiga.
U dubinama prečistih akvatorija,
od miomirisnog znoja ženskih oaza
do ledenog brijega u čaši amara.
Nadomak drača pod haljom sobarice
u hotelu *Bauer* u Veneciji,
dalek od sebe u ogledalu žege,
dalji od grčkih ostrva po kojima
prosuš slova jedne himne,
lijeka od bijele magije opšteg.
Od arene *San Paola* u Napulju
do svečanih kongresa posvećenih
zaštiti kultura zemalja Mediterana.
Ako se putovanje ikad okonča,
na kalendaru ostaće datum rođenja.
Vidjeću netaknut đon na sandalama,
okovratnik bijele košulje čist.
Samo će tinta pučine iz pera iskapati
i drugo dugo putovanje može da počne.
Ali, kamo krenuti, u šta porinuti brod
kad su mora iscurjela.
Ni smrt me bez mora neće.

7. april 2005.

SAPFO

U Gordijevom čvoru golih
tjelesa tek punoljetnih djevojaka
sa Lezbosa odmara od maratona
vođenja ljubavi.

Na papirusu leđa ljubavnice
noktom piše poeziju feminizma.
Mirnija od sumraka grada na ostrvu,
već ostarila, poslije časova
muzike i poezije za djevice
pred udaju,
raskopčane toge, sa stijene,
pijana od ljubavi, moru se žrtvuje.
Kad stihovi vrtloga, huka i šumora
omađijaju, a puk ne shvati zov –
poći ćeš njenim putem. Zove te, čuj...
Hodaj po moru raspuklom
žednijem od psa lutalice -
u ambise zemlje potonuti nećeš.

28. 06. 2005.

ŽELJA

Čitao si knjige starije od Kineskog zida,
o mudrosti Konfučija, zenu i Budi.
Godinama prepisivao pasuse *Kamasutre*,
učio ljubavne rituale, prostitutke podučavao.
Vjerovao u nordijske sage,
dodirivao koplje zmije i kompase Normana,
bježao snu od rogova Vikinga.
Iz bilježnice Džordža Vašingtona pod staklom
gledao stranicu sa himnom Kolumbu dok gori.
Vidio četiri strane atlasa, plovio do urođenika
ali nigdje stvarno nijesi pošao.
Na obali mramora, bez vode, ćilibara i ptica,
od rođenja u ispruženom dlanu
nosiš kaplju mora
koje se odmetnulo i okrenulo leđa.
Kao psa koskom dozivao si ga, mamio kapljom
da se vrati, donese te drugačijeg,
pođete neonu metropola, mistici dalekosti,
uspomenama...
Želja ti se ispunila –
da ne odeš nikamo.

PODMORJE

O, moje kosti i stope
skrivene u podmorju.
Prstenje, predačke zastave i sablje,
kormilo jezika, crno-bijele slike,
materin krčag i tašna
iz vremena Merilin Monro,
oklopi manastirskih knjiga
prekriveni spavaćicom huka,
podmorje...

Ni ronjoci istraživačkih kompanija
ne mogu te naći, misteriozno nestaju.
A ja, znojav od gradnje splava
sa fosilima urmi i vina na desnima -
ležim, gledam u nebesa godinama.
Optužuju me da znam gdje si
ali zvijezde, munje i mliječni put
nikad te neće oskrnaviti
iako na nebesima si,
podmorje...

OTISNUĆE SA HOMEROM

Dok kratki pljuskovi traju
sanjam ili vidim, isto je,
na skoro praznom trgu
pred nekoliko lotalica, pijanica i genija,
sa jednim veslom na kopnu, drugim u moru,
govoriš o prolaznosti života,
(poput lišća na grani), tupim,
strijelama kukavica i nitkova,
okeanskim vodama postanja,
blizancima - snu i smrti...
Niko te neće čuti, prijatelju!
Ostaćeš na pločniku trga,
skamenjen i sam, iako znao si
da sve protiče i nestaje, samo more miruje.
Ako kamenom ne postanem,
ustaću i od tvojih rebara napraviti splav.

Arandelov dan 2004.

MORE TRANSVESTIT

Izlazi iz dubine zaboravljenog
kosmosa a nije ženskog roda.
Sa koralima prekrilo njedra,
školjkama umjesto zjenica
gleda tihost pred praskom
prosvjetljenja, algama kose treperi,
u baroknoj vjenčanici očišćenoj
od muzejske prašine –
da me svojom filozofijom modrila
ponizi namah i lako
kao kad talas naborani
ruši kulu od pijeska.
Opet me more transvestit
na prag predikaonice šalje.

Sveta Petka 2004.

LIST IZ BRODSKOG PROROČANSTVA

Kljun broda,
lik prekriven karnevalskom maskom
iz drame, groteske Helena.
U džepu kalež i druge školjke
pune moje limfe.
Nagrižena jodom, vjetrulja
kovitlac pravca pokazuje.
Uz ljestve od konopa, iskidane pripone,
nemam kud, šta vidjeti -
deseti Danteov krug.
Srasla s vratnim žilama,
zaludno natopljena
ni tvoja marama smirnom ne miriše.
U udžbenicima o navigaciji
- od Feničana, bokeljskih boljara, Mlečića -
damari plime i osjeke pritvoreni,
u misao zemlje propadaju.
Znam da puls vjerovanja posustaje,
srcima ćemo se kamenovati
a kamo pobjeći i doći kad sirene,
sa špricem heroína u bedrima
od broda odvrćaju pogled.
Slave, nesretnice, samoću
bez poroda i mora što se caklilo.
Starostavne atlase otvaram,
skidam prašinu, da more,
kao krv iz kože raspetnika, izroni.

MORE

Imao sam jedno malo more.
Ostavilo me je, otisnulo se, zanebilo...
More - djevojka za ženidbu.
Govorili su mi –
kreni, obiđi luke, pustinje, akvarije,
otvori vinske boce, potpalublja,
koru narančina,
zaviri pod haljinu plesačice na karnevalu –
naći ćeš ga.
Nije ga bilo.
Kada sam došao na rivu
burom rasječenih ruku
iz kože curila je plima.
Našao sam more.
Ono mene nije.
Bilo je dockan.

2005.

Venecija, Mostar, Trebinje, Podgorica

MRAK

Dok smo na rivi, očarani suncem,
bacali rimske novčiće u more
da bi izronile zvijezde repatice,
hvatali brodice svjetlosti
anđeoskih krila,
kroz prozirne bluze prodavačica
ljubavi gledali reljef povratka,
od zraki zvizdana pleli popijevke ribarima,
spremali se da imenujemo Apolona za brata,
prizivali duh Elitijev iz školjki,
iskrama blještavog mora
zamijenili oči
pred svijećom dana moleći se -
nesvjesni da je već pao
gusti mrak.

11. XI 2005.

BORE

Kad sam ugledao talase, spoznaju
njihovih vrhova i pjenušanje žuči,
kratkovječnost još neizgovorenih nada,
nikla je prva bora.
Poslije bijelih zidova i majke
u postelji - druga.
Nakon cirkusa zapadnih i istočnih
magnata na ostrvu - treća.
Vino i žagor konoba zagrebali
su četvrtu, i tako u nedogled...
Bore su korita rijeka ispod
kojih je more što ih osvaja.

8. XI 2005.

ŠARENE LAŽE

Sveštenica sunca, po horoskopu,
a djevojčica jedva preko dvadeset
pričala je o drevnim mapama
Pirija Reisa iz 1520. godine
mlađim od naše ljubavi,
otpijajući *Amaro Montenegro*
iz 2005. stariji od iskrenosti.
Dugo je držala kažiprst na kompasu
pred kulama pod zemljom
i, zbog vreline, otkopčavajući spavaćicu
prozirniju od laži,
sipala vino u čast nove knjige, prinove.
Nazdravila je iluzijama na kojim se grijasmo,
lovoru iz obrva smiješeći se.
Zamolila je da sačekam,
zatvorila vrata kupaonice
ispunjene kupkom vanile.
Iz mape ucrtane na bedri meduze,
polarno čista isparava žudnja.
Obećavši povratak, otišao sam.
Vino se usirćetilo.
Ljubav, obećanja i druge šarene laže
prekratke, osuđuju na obale
gdje trag u balzamu pijeska
maestrali smrti, poput psina goniča,
ne mogu pratiti
jer voda je preblizu.
Njen huk i boje ne razumiju.

POLEMIKA SA POSLOVICOM

Hvali more, drži se kopna,
govorili su mudraci sveznajući.
Kad je na moru ognjište
a dom od kremena brod,
prokleću led kopna,
držati se grumena mora
mudracima da zapušim usta.
Što ih pučina bude više blažila,
isprala gnoj i pomračenu svijest osvijetlila -
brže će joj okrenuti leđa.
Takav rod ovdje živi, more,
dok se odvajaš od mene,
zbog vjernosti okrećeš mi leđa
i odlaziš za njima proskitano.
Ostavljaš me, najrođenije, kao znak
raspeća da po morskoj zvijezdi
od fosila mojih kostiju
put povratka pronađeš
ako se uopšte vratiš.

10.02.2007.

ATLANTIDA

Ili noć sa ostrvljankom iz prošlosti

O Atlantidi pričali smo do zore.
Bila je sigurna, čitajući Platona
na studijama filozofije u Atini,
da je ostrvo dobilo ime po Atlantu,
sinu boga mora Posejdona
i kako su ostrvljani najplemenitijeg
roda što je svijet vidio.

Odjednom, iz bluze sagovornice
izroni bradavica, prsti ostrva
izviriše iz sandala, graške
znoja, slanije od antičkih mora,
krenuše uz vrat.

Plemenito, dosipajući čaj za nesanicu
pokloni mi novčić Atlantide
sa svojim profilom na naličju
a ja – još naivno i uporno –
pored nje slušam pretpostavke
i na mapi kojom se polako ogrće
tražim Atlantidu.

20. 02. 2007.

ANAGRAMI IZ NAFTALINA

Ovaj spis iz naftalina pronašao sam u zapuštenom podrumu jedne venecijanske palate priljubljene uz most gradskih kurtizana, krajem januara 2003. godine. Kao autor potpisan je moj dvojničnik iz snova, stvarniji od ovog dana, a ime mu je Francesco Renier, arheolog i paleograf, i, kako naknadno saznajem, česti korisnik ljubavnih usluga Gaspare Stampe.

AMARO

Konobe apeninske štikle zaključane.
Ostrva puna pehara amara
anagrami su, čitam slova mora
iz klepsidre oka iscurjela.
Tada ostadosmo bezdomnici
doma sljubljenog sa brdima
lišeni želje za krikom.

VODA

Pred Tunisom
zaslijepljenim suncem u narančama
gase se baklje u dvornicama.
Odlježe bitka istovjernih.
Moguća samo na pozornici Sredozemlja.
Kao vodu pio sam more,
so zgrušana u pupku
dame iz harema

posta medaljon
da osvijetli strasti istorije
pred slomljenim ogledalima
u uri odricanja od nje i sebe
kad potomci juga sa lentama i medaljonima,
u diplomatskim rukavicama,
barjak sa pretkovog jedrenjaka
/dva ukrštena talasa/
ključaru muzeja svečano predaše.
Ali, već pred vratima u duborezu
bageri globalne buke podriguju.

METAKSA

Riva antičkog grada.
Po plimi Arhimed
ispisuje čarobnu formulu,
ponavlja pećinske ornamente.
Na stolu od slonovače
dvije čaše sa pozlatom.
Antej i ja, sa vodobiljem pod pazuhom,
nazdravljamo moru.
Ono mudrije, ispija nam sjenke.
Čudesna algebra Arhimeda
pred njegovim moćima nijema.
Odlučismo opiti se, sve proglasiti snom
ali metakse niotkud.

KUKUTA

Pred zoru, kao obično,
nijesam sanjao Borhesa.
Tigrovi, ogledala, alefi,
himere, pampe i gauči
u paučini beskrajne knjige
(drugom licu vječnog) zatočeni.
U boci kukute brod nosi alef,
ostrvo svih ostrva i ostatak svijeta.
Bocu nanese more.
U zoru, dok budem sanjao
vratiću je slijepom vidovnjaku
ako pijani mornari
u kukutu ne umoče pričesni hljeb,
ako se više od vapaja orgulja
na misi predsmrtnici
u praznom spektaklu karnevala
zaspati i sanjati bude moglo.

STIHOVI SA LEPEZE KATARINE KORNARO, KĆERI VENECIJE I KRALJICE KIPRA

*Odlomak iz tajne ispovijesti venecijanske
plemkinje čija je udaja za kralja Kipra Đakoma II
Di Luzinjana bila politički motivisana kako bi
Venecija obezbijedila pravo upravljanja tim
ostrvom na Sredozemlju. Pismo datira iz 1471. g.*

U salonu prekrivenom arabeskama tepiha
sa istoka žagor, miriše cimet u vinu i vanilija,
tamjan kanala posvećuje zebnju;
lica rumenijeg od ogrtača kardinala,
sa golubijim srcem u petama,
u crnoj vjenčanici čipkanj na Buranu –
čekam da dužd podigne ruku,
sluge najave budućeg supruga,
viteza bez braka i tri sina
za koje ću kraljica majka biti.
Kako vjeru i čast spasiti kad
volja moćnika i spletke dvora presuđuju.
Sumnjala sam da ću ga voljeti,
predati se strasti u postelji osjeke,
ostrvom, bez pratnje, trčati golišavi, ostavljajući
papaju i kokosovo mlijeko u stijenama.
Ceremonije, politiku, ratove i lov
zaboravimo roneći u grimizu vode.
Od morskih konjića pravio mi je
naušnice i bodežom u pijesku upisao ime.

Dok u vrtu kaktusa, grudi ogrnutih maglom,
pišem ocu

-kako na sreći blagodarim svetom Marku-
glasnik kraljevu smrt objavi.

Čuvala sam skiptar, naređivala pogrome,
klevetnike i ubice kratila za glavu.

Na poziv Venecije došla duždu
da me proglasi boginjom, dodijeli posjede,
u ruku žuljevitu od drške mača poljubi.

Ja, blažena kći grada, ustupih mu ostrvo,
za vjekove...

Bila sam kraljica na šahovskoj tabli,
igrali su miljama daleki prsti
nevidljivi i kad su čestitali krunu,
na mapu velike Venecije pokazivali.

Sama, u vlažnom podrumu palate *Barbaro*,
oboljela, gladna i od lepree zaboravljena
od vune žrtvene ovčice

pletom crne rukavice da

- kad se ledom kraljevog bodeža ugrijem -

ruke ne polijem krvlju,

čistija od snijega ostanem.

Diplomate, ministri i dvorjani su

u prašini enciklopedija, nespomenuti.

Samo more, u koje me, umotanu u zastavu
sa gondole spuštaju, od grada ostaće.

Vjenčana njime

drugi put kraljica postajem...

Na julijansku Novu 2005. godinu

IZ NJEGOŠEVOG TAJNOG I SPALJENOG DNEVNIKA O FRANCUSKOJ BALERINI

Trieste, proljeće 1846 -og ljeta Hristovog

Sa bodežom munje u zlatnim koricama,
buketom hajdučke trave iz zavičaja,
sjedim u loži *Grande* teatra osvjetljen bakljama;
ustanem pa sjednem, pljeskam, rumen u licu
ne hajem za poglavara Trsta i uglednike –
jer Natali*, u haljinici oblaka prozirnog,
na prstima hitrijim od bure, postaje Žizela
praćena sopranom grmljavine i horom,
hukom mora u ustima opatica.
Spuštena zavjesa zacrnjuje sumrak.
Na koktelu žagor zvanica, samo je
Gotje, pisac libreta, nedostajao.
Sa čašicom kamparija (možda otrovanog)
uz smiješak, guram se između neznanaca
sa lentama, prilazim
uz naklon i čestitke, ljubim ti ruke,
ispod mantije vadim bodež
(sa ugraviranom šestokrakom) i struk hajdučice:
uzdarje divi za ples, ulogu...
U hotelskom apartmanu, do kasnih sati,
ispijajući kampari, pitala si o
uticaju helenskih pjesnika na moje stihove,
Homeru, pominjala lijek od ikre, sirceta
i korijena smokve za grudobolne, iz
panagije vadila sliku Bogorodice da uramiš
svoju, mojom mantijom zamračila prozor,

oslijepila sunce, zapalila svijeće mirisa
eukaliptusa i... nazdravila.
Zorom, neispavan, bez perjanika
što me svuda traže, u krčmi na uglu
pišem ovo pismo, bez bodeža i hajdučice,
a uhode su za susjednim stolom,
bolest izvjesnija od cetinjskih kiša.
A ti, Natali, djevojčurku i boginjo Floro,
kao diva Breton** sa himnom varvara
u kukovima šest godina ranije u operi baletu,
ne hajeći za podanika božjeg,
pustinožitelja ljubavi -
počinješ probu predstave za sutra
da, ushićena, novim obožavaocima pričaš
o bodežu i ljekovitoj travi,
poklonima božjeg ugodnika iz kamene zemlje
od boga, zbog sunca na mantiji, zaboravljenog.

Nikoljdan 2004.

*Natali Fic-Džems, francuska balerina. U tršćanskom teatru, gdje je Njegoš upoznao, najvjerovatnije 1846. godine, imala ulogu Žizele. Dokaz za to nalazi se u tadašnjem listu *La Favilla* koji je objavio vladčinu pjesmu *Jedan dan u Trstu* posvećenu ovoj *gracioznoj Flori*, u prevodu italijanskog pjesnika Frančeska del Ongara.

**Breton Fabri, balerina-glumica. Igrala u predstavi baleta opere *Robert đavo* kojoj je crnogorski vladika prisustvovao, vjerovatno, 20. januara 1840. godine u pozorištu *Teatro grande*. Jedan francuski kritičar piše kako su joj se nakon predstave divile i ukazivale poštovanje najviše ličnosti grada Trsta i gosti. Za Njegoša kaže - *Nije propustio ni jednu priredbu i isticao se među najoduševljenijima.*

DŽEMS DŽOJS NORI BRINKL

Dablin, 12. juli 1904.

Za naše viđenje u srijedu je kasno,
četvrtak u isto vrijeme čekajmo spremni,
najdraža. Spavaš sa mojim pismom,
držiš ga pod lastikom grudnjaka
prošivenog morskim mineralima.
I tvoja rukavica sa grbom Ulisovog štita
(nijesam je otkopčao) spavala je uz
mene besanog toplija od pustinskog pijeska.
Ne oblači onaj viteški oklop za njedra.
Ne ljuti se, nakon svega, nijesam siguran
da je naš sin moje krvi. Sjećaš se, govorila
si da te je jedan usrdni katolik pokušao
silovati uz predikaonicu, a i u mom odsustvu
ležala si sa zajedničkim poznanikom
na travi, otkopčala mu košulju i baš
kao meni govorila – *Šta je dušo.*
Ljudi u pabovima Dablina i šire govore
da sam pomahnitao što vjerujem da si
samo moja svjestan da saćem
tijela darivaš i druge, sa manje žara.
Ljubljena djevojko crvenkaste kose,
od oronulog starca, čije stihove nakon
stoljeća i stoljeća ljubavi otkrivaš,
stvorila si živog čovjeka, sveštenika puti.
Noro, da li ćeš ikada više, kad budem pitao
gdje da se nađemo, reći – *Pa, valjda, u krevetu,*
onoj barci gdje za mene nakon dana Sudnje ljubavi,
neće biti mjesta.

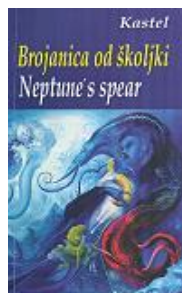
Voli te zaludno, proskitan i očajan, Džimi.

OTPIS GONGORI

Nije ovo moj Mediteran, prijatelju.
Davno sam spustio jedra, navukao masku
Tintoretove gracije, zatvorio kapiju pred Ozirisom,
golubove i masline pustio u nebo, najdraže adrese
spalio i sve do danas sanjao tvoj Mediteran
gdje je protiv urokljivih oči školjka
na ogrlici, utonula u grudi plemkinje, bila spas.
Zvona nijema, riva zjapi, u mahovinu
zarasla, pijavice piruju.
Sakristije pljačkaju, kad izađu
morski zrak joda i soli skrnave vonjom
ovčije kože, balege pri čizmama
i ostacima slanine na bradi.
Zlatni putiri, krune, štitovi i prstenje,
natrpani u vreću od mekinja, na usnama,
glavama, šakama i prstima
njihovih lakeja postaće jeftina bižuterija.
Je li to moj Mediteran, prijatelju
pupčano bliske dalekosti.
Već narednog jutra, prije njihovog orgijanja
sa kozama i snobovima, mora Mediterana prekriću
torinskim platnom ako ikad vaskrsnu na nebesima,
krilima Nike Samotrake sa neba dođu -
vrijedi da se rukujemo, dva čempresa
na hrid posadimo i uz vino ovu prepisku
privedemo kraju.
Ako mora ne budu vaskrsla,
ostanu posjed beščasnih da ih oru i sade svoje
spomenike, onda se ti i ja nijesmo ni poznavali
niti smo ikada postojali, prijatelju.

MORE U EGZILU

Moru i meni ne treba prevodilac.
I kad ćutimo na glas razumijemo se.
U vremenu dogorjelog bivstva
nosim košulju od starih zastava
zbog moljaca potopljenu u more,
konce za jedra šivenu.
Premoren od dozivanja, jezik je
kazaljka kompasa za povratak obalama
gdje samoća odjekuje.
Danas zastave ne prepoznaju heraldičari
iz zavičaja, muzeji sunčevim zrakama
prostrijeljeni zatvaraju vrata.
Jezik nužnog izgnanstva uzaludan,
more i ja više se ne tražimo.
Dozivanje tišinom - besmisleno...
Dok osunčana striptizeta napušta konobu
i jezikom sa krajička usne, bez uspjeha,
kap prošeka briše -
ne sluti da se to prva kap, fetus mora
vraćenog iz egzila javlja
da se, bez prevodioca, razumijemo opet
na jeziku blizanaca.

MORA NAŠ POTOP NAPUŠTAJU

Bezbroj mora u njemu se otvorilo
a čir, ovčije boginje i oprž
odbolova još kao
sakupljač suza Ozane Kotorke za vodeni sat,
dječak sa vitkošću katarke, rukama veslima,
obrvama osmatračnicama i tabanima
na užarenoj kaldrmi Duklje,
antikvar Đurđa Crnojevića u Mlecima.
Možda to mora našu
suđenost i potop vjerodostojnosti napuštaju
prije nego ih pod Golgotom
na ispovijest pozovu
zbog mraka onih čije obraze
pokušaše isprati, upitomiti solju...

MORE I SVETA VODICA

Iz mora majčine utrobe
iskrca se na drugo more.
Medeja sedefnim trozupcem
crta po bonaci dijagram povratka
iz potonulih gradova gdje udica plesa
sa istorijom ne rđa.
Zaboravlja Barbarosu,
more je smirivao bičevanjem;
Knjigu Albertijevu otvara
na margini pišući sestri –
Sestro, Crnogorko, nikad pučinu nijesi
pročitala ali, evo, ja ću ti je za svadbu
u brdima, umjesto girlande drača i ruzmarina,
u skrivenom džepu za zlatnike, donijeti.
Iz mora u more, sa morem časovnikom,
ono na prag doma kao poklisar dolazi
da hukom na demone i druge prijatelje upozori.
Nijesu otišli, more se vratilo u Tacitove
i Ovidijeve tomove i pisma Marka Pola,
zalivi mu u knjigama Pesoe, Montalea, Seferisa.
Iz knjiga njegove biblioteke kaplju mora,
od poplavljenog doma aveti bježe,
znaju da su sveta vodica i more
iste riječi dva jezika,
božjeg i tvoračkog,
sigurnijeg i čudljivijeg
od mora majčine utrobe.

MORE ŽIGOLO

Poslije šetnje holom muzeja
popivši flašu šampanjca
zadigla je haljinu i zagazila more.
Narkoza, koktel i sedativi
moru nijesu pomagali.
Popivši čašu mastike
skinuo sam kaput i trčao da je spasim.
Naivan, samo pijesak sam vidio pod nogama.
Odvela mi je i ovo nepotkupljivo more mora,
do noćas ikonu, kolijevku i grob, vjeru u sebe.
O, more, sad kad si žigolo njen,
u pustinji kopam
da ti djecu nađem, podmladim talase
i ni riječ o tebi ne kažem.
Ali još mlađu ženu,
antropologa iz Skandinavije,
vidim kako silazi niz brijeg.
Nije fantazija,
i ona je davno protjerana,
ovom prostoru obnevidjelom od istosti zla
posljednji trn u oku bila je.

PISMO OD FOSFORA

Ljubavno pismo iz zaliva
za noći Juga gdje mjesečarila na hridima
pisano guščijim perom
umočenim u fosfor,
od gonga srca do vječnosti –
putuje, bez datuma.
Neka joj je dobrodošlo
kad god da ga otvori,
i nove zemlje otkrivali su kasnije ili nikad.
Pred datumima spoznaje riječi fosila,
otkrića rijeka nektara, brda i uvala
arhivi su nemoćni.
Ako datume zgužvaju bure
po jednoj ljubavi bez datuma,
raspetoj, mjerićemo vrijeme.

VOAJER SA OSTRVA

iz imigrantskog dnevnika Halila Džubrana

Bez doma, zašiljenih bradavica,
nepoznata lučkoj policiji,
u mokroj halji bez intimnog veša
stoji na hridi okružena temperom vala.
Iz kutijice od školjki uzetu so
kroz prste sipa u pličak,
kockice šećera baca dalje moru
što se bezglasno, krugom zahvaljuje.
Iz kofera izvađen špil karata
za bridž i karmin od korala
hitnu još dalje. Kako da nadmudri talase
ostarjele pred kapijama kockarnica
i bordela za mornare van Juga.
Saginje se, dlanove puni
morskom pjenom bjeljom od smrti,
baca zlatnike pustinjskog pijeska,
cijepa stranice iz dnevnika
otpivši gutljaj memorije.
Brzo se svlači da praskave kapljice osjeti.
Godinama stajala je gola
dok je vjetrovi nijesu isušili,
sunce spalilo, mjesečina šminkala,
plime i osjeke izvajale u statuu od soli.
More je /milosrdno i sveprisutno/
posvećenu ženu u so i maglu obuklo.
Nedostojni smo gledati je nagu
ali kad zmija talasa iz mene progmiže
rastaću se od muza kao svaki voajer.

ILUZIJA

Od pijeska izvajanog torza,
morski puževi joj šesto čulo,
crne školjke zjene,
još crnje alge pramenovi,
od korala nokti
premazani smolom,
maestrali melodija opere,
od pjene talasa ten
i mliječni put filozofija otuđenja.
Struka tanjeg od čempresa,
krvi morskih vrtloga,
sutonom premazane bradavice
pokazuje ogledalu sunca,
od ikre joj pomade,
krljušti prstenovi, so melem...
Iluziji da jedan dječak
- već sijed -
gradi dvore od pijeska
ili Snješka Bjelića još vjeruje
a ne zna -
Jug prezire snijeg, ne topi se.

21. X 2005.

NIKAD TOPLIJI

U ruci brojanica od školjki, ljuštura
predaka smiruje pohlepu za morem
što me stoljećima, bez kompasa,
rastvara kap iskušenja da postanem.
Sa košticom masline u šupljini kutnjaka
palcem na žalu opisujem trougao
čijem carstvu ponavljanje ne prilazi.
Plima pobjeđuje tromb,
formule suštine u pješčanom satu,
tragovi, remek djela baroknih
kartografa vode do ogledala.
Flaša plutom začepljene šutnje
poslata da probudi vrijeme iz
spirale puža još pluta
dok domine, čamom ljuštene,
ispisuju utopiju juga.
U večernjem odijelu od somota – nag,
skidam se, izuvam mokasine naspram
grča hridina što jače od magaradi vrište.
Kapljicama plavosti – obučen,
strijelama sunca iz riznice proboden,
uz filharmoniju galebova i tišine –
plešem po sleđenom moru
da ga, nikad topliji, oživim.
Moram požuriti, da se s barama okeana
ne orodi..

noć, 6/7. 02. 2006

KAKO SAM POSTAO MASLINA

Dok su masline, ponos luke,
nadomak muzeja
sjekli da moderni bazar
robe sa dalekog istoka podignu,
kidajući svečanu vrpcu,
korijen masline iz mojih tabana
sve dublje obalom se širio,
do granica neuhvatljivog.
Sama i ničija, čuteći bajku strave,
maslina u naprslini skriva
djecu, pustolove i sekstante,
hrani misli mirnije od muzeja
sve do kraja maskarade
kad će se žrtvovati hridolovcima,
razgolićenim ženama i svjetini
da od njenog torza sagrade jedrenjake.
Plovite drevni jedrenjaci, kumovi sa krštenja,
iz mulja u boj
za povratak mora
jer vazduha ponestaje...

30.III 2006.

TRAJANJE

Pokušavali su kupiti vječnost
za kovčege zlatnika sa galija,
gazili preko leševa, neki sa epskom vjerom
krali gral, oponašali Gilgameša i
pjesnike sveščicama kreketanja,
prijatelji se priklanjali bogatstvu udavača,
lideri ljevice i desnice od novca globalizama
što vonja na krv vojnika i naftu
gradili toteme i mramorne autoportrete,
osvajali drevne zemlje, imenima
antičkih polisa davali svoja znana
po milosrđu i pravdi nadaleko.
I, opet, o žalosti, svi su zaboravljeni.
A ja se i sada ogledam
u razbijenom talasu uramljenom
spojenim prstima plićim od bora.
I postojim, dok more zri, kažu...

Pred crkvom sv. Đorđa
u Podgorici, 8. IV 2006.

BRAĆA

Bili smo srećni more i ja,
nevidljivi jedno drugom,
braća cijelih tridesetak zima.
A onda smo se sreli,
počeli borbu na život i smrt
zbog jednog talasa,
njegovog prvorođenčeta, mog šala
i lista nedovršene knjige.
Umirem od hladnoće,
ono će presušiti.
Bili bi živi da su se knjige pitale,
kao Kain i Avelj,
da se ne upoznamo,
braća iz utrobe iste.

STRAŠILO

Kad je grad imao više brodova
od stranica Biblije, govorili su –
Prvo smo Venecijanci, pa tek hrišćani!
Pusta vodena zemlja
na đonovima cipela usporava me.
Prvo sam Mediteranac, ako ga ima
pa tek onda građanin ako kule porastu.
Nekada, karneval je maršiaro šest mjeseci,
kaplje zemlje što preznojavaju san
ispariće za šest sekundi.
To se moje peraje pretvara u korijen,
kosa crnih algi u bodlje smreke.
Biću strašilo, tjerati vrane nad provalijom
mora dok iz drače ne iscijedim novo.
Kad to vide braća,
biće pomorci pa tek onda Venecijanci.

24. II 2005.

PISMO MAJKI

Ne sadi loze, najdraža,
u badnjima nema bosih djevica
da grozdove gaze, tiše od klape zapjevaju.
Ne sadi loze
kad su latinske mudrosti zaboravljene,
atlas - bez tamjana u nosnicama - odletjeli,
istina u šesiru mađioničara,
pijanog od praznorječja, sakrivena.
Vidi ga, bijelim rukavicama izvlači
zečeve sa srcem u peti i licima slavni.
Ne sadi loze, majko,
naše kosture izrasle vidjećeš,
ose oko srca kruže.
Grozdove za sto tajne večere
ne iznosi, kome? ... -
kad se raspukla zemlja bukvama obećala.
Poslije tolikih pričešća, lozama ne vjeruju.
Bukove šume, šume ljudi,
ne razaznaje se više ko je ko.

10. april 2005.

SESTRA PUČINA

Obala poslije masakra amfora.
Gluvo doba dana.
Neko kuca – kuc, kuc, kuc...
tonom Belinijeve simfonije.
I tišina.
Opet kuca.
Znam, ona je,
sestra pučina za vratima
ostavlja figurice od soli
da od savršenstva opšteg
ne podivljam,
preko praga krenem moru
iscurim u zaboravljenog sebe.
I spasim se.

Spasovdan 2007

BESKONAČNO PUTOVANJE

Od ostrva do obala pijeska
kojim oživjeh časovnik,
od filozofije inkvizicije do
pijano barova u Veneciji,
od ljubavnih igara kurtizana
do majčinog slavskog bakalara.
Putovanje...
od Bosfora do Heraklovih stubova,
od piramida do gospinih freski
Tripa Kokolje -
završilo se u maloj radnoj sobi
koju krečim u modro
da na Mediteran podsjeća.
Oživi ga.
Sasvim obična, mala radna soba
postaje svetište.

13. jul 2007.

MORA MONTENEGRA

Ako me ostavite, znam, vratićete se
govor da ne zaboravite,
ako ste mi đevojka - idite drugima,
ako ste ljubavnica - ostanite zauvijek
da Vas ni u snu ne zaboravim.

Ali

- dok Vam predaleko blizak
od huka komponujem himnu i
šampanjskom pjenom put iz mraka ocrtavam -
zašto se
oznojim do posljednje kapi znoja
ili mora, svejedno...

Brezna, Piva, jul 2007.

MISTERIJA

Na obali ostale su mu
braon rimljanke, odijelo
iz naftalina čuvano za svadbu
i ručni sat marke *Playboy*
koji je prisvojio kapelnik crkve sv. Posejdona.
Ali, to niko iz lučke policije
nije umio da objasni, njegovi
naliv pero i bilježnica –
nijesu pronađeni.
Znajući da nije samoubica,
članovi porodice krili su
da je satima mogao roniti.
Nakon valova i valova godina
jedna kupačica bez imena
na obali vidjela je svježe tragove
stopala broj 44 sa sraslom
morskom zvijezdom
i perajima između prstiju.
Zapanjeni svijet nije primijetio
njegovu majku i sestru
da su skinule crninu, uzele sat
kapelnikovom sinu što je zazvonio
i ispeglale odijelo iz naftalina.
Niko još ne zna za koga.

6. X 2007.

NIKAD JE NIJE VIDIO GOLU

Imala je plave uvojke.
Danju dok je spavala
(noću je živjela spremajući ispite)
nosio je njenu crvenu haljinu
kao zastavu u svim bitkama,
od Tuđemila i Lepanta
do Vučjeg dola i Sutjeske.
Obojenu barutom,
probijenu fišecima i suncem,
nagriženu morskom solju
ili iscijepanu burama,
pred noć vraćao je
na njenu vješalicu od spužvine kosti.
Kada je – ranjen đuletom Barbarosinih
potomaka – priznao poraz
i spustio haljinu na polja koplja -
djevojka je postala
model jedne globalne televizije.
Nikad je nije vidio golu.
Bitke za Mediteran su se nastavile
a njemu je trebala zastava
i uvojci – za rese.

9. X 2007.

ONO ŠTO JOJ NIJE STIGAO REĆI

Pjesma je sve, osim ljubavna

Prvog dana miholjskog ljeta,
mimo običaja, nije kasnila
u kafe *Florijan* okružen zidinama.
Skinula je pelerinu boje i mirisa
lavande, sva zadihana sjela
i, otpivši malo čaja, rekla –
Vrijeme naše ljubavi iscurilo je!
Dok je bez pozdrava *zbogom*,
s maramicom u ruci, odlazila,
iz porodičnog vaspitanja ustavši
vidio je da iz njegovih šupljih džepova
od pantalona cure kapi mora.
To joj nije stigao reći.
A i da jeste, prećutao bi da ponos
pobjednice što genetiku morskih kapi ne
razumije sačuva po svaku cijenu.
More te jedino poznaje
a da to i ne znaš,
od misli sopstvene sakrije te
i kad je izustiš biva kasno –
čitkije od latinskih astrologa
napisao je na kafanskom računu
od nekoliko stotina lira
koliko je i kapi iz džepa isteklo.

noć, 3. X 2007.

O OVOM IZBORU

Na ovom projektu, a tako treba doživjeti svaki studiozan izbor iz poezije, radio sam danonoćno nekoliko mjeseci da bih što duže zadržao sveštenu posvećenost nad stihovima. Malo koja pjesma očuvala je integralnu formu pa i poetsku teksturu naslijeđenu iz prethodno objavljenih knjiga od 1994. godine do danas. Neka mi takve pjesme oprostite ali to je bio neminovan zahtjev vremena i mog drugačijeg proživljavanja i pisanja poezije. Naravno, mediteranski gen, duh, dah, inat, otpor, raskoš, prokletstvo, jeza, sreća, sloboda i karakter – bez izuzetka su zadržani a svaka južnjačka meditacija, emocija, čulnost, intuicija i filozofija apsolutno je - netaknuta. U Mediteranskom indigu želio sam da još modernije, prefinjenije i poetski provokativnije zaronim u nedokučivost sredozemnih gradova, sudbina i pučina u kojima se, smatrao sam to oduvijek, jasnije nego u ikakvom ogledalu prepoznamo. Jer zahvaljujući mediteranskom identitetu - postojimo! Zato, u ovoj poeziji Mediteran predstavlja svojevrсно hodočašće sebe! Neka čitaocima mediteranstvo ove poezije bude poziv da urone u suštinu koju će, vjerujem, otkriti u dahu, bez uzimanja vazduha ili neka dišu na škrge. To bi me činilo srećnim a izuzetno mjesto mog pjesništva u crnogorskoj i mediteranskoj književnosti koje mu mnogi pjesnici i kritičari na kraju ovog izbora daju, nije da mi ne laska. Ali, ova poezija ne pripada samo antologijama, bibliotekama i čitaonicama, binama i trgovima, sudbenicima i istraživačima, već ima misiju poruke u boci. Na smotuljku te hartije naći ćemo svoj potpis, prepoznati se i napokon upoznati svoje zaboravljeno mediteranstvo kao so i sudbinu našeg bića. Stara latinska krilatica glasi – Ploviti se mora a živjeti – ne! Želim Vam mirno more. Tokom i nakon čitanja Mediteranskog indiga, trebaće vam!

A u t o r

ODISEJ OD MONTENEGRA

Promišljanje o Mediteranu, pjevanje o njemu, uslovljeno je kod Borisa Jovanovića Kastela trima repnim uporištima. Prvo, rodno i sudbinsko, drugo je stvaralačko-kreativno i predstavlja, kao amblemat, proces životnog opredjeljenja s kojim se pjesnik već više decenija identifikuje u užem i širem okruženju, i treće, to je opsesivna pripadnost i zaokupljenost temom mora, bez premca u savremenoj crnogorskoj poeziji, kad je riječ o Kastelovoj vrednosnoj poziciji. I sam će u jednom od svojih izvrsnih eseja reći za Mediteran da je *najsavršeniji i najslavniji civilizacijski kolaž*, do te mjere markantan kao geopolitički pojam i atraktivan kao duhovno utočište, da je skoro nemoguće biti pjesnik njegove blizine a ne prožeti se njime, utiskivati mastilom po hartiji sav raskošni usud koji Mediteran prirodno posjeduje i nesebično nudi. Mediteran je za Kastela onaj najvažniji polazni princip za razvijanje vlastite poetike, budući da se u njemu, kao u plodnoj vodi, apsolutizuju govori mnogih jezika i istorija, nekadašnjih i sadašnjih, podrazumijevajući lingvističnost i istoričnost kao zbir otvorenih konačnosti koje, s jedne strane, posjeduju epicentričnost duha a, s druge, u znaku njegove tradicionalne plovidbenosti, šire opsege njegovog prožimanja s drugim duhovnim podnebljima. Rijedak je primjer, ako ne i jedinstven, da nečiji pjesnički glas, kao što je Kastelov, tako suvereno i raznoliko vlada emotivnim sklopovima i

osjećanjima vezanim za Mediteran. U mnogim pjesmama nailazimo čak na filigrantsku izvedenost, na poetiku detalja koja, po Šejmasu Hiniju, prepoznaje *osjećajnost intelekta*, koji omogućava autoru da vodi svoje pero od jednog do drugog bljeska znatiželje – kad je pjesnik zapravo neumorni istraživač fenomena one druge plime i osjeke, onog drugog uzdizanja i sunovraćivanja, građenja i razgrađivanja, stvaranja i mrvljenja cjeline, nimalo dalek od opunomoćenika za vezu, odnosno misionara za dijalog sa pjesničkim bardovima Grčke, Italije, Španije, Francuske, Portugalije, te imenima iz pjesničkog kaleidoskopa koja su važeći dominantni savremene svjetske poezije. Nesporno je Kastelovo nastojanje i upornost da i sam ukaže, što je moguće efektivnije, na obilje ravnopravnih pjesničkih parametara koje može da ponudi i pjesničkoj sabraći i čitaocima iz svog vlastitog, montenegrinskog priobalja. Time je sebi osigurao status pjesnika kulturološke apelativnosti, punu akribičnost i iluzivnu trajnost i to od onih koji ne odustaju da popune prazno mjesto istorije gde je nekad obitavao neki čovjek, dizalo se kakvo zdanje, ljeskala flotila brodova, čuo žagor proleterstva iz luke ili veselo ludiranje maskara po uskim ulicama, storije, storije duše, sjena i opsjena između Montaleovskog pljuska svjetlosti i uznemirene modrine Seferisovog mora čiji se talasi mreškaju kao perca sa grudi ubijenog pauna. U istovjetnosti mediteranskog pjesničkog rodbinstva, i Kastel krnjette dekonstruisane prošlosti nastoji da rekonstruiše i oživotvori snagom jezika, onim koji

izmiče kolokvijalnim predstavama a blizak je magičnom. Takav pristup Mediteranu upućuje na dodatnu zahtjevnost čitaoca da, prije svega, iskaže visok stepen intelektualnog saučesništva i izvjesnu enciklopedijsku obrazovanost u suočavanju sa Kastelovom poetikom.

Knjiga *Mediteranski indigo* je izbor iz dosadašnjeg pjesničkog stvaralaštva koju je pjesnik lično sačinio. U datiranoj redosljednosti pjesama i ciklusa, veoma stilizovano su ukomponovane bitne razvojne faze Kastelove poetike, karakteristike i usmjerenja. Evo nekoliko referencijalnih iskaza koje smatram uputnim za čitaoca i tumače Kastelove poezije: u ranim pjesmama postoji zanatsko povjerenje u prihvatanju metra u ime ritma. Kasnije, kad je pjesnik već uveliko bivao izložen težim situacijama iskustva i, takozvanom, iskustvu sopstvene kože, more se više ne talasa metrički već ritmički. Kastel podjednako uvažava *svjesno*, kao težnju pjesme da u zbiru značenja posjeduje i značenje dokumenta i, *nesvjesno* kao dio prirode pjesničkog ega koji u slobodnoj kombinatorici asocijacija uvijek može da se uputi ili vine u prostor metafizike – kao izlaz iz nekog nepristajanja, neke egzistencijalne tjeskobe ili strahovitog učinka *ekonomskog izmeta*, kako je Encenzberger žigosao neka društva i političke sisteme. Ono što je u Kastelovim esejima obnavljanje kulturne memorije, u poeziji postaje lijepa odrednica za fabuliranje pjesme, za njen poetički iskaz, za njenu semantičku višeslojnost ili razuđenost, poput obale sa uvalama, arhipelazima, zalivima, zatonima... Svijest o tome da je svaka

poezija nacionalna (Eliot) a dobar pjesnik uvijek je i pjesnik svijeta, ako se tako zgodi, ne upućuje li nas sve ovo na pitanje koliko je to moguće u slučaju B. J. Kastela kome se, rečeno bez snebivanja, tako prisno i jedinstveno zgodio Mediteran. O čemu god da pjeva, kud god da usmjerava smisao svoje poezije, bez obzira što pred njegovim očima Mediteran od juče nije Mediteran od danas i obratno, Kastel iskazuje ogromno povjerenje u budućnost mediteranstva. S takvom vjerom i posvećenošću, Kastel je savremenoj crnogorskoj poeziji ostavio značajnu zaostavštinu, a samo je pitanje vremena i, avaj, okolnosti, kad će se ona naći u nekom od Zlatnih atlasa mediteranske pjesničke kartografije.

Taj, visoki stasom, vitak, ispršen u hodu, krupnook i gustih obrva takmac Starih i novih grafema – Odisej od Montenegra – odgovorio je ovim izborom naredbama sudbine oko koje, po starim Helenima, posreduju bogovi i muze. Po vlastitom pregnuću i učinku, odgovorio je i onom čuvenom kriku Šarla Bodlera, ocu svih krikova: *Slobodni čovječe, uvijek ćeš voljeti more!*

Duško Novaković

Izbor Impresija o KASTELOVOJ Poeziji

I kada je riječ o mladim pjesnicima, obično se čini da treba određeno vrijeme da prođe da bi se postigao znatniji uspjeh. Za razliku od mnogih svojih vršnjaka, B.J.Kastel odmah se pridružio istaknutim pjesnicima. Pa zar nisu mnogi veliki pjesnici postigli visoke domete upravo dok su bili mladi. Dakle, Boris Jovanović Kastel odmah je ušao u literaturu na velika vrata. Brzo je postao jedan od naših najznačajnijih pjesnika. Već je opšte poznato da je njegovo vrelo nadahnuća Mediteran.

Vladimir Sekulić

Odlomak iz eseja izgovorenog 9. XI 2004. u biblioteci Radosav Ljumović

Ako se za nekog pjesnika doista može reći da je u istu egzistencijalnu ravan stavio, sravnao kao moirističku vrijednost, sebe i more, ne bi li on od mora a more od njega uzimalo, iz stiha u stih, iz knjige u knjigu, neutaživo piće sjećanja, najprije to možemo reći za Borisa Jovanovića Kastela. (...). Artizmom ribarenja izvlači iz mora sve te njegove povijesne priče i druge relikvijare iz manjih ili većih rodoslovnih mediteranskih areja, pa nam se ponekad učini da su poneke od borhesovskih stilizovanih maštarija prešle u Kastelovu nadležnost. Kao pravi gospodar, Kastel je legitimisao svoje pjesničko područje i svrsishodnost poezije i istorije. Paralelno, izložio je i normativni stadijum svog pjesničkog jezika, lingua mediterrana, kao amblematski zaštitni znak svojih pjesama da se od prve može reći čije su. Kastel je odavno nastao i ako se, dopuštam to sebi da kažem, njegovo sabesjedništvo sa poezijom može komparirati sa Velikim analom svjetske poezije o moru...

Duško Novaković

Noćni brevijar o pjesniku Kastelu, Trg pjesnika, Budva, 29. jul 2003.

* * *

Ne slučajno, ovo slovo počinjem S. Dž. Persom, tim kulturnim pjesnikom mora, koji će svoga posvećenika, naći ovdje, na ovim prostorima, u Kastelu. (...). Ova zemlja i njena žala svojevrstni su palimpsest u koji je sve zapisano a Kastel je odličan čitač i prorok prošlosti. (...). A to je Kastel dokazao na najbolji način svojom i našom Agendom kojoj i ovdje ali i svuda odajem duboko poštovanje. On Mediteran ne doživljava, on ga živi čitavim bićem.

Miraš Martinović

Pobjeda, 17. februar 2001.

* * *

Evo knjige čiji se izražajni tokovi ni u sopstvenoj kolijevci ne daju uspokojiti. Na prvi pogled sva od segmenata snova, nemirnih, traumatizovanih, ponekad i metastatičnih, Kastelova Anatomija je gusti zabran asocijacija, srealističkih metafora, metonimija ali, istovremeno, potkožno, i pripovjedaonica o epohama i dogodovštinama koje su na mediteranskim obalama (...) ostavile blistavog i krvavog traga... Što je kod Kastela mediteransko: ne samo jezički rekvizitarij koji je izvorno primorski, nego i atmosfera, ona nekadašnja, dubrovačka atmosfera, prozirnost čistog mora ali i nedokučivost njegovih tajni, dubinskih drama... Te civilizacijske procese, te kulturološke tragove možemo pratiti i na našoj, južnoslovenskoj strani Jadrana (...); na svoj način i u poeziji Borisa Jovanovića Kastela...

Sreten Perović

Monitor, 4. IX 1998.

* * *

Poezija Borisa Jovanovića Kastela (...) zadržala je u kontinuitetu i u intenzitetu postupne progresije one poetičke konstante koja će dosegnuti zapaženu stvaralačku vertikalnu otmjenog duhovnog orijentira, tradicijske dostojanstvene punoće i stoičke filozofske signature. (...). A sanjani i dosanjani svijet B. J. Kastela je Mediteran koji je od iskona tu, među nama. Mediteran je zapravo motivska i filozofska konstanta u cjelokupnoj strukturi autorovog pjesničkog sistema, zahvaljujući čemu i opstaje kao njegov osoben zagovornik.

Jovanka Vukanović

Publika, 14. IV 2003.

Ukoliko bismo nastavili sa analizom Kastelove poezije, bojim se da bi morali govoriti i o fenomenu tragizma, kao motivskom i egzistencijalnom odklonu. A to bi bilo previše. I za nas i za pjesnika koji ionako ne obitava u našem vremenu. Jer od nas treba bježati. A Kastel je to već uradio. Na tome mu najviše zavodim.

Jovanka Vukanović

Glasnik, br. 13, 2005.

* * *

Mediteran je za Kastela ono što su za Kiša razmišljanja o srednjoj Evropi i srednjeevropskom usudu.

Božena Jelušić

Primorske novine, 31. III 2001.

* * *

Boris Kastel sigurno i čvrsto korača stopama značajnih južноеvropskih pjesnika: Sernude, Kvazimoda i Seferisa.

Vera Primožić

Iz predgovora knjizi Fusnote južnih zvona, 1997.

* * *

Mediteran je upravo podneblje koje je tako toplinski udomilo pesnika Borisa Jovanovića Kastela. Ne znam mladog pesnika koji tako dobro poznaje i oseća mediteranski svet kao Kastel... A ova poezija tako sigurno proishodi iz mitopoetskih projekcija vremena mediteranske civilizacije... Kastelove pesme, uprkos tome što dolaze iz tople, mediteranske užarenosti, ne odriču se šarma halucinacije i ronjenja u tamne dubine bića.

Dragan Jovanović Danilov

Pobjeda, 18. XII 1999.

* * *

Od svih, tada mladih, pjesnika koje sam promovisao i čije sam priče i pjesme objavljivao u časopisu Doclea, izgleda da mi je jedino ostao prijatelj Boris Kastel, i to mi je možda najvažnije. Ni to mi ne bi bilo toliko važno da mladi prijatelj nije osoben pjesnik koji je unio jedan novi svijet u crnogorsku poeziju i kulturnu javnost, poznat kao Kastelov svijet Mediterana.

Momir M. Marković

Prosvjetni rad, 1. II 2005.

* * *

Sada je već sasvim jasno da se sve Kastelove knjige pretaču jedna u drugu i da svaka ponaosob predstavlja samo ciklus jedne integralne poeme, jedne volšebne apoteoze Mediteranu... Za Kastela pojam mediteranizam, kao ideal, sudbina i raskošno prokletstvo, predstavlja poetološku doktrinu koja istovremeno postaje kult, alter ego i neizreciva konfesija književnog opusa.

Zoran Bognar

Borba, 30. IV 2003.

* * *

More je sabiralište svih sila i zato se Kastel neprekidno vraća temi mora... Ono se stapa sa nebom koliko i sa dušom sredozemnom. Ne znam ni jednog pjesnika kod nas koji je duh mora, njegovo prstenasto zibanje u prostoru i u biću poetski molitveno i velelepno izrazio bolje od njega.

Žarko Đurović

Bdenje, br. 10, 2005.

* * *

Pred nama je izuzetno obrazovan, darovit pjesnik, u sferama savremenih poetskih i filozofskih gibanja, pisac prepoznatljivog jezika i stilistike, odan neomodernoj smionosti i pregalaštvu... Kastel je utopljen u zvjezdane predjele južnjaštva, u zvuke i sudbine mediteranskih gradova i obala. Ovaj pjesnik je definitivno našao svoj pjesnički zavičaj, raskošan i bogat ne nalazeći mu zamjenu... Poetsko prokletstvo i intelektualna otmjenost ovog osobenog Mediteranca garant su njegovog daljeg napredovanja. Uostalom, i njegove godine mu daju ne malu prednost koju savremena crnogorska poezija prepoznaje pa u Kastelu vidi svoju aktuelnu inovaciju i buduće smjernice.

Vojislav Vulanović

Iz pogovora knjizi Anatomija sredozemnog dana, 1998.

* * *

Uočljivo je da je pjesnikova leksika stavljena u funkciju pobune protiv ponižavajućeg lica stvarnosti u kojoj trajemo ili, preciznije, gnjijemo, zajedno sa pjesnikovim vrelim reminiscencijama na duhovne vertikale zajedničkog, mediteranski ostrašćenog zavičaja.

Rajko Cerović

Monitor, 30. XII 1994.

* * *

Pišući svojevremeno o S. Dž. Persu, Miodrag Pavlović je zapisao, između ostalog, i ovo: I čistota i prljavština, i more i lučki grad, i pustinja i oaza, definišu se time kako su se prelamali, kako su služili i kako gospodarili tokom istorijskog pohoda čovjekovog. Ovaj se antropocentrični i humanističko-receptivni pribor može slobodno aktivirati i kad je u pitanju Anatomija sredozemnog dana B. J. Kastela ... Kastel ima snažnu, mudro-iritirajuću i introspektivnu namjeru da ustalasa opštu sjenku dna, ono što ne dijeli kopno od mora, lično i opšte, ljudsko i neljudsko... Sve ovo, ispisano je u onom osamljenom statusu kad, pod palmom ili u priprati, pjesnik, pušeći svoju cigaretu, unutrašnjim, kreativnim, sopstvenim Vremenom pobjeđuje fizičko vrijeme podastirući mu mapu koja pjeva.

Radivoj Šajtinac

Pobjeda, 15. I 1999.

* * *

Da bi čitalac mogao da u svom srcu napravi gnijezdo za Kastelove stihove mora biti dio Mediterana, inače mnogo toga će mu biti čudno, neshvatljivo, isključivat će proo ono sljedeće. Kastel, mediteranski gašpar, je izuzetno darovit, moderan pjesnik prefinjenog, suptilnog i nadasve kultivisanog poetskog izraza, snažne i upečatljive i posve osobene metafore i njegova velika je sreća što se nije utopio u kal žabokrečne močvare, nazovi, crnogorskih postmodernista...

Lale Novičin Brković

Most, Mostar, rujan 2003.

* * *

Ako postoji, a ima je oduvijek, poezija gospodstvenog ritma, one arhivske riječi sa imenima istine koja bi bila laž da nije pjesnika, onda je to ovdje... Poezija Borisa Jovanovića Kastela se voli kao što se vole masline i muškatle, minđuše i činijice od srebra... Njegova poezija nije za bine i trgove, galamu... To je poezija koja se kao slatko od ruže uzima vrhom kašike. Ovo je poezija za jutro nedjeljno da je obučete kao svilenu košulju.

Slobodan Ristović

Pobjeda, 19. II 2004.

Kastelova poezija reflektuje briljantni intelekt i zavređuje pažnju koja se može pokloniti malo kom poetisanju u Crnoj Gori... Kastelova poezija je svečani događaj u probranoj poeziji Mediterana.

Slobodan Ristović

Iz eseja o knjizi Vjenčanje sa sipom (2007)

* * *

B. J. Kastel je odavno postao rob Mediterana... Ego mora podsjećati na mapu ispreplijetanih morskih puteva između Đenove i Tunisa, predstavljenju na tapiseriji iz XIV vijeka, rađenoj po crtežima jednog flamanskog slikara. Ta mapa se doima kao bogata ribarska mreža sa bogatim ulovom, u koju su se uhvatila sva mediteranska bića: od školjki i riba do nemani mraka. I njihove amajlije: pogledi, zvijezde, suze... Pjesnik je pred čitaoca rasuo mrežu. Kastel nam je darovao Mediteran.

Melanija Bulatović

Pobjeda, 23. 10. 2004.

* * *

Krupan je zadatak mladog Borisa Jovanovića Kastela koji se odvažio da se tim velikim ljudima bavi i njihove misli, osjećanja, spoznaje, introspekcije i esenciju literarne kreacije protumači i obznani, prevashodno sam u njih proniknuoši. Uvjerio nas je da je taj posao prilično dobro uradio. Mediteran nas je zapljusnuo.

Slavica Perović

Pobjeda, 17. II 2001.

* * *

Moram priznati, da sam se oduševio skladom poredanih riječi, dubinom misli spletenim u ogrlice od slova koje bi rado imao o vratu kao ukras ili objesio na zid iznad radnog stola. Dovoljno je letimično preletjeti Kastelove pjesme pa da brzo uočite da se radi o misaonom, darovitom i vrsnom pjesniku koji, podjednako strašću i mudrošću, šeta ljepotama i strahotama Mediterana i ljudskom dušom.

Ante Matić

Most, broj 196, Mostar

* * *

Kastel nastavlja njegov hronološko-poetički niz ili već uvježbano nizanje melanholične mediteranske ogrlice koja svjetluca u tmastom i nehumanom obličju današnjeg svijeta.

Bogić Rakočević

Prosvjetni rad, 6. IX 2007.

* * *

Osvrnemo li se na mjesta događanja, odmah ćemo vidjeti koliko je to južno podneblje dalo influenci na poetski izraz B. J. Kastela. Autobiografski žal istovremeno prerasta u žal za kontradama i serpentinama, atrijumima i kolonadama i neizbježnim primadonama...

Pavle Goranović

Doclea, XI 1994.

* * *

Miljković je tvrdio da se i Ajnštajn može prepjevati i to su mu mnogi zamjerali. Kastel je dokazao da se istorija može prepjevati i učiniti čovječnijom, istinitijom i bližom. Morehodac i moretražitelj, Kastel, uspio je da ponovo pronađe sliku davno izgubljenog Mediterana, udahne joj život i starim vrijednostima podari novi sjaj.

Dragica Ivanović

Koraci 7-8, 2007.

* * *

Kad sam, po završetku pjesničkog festivala u Plužinama, s Kastelom lutao Podgoricom i debatirao o poeziji i životu, znao sam da sam sreo zanimljivog sagovornika i dobrog pjesnika. Kada sam, potom, u avionu prelistao njegove knjige saznao sam, takođe, da su mediteranski pjesnički krajolici, puni snažnih i sugestivnih slika, ispisanim bogatim i dorađenim jezikom, jedan od najsamosvojnijih – u vlastitim stiskama predisanih i vlastitom krolju ovjerenih – pjesničkih glasova na mediteranskom prostoru. Jezik njegove poezije je sočan, slike snažne, izraženog kolorita, ražarene od mediteranskog sunca i na rubovima ponekad trpke, nagrižene morskom solju.

Robert Titan Felix

Pobjeda, 21. IV 2007.

* * *

Najzanimljivija figura nove generacije crnogorskih pisaca Boris Jovanović Kastel i ovim rukopisom nastavlja opsesivno traganje unakrst asocijacija izdašno generisanih mitskim podnebljem Sredozemlja.

Dušan Vidaković

Danas, Beograd, 3. IV 2004.

* * *

Pjesnik je mitologiju i nautiku, nekako istovremeno, saznavao, povezivao i tiskao u naum tabake... I tako, flote i mornari, lepoticice i pirati, zakopana blaga i planovi, pripjevi i signali, svetionici i pomračenja, smenjuju se u strofama. U jednom času, nagoviješteni potop Sredozemlja je sinonim za Veliki potop, s tim što je Kastel vaskoliki svet omeđio i omađijao Mediteranom u nameri da kao pesnik tu potraje i važi.

Radomir Mićunović

iz eseja Mit i nautika, 2004.

* * *

Izgleda, čudne li igre sudbine, trebalo je da dođe smutni kraj XX vijeka pa da opet crnogorski (po ocu) i hercegovački (po majki) ljuti krš rodi pjesnika našeg primorja, u potpunosti okrenutog čistom duhu latiniteta... Kastel Jovanović ostaje najdarovitiji, dovršeni neorenesansni i neobarokni pjesnik Crne Gore i Primorja. Ne samo zato što je danas uistinu jedini i što je istovremeno i potvrdeni neopostmodernist.

Perivoje Popović

Stvaranje, oktobar-decembar 2000.

* * *

I osma po redu pesnička knjiga B. J. Kastela vodi čitaoca, kao što ovaj i iščekuje, u duh i aromu Mediterana... Nužno je determinisati Kastelov pesnički Mediteran. Što se tiče vremena i prostora oni imaju karakter transvremenog i transprostornog (...) jer ih pesnik pretvara u jedno vreme oslobođeno svih limita... Bašlar tordi da je voda suštinski ontološki preobražaj vatre i zemlje... Voda i Mediteran bivaju istovremeno i nedokučivi i zagonetni, neobični i začudni.

Aleksandar Laković

Most, broj 215, Mostar

* * *

Kastel svojim djelom opovrgava Bazilidovo učenje. On vjeruje da imamo trunku nečega u nama, ma kako se to zvalo, zahvaljujući kojoj smo kadri da prevaziđemo beznačajnost, postanemo toponim neke lične istorije i zadržimo se u toj prolaznosti nazvanoj – život. O njoj snažno svjedoči i Mediteran, prostor duha koji kajanja pretvara u utjehe, u kojem se briše granica između putovanja i hodočašća i čija su mora i prolaznost utisnute priče koje ostaju za sva vremena.

Vanja Kovačević

Književne novine, br. 1142, jun 2007. Beograd

* * *

Mediteranski heksateuh je još jedna u nizu Jovanovićevih knjiga koja nudi prizore i filozofiju dosanjanog Mediterana i projektuje vizure jednog svijeta što samo još postoji u strahu da ga ne zaborave. Dakle, i sa stranica ove knjige izgrijava sunce juga, ljeska se modra pučina i širi intima Sredozemlja.

Zorica Radulović

Iz pogovora knjizi Mediteranski heksateuh, 2004.

* * *

Ego mora, najnovija zbirka pjesnika Borisa Jovanovića Kastela, autora neobično koherentnog i kultivoisanog poetskog usmjerenja, kao da nam donosi novi, još svježiji dah Mediterana... Ta multiaspektivnost subjektivnog bitisanja, raznolikost poetskih interesa, stare su a u novom ruhu odjenute karakteristike Kastelove poezije, njegov zaštitni znak, a uz bogatu leksiku i zvučnost melodije koju pretvara u harmoniju – sve to ga čini jednim od najznačajnijih crnogorskih pjesnika.

Veselin Lazarević

Dan, 28. X 2004.

* * *

Poezija B. J. Kastela koja se okreće prošlosti u nekoj vrsti istorijskog romantizma oslanja se na tradiciju istorijskih utopija koja je zaokružila svoj kontinuitet od Ovidija, preko renesansnih pisaca do Rusoa... Kontemplativna usredsređenost, vizionarski patos, cjelokupan njegov poetski angažman – ukazuju na povjerenje pjesnika u taj istorijski izgubljen prostor koji postaje pozitivna paradigma.

Nataša Nelević

Polis, 28. I 2000.

* * *

Autor sugerše astralne razmjere sopstvene fascinacije slojevitošću južnoevropskih civilizacija, istražuje konkretne fenomene susreta mediteranskog bića s ambicioznim, sterilnim uzurpatorima toga prostora. Jednako kao što je svojevremeno svoj glas pridružio protestu manjine koja se odupirala rušiteljima gradova.

Vlatko Simunović

Pobjeda, Agora, 14. VI 2005.

* * *

Hvatanje u koštac s renesansnim poetskim obrascima samo po sebi zaslužuje pažnju nacionalne kritike... Kastel je uspio u svoje pjesme unijeti unutrašnju metaforiku i bogatu dubrovačku i crnogorsku leksiku.

Igor Marojević

Iz pogovora knjizi *Kad zamirišu kajanja*, 1994.

* * *

No, bilo da je na strani lirike ili pak istorije, Jovanović nesumnjivo piše poeziju. Naizgled, samo konstatacija ali, u mom razumijevanju, značajan kompliment.

Ilija Lakušić

Trend, zima 1997.

O PJESNIKU

BORIS JOVANOVIĆ KASTEL (Trebinje, 1971),
crnogorski i mediteranski pjesnik.

Objavio je knjige poezije:

- *Kad zamirišu kajanja* (1994)
- *Prstenje pomorja* (1995)
- *Fusnote južnih zvona* (1997)
- *Anatomija sredozemnog dana* (1998)
- *Mediterska agenda*
i proricanje prošlosti (2000)
- *Mediterski heksateuh* (2003)
- *Ego mora* (2004)
- *Vjenčanje sa sipom* (2007)
- *Brojanica od školjki, Neptunes spear*
(izbor iz poezije na engleskom jeziku, 2007)

Knjige izabranih eseja:

- *Pergament od sireninog poprsja* (2000)
- *Peta strana juga* (2005).

Urednik časopisa za književnost
Ovdje i esejista dnevnika *Pobjeda*.

Poezija mu je prevedena na
italijanski, engleski i slovenački jezik.

Zastupljen u antologiji *Mediterske*
ljubavne poezije od najstarijih
vremena do danas, antologijama
poezije o vinu, ženi...

Živi u Podgorici.

SADRŽAJ

Forte mare.....	5
Susret u buktinji	6
Posljednja želja	7
Tri kćeri	9
Dubrovniče, prodao te ne bih ..	10
Svetopis	11
Ne mislim o tebi	12
Triptih postojanja	13
Knjeginja Desislava i pet pjesama..	16
Psalterion	23
Pješčani diptihon	25
Morski psalm	27
Latinska knjiga mrtvih	28
Dva jezika	30
Porok nadanja	31
Samoća	32
Ličila je na nju	34
Gosparova kletva	35
Školjke	37
Linija života	39
Konavoski dvori	41
Morske knjige	43
Anatomija sredozemnog dana.	44
Kažiprst	46
Filistari i sklad budućnosti	47
Morski svjedok	48
Napuljska	50
Generacije	51
Bonaca	52
Zabranjena	53
Istina	54
Pričinjenja	55
Trag Odiseja	56

Knjige	57
Privid	58
Ponovljene Duklje	59
Mediterska agenda.....	60
Monolozi gospodarice Kosare ..	66
Pergament Jelene Bujović	71
Tajni stihovi Jelene Savojske	77
Sveti Petar Cetinjski	80
Lament nad Dubrovnikom	83
Tarot	85
Sredozemni muzeji	86
Noćas	87
Povjerenje	88
Nudistkinja.....	89
Palma	90
Rimski noćturno	91
Mediterski heksateuh	92
Talasi	94
Iz broskog dnevnika	95
Krvni pritisak	97
Psihologija korala	98
Naš maćak Škrgo Drugi	99
Grudnjak	100
Bretela	101
Lijek u boci	102
Ćekajući rt	103
Konaćnost utiska	104
Satovi	105
Pirotehnika	106
Prijatelji	107
Balkan	108
Ućenica medrese	109
San istorije. Jakvinta	110
Teuta	111
Iz dnevnika princeze Mafalde	113

Kraljevo pismo Izabeti	115
Dante	116
Rastanak od muza	117
Ego mora	118
Kopno	119
Enigma	120
Sabinjanke	121
Sokrat i brodovi	123
Jež	124
Zastave predaje	125
Venecija Kolumbu	126
Dalmacija	127
Muzika napoletana	128
Salve	129
Žrtveni jarac i more	130
Akvamarin	131
Neposlato pismo Veneciji	132
Divlje naranče ili mit o Helenu	133
Kormilo	134
Karneval	135
Kalendar	136
Žipon	137
Morehodac	138
Maska. Noć sa Demostenom	139
Riblja kost	140
Staro oružje	141
Moljci	142
Epistola istoričaru	143
Mediteranac. Sveprisutnost	144
Baklja	145
Harpun	146
Ostrvo. Kružnica	147
Sipa	148
Matroz	149
Tri školjke	150

Zamak	151
Lazaron	152
Besmrtnost	153
Sapfo	154
Želja	155
Podmorje	156
Otisnuće sa Homerom	157
More transvestit	158
List iz broskog proročanstva	159
More	160
Mrak	161
Bore	162
Šarene laže	163
Polemika sa poslovicom	164
Atlantida	165
Anagrami iz naftalina	166
Stihovi sa lepeze Katarine Kornaro	169
Iz Njegoševog tajnog dnevnika	171
Džems Džojns Nori Brinkl	173
Otpis Gongori	174
More u egzilu	175
Mora naš potop napuštaju	176
More i sveta vodica	177
More žigolo	178
Pismo od fosfora	179
Voajer sa ostrva	180
Iluzija	181
Nikad topliji	182
Kako sam postao maslina	183
Trajanje	184
Braća	185
Strašilo	186
Pismo majki	187
Sestra pučina	188
Beskonačno putovanje	189

Mora Montenegro	190
Misterija	191
Nikad je nije vidio голу	192
Ono što joj nije stigao reći	193
O ovom izboru	194
Odisej od Montenegro / pogovor	195
Izabrane impresije o poeziji B. J. Kastela	199
O pjesniku.....	211

Boris Jovanović Kastel
MEDITERANSKI INDIGO

Izdavač
Medija link Podgorica

Priprema korice
Milo Radulović

Tehnička priprema i štampa
Grafokarton Prijepolje

Tiraž
400

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Centralna narodna biblioteka Crne Gore, Cetinje
821.163.4 - 1

Jovanović, Boris

Mediteranski indigo: /izbor iz poezije/ Boris
Jovanović Kastel. - Podgorica: Medija link, 2008
/Prijepolje: Grafokarton/. - 215 str. ; 20 cm. -
/Biblioteka Mediterraneo/

Tiraž 400. - Kastelov Mediteran / Duško
Novaković: str. 195-196. - Bilješka o pjesniku: str.
209.

ISBN 978-9940-9107-0-9
COBISS.CG-ID 12389648

Ovu knjigu sufinansiralo je Ministarstvo kulture, sporta
i medija Crne Gore.

